

De austeritate uite eius et basilica sancti dyonisiij
quam edificauit. .xlviij.
De amabilitate eiusdem et eius miraculis. .xlviij.
De quibusdam gestis illius temporis. .xlviij.
De morte ualentimiani et marciiani et impe-
rio leonis. .l.
De sancto simeone anthiocheno. et eius uita mona-
stica. .li.
De puteo in quo latuit & colūnis in quibus stetit. .liij.
De multis eiusdem miraculis. .liij.
De transitu eius et exequiis. .liij.
De quibusdam euentibus & uictoria uterpēora-
gon. .lv.
De institutōe rogationū et uictoria arthuri. .lvi.
De translatione sancti marci. .lvij.
De prospero et theodoro et libris eorum. .lvij.
De floribus prosperi metricis. .lix.
De eodem. .lx.
Adhuc de eodem. .lxi.
Item de eodem. .lxii.
Iterum de eodem. .lxiii.
De flosculis eius psalmis. .lxiii.
Item dicta eius de angelis et uita eterna. et uita
contemplatiua. .lxv.
De officio predicationis. .lxvi.
De auditu uerbi dei et modo corripiendi. et con-
tempu seculi. .lxvii.
De abstinentia & suauis iugo christi. et abijciendo iu-
go seculi. .lxviii.
De ypocrisis et inuidia. et de pudicitia quousque et su-
perbia. .lxix.
De inuidia et uana gloria. .lxx.
De timore supplicii & amore dei. .lxxi.
De temperantia et iusticia. .lxxii.
Se imperio zenonis & eius astucia. .lxxiii.
De honorico rege wandalorum et eugenio cætha-
gimenti episcopo. .lxxiiii.
De initio persecutionis honorici in ecclesiam africa-
canam. .lxxv.
De crudelitate eiusdem in suos. .lxxvi.
De signis que persecutionem catholicorum preces-
serunt. .lxxvii.
De ipsius edictis in milites et episcopos et sacras
uirgines. .lxxviii.
De uiris ecclesiasticis et mulieribus et infantibus
in auxilium directis. .lxxix.
De carceribus eorum artissimis et tetricis. .lxxx.
De mortuis in itinere et exilij aspitate. .lxxxi.
De citatione reliquorum episcoporum catholicorum
ad concilium. .lxxxii.
De felice ceco per beatum eugenium illuminato. .lxxxiii.
De conuētu episcoporum ad concilium congregato. .lxxxiiii.
Expositio fidei catholice contra arrianos. .lxxxv.
De perscriptione catholicorum episcoporum et ex-
polutione. .lxxxvi.
De iuramento per dolum ab eis exacto. .lxxxvii.
De martino sancte dionisie et suorum. .lxxxviii.
Passio sancti maiori et sancte uictorie. .lxxxix.
Passio sancti uictoriani proconsulis. et duorum ger-
manorum. .xc.
De illis qui linguis abscissis loquebantur. .xci.
De persecutione que facta est in carthagine. .xcii.
De sancto murita dyacono et increpatione elpidio
fori. .xciii.
De tormentis exulantium. .xciiii.
De separato. .xcv.
De passione sancti eugenii carthaginensis episcopi. .xcv.

De passione sancti abimer episcopi et ceterorum. .xcvi.
De constantia liberati et uxoris eius. .xcvii.
De angustia famis in africa. et interitu honorici
tiranni. .xcviii.
De regno ytalie et cathologo regum ipsius. .xcix.
De sancto remigio remensi archiepiscopo. .c.
De gelasio papa et scriptis et statutis eiusdem. .ci.
De inuentione cripte sancti michaelis in garga-
no monte. .cii.
De inuentione sancte barnabe et uiris illustribus
illius temporis. .ciii.
De origine sancti fulgentii ruspensis et eius mo-
nachatu. .ciiii.
De episcopatu eiusdem et exilio. .cv.
De iterato eiusdem exilio. et regie monasterii. .cvi.
De institutōe cleri. et transitu eiusdem fulgentii. .cvii.
De libris et dictis eiusdem. .cviii.
Iterum de eodem. .cix.
De eodem. .cx.
Adhuc de eodem. .cx.
C. I. C. De imperio theodosii iunioris quo solus
imperauit. **C. Sigibertus.**

Post mortem honorii the-
odosius eiusdem nepos
cepit anno domini .cccc.
xxv. mundi uero quarti
millesimo .ccc. lxxxviii.
et impauit solus annis .iii.
Huius anno primo wanda-
li mauritaniam inuaserunt
Anno secundo celestinus
romane ecclesie quoragesimus primus presidet. Hic con-
stituit ut psalmi dauid .cl. ante sacrificium caneren-
tur antiphonati ex omnibus. quod ante non fie-
bat. nisi tantum epistola beati pauli et sancti eu-
gelii recitabatur. Ex hoc instituto excerpti de psal-
mis introitus gradalia offertoria ante sacrificium
orationes inter communiandum cum modulatione ad
missam in ecclesia romana cantari ceperunt. Theodo-
sius per ardarium ductu angeli iohannem tyrannum
opprimit. Rome inter ethiolum et bonifacium ex rei mi-
litaris gloria orta inuidia reipublice perit dispē-
dia. Anno sequenti cassianus de ecclesia constantino-
politana a iohanne crisostomo eiecit. et in massiliam
gallie presbiter ordinatus. multa scripsit. inter que eti-
am copias in egipto uitaspatrum doctrinasque et re-
gulas. datis ad plures libris exposuit. **C. Actoz**
Hic est iohannes heremita cuius dicta superius et col-
lationes abbeuatas ad edificationem legentium in
serui licet apocrypha reputari uideantur. eius opuscu-
la decreto pape gelasii. **C. II. C.** De imperio eius-
dem theodosii cum ualentimiano **C. Sigibertus**

Anno theodosii .iiij. theodosius ualentini-
anum placidie amite sue ex constantio filium
impatorem facit. eumque cum placidia ma-
tre romam ad imperandum mittit et regnauerunt simul
annis .xxiiii. Ceperunt autem anno domini .cccc. xxviii.
mundi scilicet quartimillesimo .ccc. xci. Horum an-
no primo in bithymia thimotheus quidam conscientie
et religionis imagine multis illudens eos ad erro-
rem sue heresis induxit dicens christum uerum quidem
deum et uerum hominem de uirgine maria natum fuisse.
sed mentiens dicendo quod diuina natura conuersa
sit in humanam. Romani hunc a panonia fugant
quod per .l. annos tenuerant. Anno secundo gudenic
rex wandalorum capta hispania. cum ipse elatus manus
in ecclesia ipsius ciuitatis extēdisset. mox dei iudicio

a demon: correptus interit. Cui generis? frater in regno succedens regnavit annis. xlviii. Hic u t fertur de fide catholica in arrianā sectam aposto- tauit. Anno. iiii. clodius pharamūdi filius rex cri- nitus. annis xviii. regnat super frācos. et ex hoc franci ceperūt habere reges crinitos. Hic clodius thoringiā inuasit. et in dispargo castello thoringo rum aliquādiu habitauit. Inde missis exploratori bus usq; ad urbem cameracū. rhenum transiit. et pstrato multo romanorū populo citra renū usq; ad ligerim habitaciū. carbonariam situam ingrel- sus tornacum obtinuit. Indeq; usq; ad cameracū pperauit. ubi pauco tempore residens romanos si quos inuenit ibi pemit. et exinde usq; ad somenaz fluuiū pueniens omnia occupauit. Anno quinto mitit p̄mum ep̄m. post quē ad eosdem ab eodem celestino missus est sanctus patricius genere bri- to. filius cōches sororis sancti martini thuronē- sis. qui in baptismo quidem dicitur est suchat. a sã- cto germano magom? a sancto celestino uero pa- tricius. a quo archiep̄? scotorū ordinatus p. lx. ā- nos signis sanctitate et doctrina excellens. totaz insulam hiberniam cōuertit ad xpm. Nestor? cō- stantinopolis. ep̄us factus fit actor heresis sep̄a- tis in xpo hominē a deo dicens purum hominem non deum de maria natū et a iudeis crucifixum. Wādalos qui olim timore athanulfi excesserant a galliis. Wallia rex gothorū expellere parat etiam ab hispaniis. **III. De quibusdā euentibus illi- us temporis.**

Hno sequenti tertia sinod? vniuersalis ephisena p̄ma ducentorū ep̄orū iussu the- odosii iunioris augusti edita est. que ne- stozium duas psonas in xpo asserentes in- sto anathemate cōdemnauit. ostendens manere in duas naturas vnam domini nostri iesu xpi pso- nam. In hispaniis. xx. milia ferme militū cōtra wā- dalos pugnatū cesa sūt. Gensericus odia gotho- rum veritus et simul a bonofacio inuitatus. cum wādalis et omnib? eorū familiis ad africā trāsire- tauit. camq; inuadens et delacerās multam multo- tempe cladez romanis intulit. In gallia cū supthā rex hunorū burgūdionenses nimis oppmeret. il- li in deum xpianorū spem suā ponentes se baptiza- ri petierunt. et statim huius cōgressi pauci multa- milia pemerūt. et sic rabiem ipozum refrenauerūt. Anno sequenti fixtus romane ecclesie xlii. p̄sides. Romani in africa wādalis cōgressi supantur bone- facius cōflictu cū ethio habito. uictor quidē sed- mo ziturus abscedit. In britānia dux saxonū hēgi- stus cōsiderans aiam regis ad amorem sui sueq; gentis inclinatum. postulauit tātum terre spaciūz sibi dari q̄ntum vna corrigia posset ambiri ut ibi p̄montozium edificaret. Cui tamen rex acquieuit- set. accepto ille corio tauri incidit illud in corrigi- am longissimam. et loco quē p̄uiderat circūducēs in- tra ambitūz illi? cōstruxit castellū. appellauitq; illud castrum corrigie. Anno sequenti fixtus pa- pa a basso criminatur et iussu valentiniani impa- toris rome cōgregata synodo coram. xv. ep̄is sy- nodico iudicio purgatur. bass? uero dānat. p̄scri- bitur. et non multo post adeo p̄cussus ipsius fixti- manibus honorifice sepelit. Germanus anchisio- dorensis. lupus trecassinus. eugerius lugdunens- bilareus arelatensis. ep̄scopi in galliis darent.

III. De origine et priorū statu sancti germa- ni anchisiodorensis. Ex gestis eius.

Hic sanctus germanus anchisiodorensis o- pidi indigena fuit pentibus splendidis- simis pcreatus. et ab infantia studiis li- beralibus instituit. post auditoria quo- q; gellicana rome iuris scientiam acquisiuit. De- de tribunalia prefecture p̄fessione aduocationis ornauit in quo actu multiplici laude splendēs. s̄b- limen genere moribus et diuitiis uxorem sortit? est p̄m? eum respublica ad honorum p̄sumptū i- signia. Cūq; territorū anchisiodor ēse gubernāet mos erat tyrūculozum potius industriis indulge- re. q̄ xpiane religioni operam dare. Erat autē ar- bor pirus in urbe media. ad cuius ramusculos ve- raz ab eo deprensaz capita p̄ admiratione ve- nationis nimie dependebat. Quem sanctus ama- tor ep̄scopus ciuitatis his frequens cōpellebat eloquiis desine queso vir bonozum splendidissie- hec ioculata que xpianis offesa. paganis uero imi- tanda sunt exercere. Ille tamen nullo modo admo- nenti se uoluit obedire. Cum autem quadā die in- sui iuris predia secessisset. sanctus amator illam arbozem cum caudicibus absceidit. igniq; cōcremā- dam ilico deputauit. oscilla uero dependentia lō- gius a ciuitate p̄ici precepit. Quod cum audiēt germanus. iza animū accendit. ita ut sancte religi- onis oblitus cuius iam munere fuerat insignitus mortem beatissimo uiro mimitaretur. Et ne xpia- norum cōuent? ei furenci resisteret. turbas suoz sibi coadunans ciuitati impuis? aduenit. Hec om- nia dum a quibusdam cognita sancto amatozi p̄- deretur. aie. Ego me indignū iudico testem fieri- fuso sanguine salnatozi. **IV. De oratione eius- dem et obitu sancti amatozis.**

Duina ergo reuelatione finem suū et ger- manum sibi successurum p̄uidens. edu- am p̄fect? ē. ubi iuli? reipublice rector et gubnator gallie presidebat. Quē sic al- locutus est. Finem meum domino michi. innotes- cente cognoui. et quia non est alter qui regimē sã- cte ecclesie suscipiat nisi illustrissim? germanus si- cut michi reuelauit domim? posco celsitudinē tuā ut michi eūdem tonsorare t̄bas licentiam. Cui p̄- fectus. Licet inquit reipublice necessarius sit. tñ- quia deus ut tua beatitudo testatur sibi eū elegit. cōtra dei preceptū uenire non possum. Tunc san- ctus amator uoti cōpos ad urbem suam cum leci- cia rediit. Subeunte autē illo ecclesiam cū et popu- lus ingredi uellet. sic eum allocutus est. Exonera- te filii manus iaculis quia hic est domus oratiōis non martis statio p̄liantis. Quod etiam fecerūt. Tūc uidens ep̄scopus germanum nichil horrois- truculenti portatē. precepit hostiariis ut fores ecclesie claustris artarent. Ipse uero glomerata se- cum turba clericorū iniciens manus germanum apprehendit. et inuocato noīe domini cesariē eius capiti detrahens reiectis secularibus ornamentis habitu religionis cum honore p̄motionis induit talibus eum uerbis exhortās. Satagere te oportz frater quo incōtamatiū custodias cōmissum tibi honorem. quia tibi oīpotens deus pastorale omi- sit officium. populo quoq; adhortato ut uolūtatē dei de electione germani cōsentiret. omnis turba cōsentiens ad cōfirmatōnem p̄suasionis ei? respō- dit amen. Ipse autem kl. maii. iiii. feria cepit acti- us dissolutione corpōis fatigari sed nec inter do- lores a predicatione cessabat. et dicebat. Prohibe- te lamenta. ibi p̄fecto luctuage uoces emittēde

sunt ubi meliori deterior fuerit successurus. huius
autem non solum vita proderit vobis sed etiam mors
Tunc precepit se ad ecclesiam pueri ut ibi spiritum
datori redderet. ubi die ac nocte solebat eidez pro
fiteri. Et ascendens pontificalem thronum fere
hora diei tertia emisit spiritum. Continuo chorus
sanctorum successit. ut spiritum eius cum himnis et
laudibus in specie colubae multis cernentibus ad
celum puxit. Inde corpus ad sepulturam deduci
tur. Unde cum redeunt quendam paliticum aspici
unt. qui iam .xxx. annis hoc morbo detenebat cer
uicibus hominum baiulari. Hic orabat. ut vel aquis
paululum frui meretur quibus profusus fuerat san
ctum corpus. Cuius fidem admirans germanus
tunc presbiter iussit ex eadem aqua membra eius profu
di. et primus omnium languor recessit. **CVI**

De vita eiusdem sancti amatoris episcopi
Ex gestis eius.

Hic sanctus amator in iuuenili etate literis
optime eruditus. coactus est a parentibus
quandam uirginem desponsare. Sed cum tem
pus copulationis urgeret. se mutuo ad
hortantes votum uirginitatis fecerunt. Et ecce ange
lus affuit. qui duas eis coronas attulit. propositum
laudans et ad perseverandum adhortans. Porro pu
ella uirginum cetui se tradidit. amator uero in clerici
catu ceteris personis uirtutum enicuit. ut post excessum
sancti eladii mereret in pontificatum substitui. Sa
ctus ergo potestis multis euellit miraculis. cecos
illuminans. paliticos sanans. mortuos etiam reducens
ad vitam. Cum autem multos subiecisset fidei. tum exhi
bitione miraculorum. tum ex instantia poicanorum. uis
des quam adhuc ibi esse basilicam nec posse capere
christianorum multitudinem tam ingentem. petiit a quo
dam achisiodo. cuius ruptilio nomine. ut sibi concedere
ret domiciliu quod intra claustrum habebat. urbis
amplum et excelsum. Ille statim abnegat. sed non multo
post grauissime infirmatus sancto annuit quod
rogat. Tunc uir dei eandem domum basilicam con
secrauit in qua sanctum germanum postea conso
rauit. Hec est actenus basilica in honore protho
martyris stephani christianis populis frequentata.

CVII De austeritate uiri sancti germani
Ex gestis eius.

Hic germanus suscepit sacerdotium
coactus et inuitus. sed repente mutatur
ex omnibus deserit mundi militia. celestis
assumitur uxor in sororem mutat. substantia
in pauperes erogatur. Ex die qua sacerdotij sus
cepit exordium usque ad uite terminum nunquam panem fru
menti. non uinum. non oleum. non legumen. non sal
tem sale ad usum cotidie saporis accepit. Sane
die resurrectionis uel natiuitatis dominice portio
nes singule sumebantur in quibus uini sapor aquis
nimis diluebat. In refectioibus primum cinerem
prelibauit. deinde panem ordeaceum supsit quem ta
men ipse excussit et moluit. Indumentum semper cu
culla et tunica. nec hieme adiectio nec estate leua
men admissum est. Quod utrumque tandiu usui fuit
vel forte donatum est. donec atteritione nimia solue
retur. cilicio semper interius inherente. Spacium
vero lectuli sui trabecule dolatiles ambiebant. in
iectos cineres usque ad marginem continentis. qui
tamen quotidiana impressione densati inconfecti
soli duriciem preserebant. Stratum omne subiecto
cilicio. et supposito uino tantum gurgulio fuit. Ca
put autem ab humeris per ceruices confinium nulla

subleuauit obiectio. ita ut prius prostrata ad ter
ram membra damnauit. Noctibus nunquam uestitus. ra
ro cingulum raro calciamenta detrahit. Redimitur
loro semper et capsula sanctorum reliquias continete
Iugis gemitus. et oratio perseverans. Hunc absolu
te defuncto inter tot cruces longum traxisse martirium
Omnibus sine acceptione persone hospitium prebuit
pedes omnibus manibus suis lauit. **CVIII**

**De primo transitu eius in britanniam et de sancta
genouefa uirgine.**

Quoniam uita eius et fama multis fulgeret
miraculis. ex britanniis circa legatio galli
canis episcopus nunciavit. pelagianam heresim in
locis suis late populos occupasse. et fidei
dei catholice succurri debere. Ob quam causam sino
dus numerosa collecta est. omniumque iudicio prela
ra regionis lumina germanus et lupus presbiteri a
biunt. negocium deuotissime ab eis suscipiunt. Quibus
pari uerbis territorium premeantibus. ciues obu
iam procedunt tantorum benedictionem uirorum expe
tunt. eisdem debita uenerationem impendunt. in
uico cui nemethodozi uocabulum erat hospitium sunt.
Cumque beatus germanus multitudinem confluentem
uerbi salutaris exhortatione refoueret. puellam qua
dam nomine genouefa inter astates eminus asper
xit. et nescio quid in ea celeste uel angelicum auspi
catus. tali eam preconio extulit. eius genitores sic
affat. Beatos inquit dies illa uos fecit quia tunc
plis pentes uos esse contigit. cuius natiuitas ipsius
quoque angelis leticiam peperit. Erunt enim preciosi a
pud deum meriti. et spiritualis perfectione propositi.
Plura quoque in laude uirginis profecerunt. tandem ip
sam benignitate suauiter complectitur. et inter leuia bla
dimeta percutatur si factimonialis uite celibatum
uelit suscipere. et christi sponsalicio titulari. Illa tan
ti sponsi nomine delectata titulum uirginitatis am
plectitur sequitur huius professionis iam dudum astringi
desiderio proficitur. Interea gressum diuertit idem
sanctus ad ecclesiam maximo populorum agmine perse
quente. ibique inter sanctos psalmos ac plura orato
nem manum dexteram super caput uirginis indefesse
tenuit. Deinde in crastino cum illa ad eum redisset
et ipse de pridiana professione eam allocutus fuisset
ipse uultum in terra defixit. moxque numum aureum diu
na fornicata allatum sententia expressione crucis in scul
ptum inspexit. ac prius a terra collegit. que loco
muneris genouefe tradidit. ac semper collo suspen
sum ob sui memoriam ferre precepit. Ceterum inquit
alia mundialis pulchritudinis ornamenta nunquam tuis
uel collo uel digitis inseri patiaris. Ita factus uir
gini ualefecit. et ut sui memor esset amonuit. com
mendansque eam pentibus iter cepit cum beato lupo
prexit. **CVIX De egritudine sancti germani
et eius pugna contra saxones.**

Quandam die dyabolus insidiator casualibus
laqueis preparatis. germani pedem lapsus
occasione contriuit. ignorans illius merita
sicut beati iob afflictione corporis pro
ganda. Et dum aliquando uino in loco infirmitatis ne
cessitate constringitur in uicinia qua manebat casu
ale exarsit incendium. Quod corruptis domibus que
illic palustri arundine tegebantur. ad illud habitacu
lum in quo idem uir iacebat flagris stimulantibus fe
rebatur. Sed hospitium sancti uini expauescens fla
ma transiuit ultra citraque deseniens multaque ue
tes faciebat infirmus. Et cum debilitati sue nichil re
medij pateretur adhiberi. quadam nocte cadentem

niueis uestibus vidit sibi adesse psonam. q̄ manu
 extensa videretur iacentem extollere. eūq̄ firmis
 vestigiis ipabat cōsistere. Post quam horā ita fu
 gatis doloribus recepit sanitatem. ut die reddito
 merepidus subiret itineris laborem. Interea saxo
 nes pictiq̄ bellum aduersus britones iūctis viri
 bus susceperūt. et illi trepidi sanctorū antistitū
 auxilium petierūt. Qui pmissū maturātes aduen
 tum. tantū cōtulerūt fiducie. ut maximus crede
 retur exercitū aduenisse. Itaq̄ ap̄licis ducib⁹ xp̄s
 militabat ī castris itantum. ut quotidianis p̄dica
 tionibus instituit. certatim ad gratiam cōuolarēt
 baptismatis. Ita baptismate madidus p̄cedit exē
 citus. et cōtēpto armorū p̄sidio dei auxiliū expe
 ctatur. Nec institutio vel forma castrorum hosti
 bus nunciatur. qui victoriam quasi de inermi exer
 citu p̄sumentes. assūpta alacritate festinant. Ger
 manus signifer et dux exercitus. omnes admonet
 ut voci sue vno clamore respōdeant. appropinqua
 tibus hostib⁹ alleluia tercio repetitū. Sacerdotes
 exclamāt. sequit̄ vnus clamor omnīū. et repulso
 aere montiū inclusa multiplicat. hostile agmē ter
 rore p̄sternitur. et ruisse super se non solū rupes
 circūdatas. verū etiam ipsam celi machinaz cōtre
 miscūt. vix sufficere pedū p̄nicitas credit̄. passim
 fugiunt. arma p̄iciūt. gaudentes vel nuda se cor
 pora eripuisse discrimini. plures etiā timore p̄cipi
 tes flumen quod sensim venientes trāsierāt deu
 raut. Sicq̄ hostibus sine sanguine supatis. colle
 ctis spoliis xp̄iani triūphant. et sancti antistites
 ad p̄p̄ia redire festinant. **¶ XC** De secūda pro
 fectione eiusdem in britāniā et discipulo suscitato

Non multo post nūciat̄ p̄fatos hereticos
 in britāniis iterū pullulasse. Rursumq̄
 ad factum germanū p̄ces omnīū deferūt
 tur. ut causam dei quā p̄p̄s obtinuerat
 rutaret. Adiuucto itaq̄ sibi sancto severo treuerē
 si episcopo libenter anuit. dū et laboribus d̄lecta
 tur. et se xp̄o gratanter impendit. iamq̄ eo aliq̄n
 tulum p̄gresso. vnus ex discipulis ei⁹ qui euz de
 hibernia secutus fuerat. ad hanc ipsam delectus
 expeditionem. quia cū ipso exire nequiebat post
 eum p̄fectus est. Cūq̄ ad tornodoz peruenisset.
 ibi decubens post paululū defunctus est. Cū autē
 sanctus germanus cū socijs suis hereticos sicut
 et antea cōfudisset. et ad p̄p̄ia remearet. contigit
 eum ad eūdem deuenire locū. Cognoscensq̄ p̄ spi
 ritum ibi decessisse discipulū. accedens ad locum
 quo fuerat tumulatus. iussit reuelli sepulcrū. ip̄m
 q̄ vocans nomine et quid ageret. et si secum ad
 huc militare cupet requisit. Mox vitali resum;
 pro spū defunctus residet. cūctaq̄ sibi constare
 suauia ac se nolle huc ulterius reuocari respōdet.
 Tūc sancto anuente ut quiesceret. ille capite de
 posito rursū obdormiuit in xp̄o. **¶ XXI** De re
 ge britānie ab eodez expulso et subulco s̄stituto

Germanus igitur cū in britāniā p̄dicaēt
 die quadā regis britānie palatiū cū suis
 discipulis introuit. et directo ad regē
 nuncio p̄ vehementi frigore et supueni
 ente nocte hospitium postulauit. Sed cum rex ī
 mitis cōcedere nolisset. germanus cum discipul
 suis sub diuo p̄sistens. niuem et grādinem patien
 ter sustinuerat. iamq̄ ueniente nocte subulc⁹ re
 gis regressus a pascuis acceptam in palatio p̄ben
 dam suam ad p̄p̄ium tuguriū referebat. Is ubi s̄
 ctum germanū cōspexit uehementi frigore cū di

scipulis tabescentē. p̄sone dignitate p̄mot⁹. oro
 ait quisquis es domine ut tibi et socijs p̄cas. et ue
 niens ad hospitium meum. officium mee paupertatis
 suscipias benigne. Cūq̄ germanus ad eum humi
 liter declinasset. pozcanus ille uxorem suaz monu
 it ut vnicum vitulum quem habebat occideret. &
 hospitibus cenaturis apponeret. Post cenam igit̄
 ger. mulierez euocat. iubetq̄ ut ossa uituli diligē
 ter collecta sup pellem eius ante matrem in prese
 pi cōponat. Quo facto vitulus sine mora surrex
 it. matriq̄ coactans comedere fenū cepit. Tūc ger
 manus hoc audiens rogat hospites suos. ut saluo
 iure hospitii hoc iterum beneficiū acceptaret. Fa
 cto autem mane germanus ad palatiū p̄gredit̄.
 et regem egressurum de palatio p̄stolatur. Exeū
 ti festinus occurrit. et cur ei sero hospitium negas
 set potenter inquit. Rex stupore defixus. et san
 cti auctoritate attonitus. respondere nō potuit.
 Tūc german⁹. Egrederere inquit et regnū melio
 ri dimicte. Illo hesitante germanus cūctātem imp
 pellens. egredieris ait. et sicut dominus definiuit
 nequaq̄ deinceps potestate regia abuteris. Rex
 autem auctoritatem celestem in presule reformi
 dans. cum cōiuge et liberis indifferenter exiuit.
 et ulterius ingredi nō p̄sūpsit. Tūc german⁹
 subulcum cum cōiuge uenire fecit. et uniuerso stu
 pēte palatio regem cōstituit. Ex tunc reges ex s̄
 ulci genere p̄cūtes. dominātur genti britonum
 deo res humanas mirabiliter ordiante p̄ beatum
 germanum. **¶ XII** De sancto cassiano augu
 tudunensi qui respondit ei de tumulo.

Quoniam de britāniā remearet p̄ augustudu
 num trāsiens. ad tumulum sancti ponti
 ficis cassiani puenit. Quem cū quomo
 do se haberet inquireret. ille statim et tu
 mulo audientibus cūctis dixit. Dulci quiete p̄fru
 or. et aduentum redēptoris expecto. Cui germa
 nus respondit. Quiesce p̄ longum in christo tēp⁹.
 & p̄ nobis attentius intercede. ut obtinere sacre
 resurrectionis gaudia mereamur. **¶** Ex gestis ei
 us. Hic cassianus olim ex nobili genere in alexādi
 a urbe natus. a sancto zenone eiusdem urbis epi
 scopo diuinis literis eruditus. deum ab infantia
 coluit. & omnia p̄ christo deserens. in ortēsi urbe
 ecclesiam in honore sancti laurentii sicut ab eodez
 in uisu doctus fuerat cōstruxit. Tūc iouinian⁹ im
 perator deum timens qui successerat iuliano apo
 state. elegit eum cōclamante populo in ortēsi ur
 be episcopum. Sed cum eam aliquādiū in omni s̄
 ctitate rexisset. ualedicens omnibus omnia dereli
 quit. et cum paucis clericis p̄ christo p̄gratio
 nem arripuit. Intraq̄q̄ mare p̄sp̄rate dō usq̄ ad
 massiliam nauigauit. et inde seuiente hereticorū
 et paganorum p̄secutione augustodunū puenit.
 a sancto simplici ep̄o gratanter exceptus. ad pe
 titionem ipsius simplici cum eo p̄ trienniū mansit.
 Quarto anno sanctus simplici migravit ad do
 minum. et omnis clerus et populus cassianū ele
 gerunt ep̄m. Cui tantam gratiam dominus hies⁹
 christus cōferre dignatus est. ut assidue mirac̄a
 p̄ eum ostenderet. cecis lumen donaret. surdis au
 ditum debilibus sospitatem. egrotis incolumita
 tem tribueret. et omnem hominē diligebat sicut
 seipsum. Cōsūmauit autem regēs ecclesiam beat⁹
 cassianus episcopus annos. xx. et migravit ad do
 minum hiesum christū. qui est resurrectur⁹. cum
 sanctis in gloria eterna.

[Marginal notes in red and black ink, partially illegible due to fading and bleed-through.]

XXIII De latrone eius prodigio diuinitus irerito & duobus aureis compensatis.

Quam autem redisset vir sanctus germanus in galliam. quadam die imminente iaz uespa comitatu suo nudo pede. cucullo vacuus viator accessit. cuius etiam nuditati condoluit. Qui dolose inherens cotubernio. iugiter mansioni et inter occupatos custodes qui deo non animalibus vigilabant. iumentum quo senior uerbatur pro nocturnus arripuit. Die redito amisso euectois obsequio agnoscit. et ut sacerdoti aial non deesset vnus ex clericis in pedem ex equite mutatur. Et dum iter agere. cum uecti comites beatum virum intuentur extra morem conceptam leticiam uultus obubratione uelantem. Tum unus auctoritate concepta causam leticie percutatur. At ille. Paululum inquit remoremur. quia infelicis illius labor & irridendus est et dolendus quem mox uidebitis estuantem. Cumque substitissent. respiciunt post se caprum animal peditem manu deducunt. Cumque expectassent acceleratem. ille statim vestigiis prolutus crimen quod commiserat confitetur. & ita totius noctis spacio irretitum fuisse se retulit ut longius proire non posset. nec euadendi uiam aliam reperisset. nisi ut ablatum animal restitueret. Ad hec vir sanctus. Si hesternam inquit die nudo tibi tegimen dedissem. furandi necessitas non fuisset. Accipe quod deest. reddere quod nostrum est. Ita confessio criminis non solum ueniam pro pena commisi. uerum etiam premium cum benedictione suscepit. Quadam die dum iter carpet. occurrunt pauperes elemosinam postulantem. Consultit dyaconem quantum esset in conspectibus. Tres tantum aureos esse respondit. Quos ille totos statim erogari precepit. Ad hec dyaconus. Unde uicturi hodie sumus. Qui respondit. Pauperes suos pascit deus. Tu quod habes presta pauperibus. Dyaconus quasi primum duos erogat. et unum reseruat. Post paululum eques quidem post eum uenientes. obtulerunt ei munus ducentorum solidorum. Deinde conuersus ad dyaconem ait. Accipe que traducitur. & intellige te fraudem fecisse pauperibus. Nam si totum quod dedi indigentibus contulisses. remunerator noster hodie trecentos reddidisset. Contremuit dyaconus. secretum reatum sui innotuisse pontifici.

XXIII De operibus pietatis eius et asini sui suscitatione.

Idem sanctus dum alpes ytalie conscenderet. quibusdam mercatoribus associatus uisit inter alios quendam claudum et senem. qui torquentem transire non poterat. motibus decurrentem. Huius fascem uir sanctus arripens propriis humeris transportauit. ipsum quoque senem iterato transire subiecta ceruice transposuit. Ecce mira uirtus caritatis que sancto uiro tantam vim contulit. ut quem tanta ieiuniorum media fatigabat. quem cotinui itineris fatigatio distrahebat. qui denique semetipsum ferre uix poterat. cum etiam esset persona tam nobilis rusticum etate & debilitate grauissimum fasces pro transporto sanctis humeris uectitaret. Cum autem rauennam uenisset ubi tunc petrus pontifex ecclesiam christi apostolica institutione gubernabat. diu cum desiderio expectatus excipitur. Occurrunt principes. ambiunt preces. ecclesia eum cum exultatione amplectitur. Sed et regina uenerabilis placidia. que cum filio suo ualentiniano romanum regebat impium. ad sacerdotis diuersorium uas argenti amplissimum. obis deliciaribus offer

tum. sine ulla carnis admixtione transmisit. Quod susceptum ipse ita distribuit. ut cibos ministris suis traderet. Ipse uero argentum uendicaret. remittens loco muneris patenulam ligneam pane ordeaceum continentem. At illa cum ingenti gratulatione utrumque complexa est. quod et argentum suum transmississet ad pauperes. et illam escam beati uiri cum ministerio abiecti uasculi suscepisset. nam et lignum auro postea ambiit. et panem multis remediis ac uirtutibus reseruauit. Cum autem rauenne moram faceret ibi et mortuum suscitauit. et multis miraculis eius fama refulsit. In illa siquidem rauenna cum eum regina placidia et ad predictum uel ad aliud conuiuium euocasset. et ille humiliter annuisset. senio. ieiuniis uigiliis laboribusque confectus. ab hospicio suo usque ad palatium asino deferente portatus est. Cum ergo in epulas ministri secreto regine dixissent. asinum sancti germani repente defunctum. et illa tacere iussisset. mire mansuetudinis equum uice asini sancto presentari precepit. Quem ille intuens. meus inquit michi asinus presentetur. quia qui me huc attulit repositabit. Pergensque ad cadauer distentum. Surge inquit muscio reuertamur hospicio. Statimque subsiliens semetipsum concussit. et quasi nichil mali passus esset germanum alacriori uirtute portauit.

XXV De transitu et exequiis eiusdem.

Sed antequam de urbe rauenna exiret. quadam die matutinali solemnitate perfecta dum cum episcopis sermonem de religione conferret. tristissimam protulit mentionem dicens. Comendo uobis fratres carissimi transitum meum uidebar michi pro nocturno soporem a domino uaticum pegrinationis accipere. factus est autem post aliquot dies. cum ingruente incommodo migraret ad dominum. capsulam cum reliquiis regine suscepit. Cucullam cum alitio petrus episcopus usurpauit. Ceterorum antistitum vnus accepit pallium. alii cingulum. duo tunicam. duo sagulum diuiserunt. ut aliquid monumenti ex successione haberent sanctitatis. Corpore autem in galliam ad urbem suam relatum est sicut adhuc uiuens petierat a regina placidia. Cumque ad urbem uercellensem portitores uenirent sanctus eusebius eiusdem urbis episcopus. comparo sancti germani decessu. ecclesiam quam ei factus germanus cum rediret dedicare promiserat. eam dedicaturus solemniter ingressus. cereos accendi iussit. Sed ministri eos admota flama accedere non ualebant licet id sepius attemptarent. Quod uidens sanctus eusebius intellexit dedicationem aut in aliud tempus debere differri. aut alij episcopo reuocari. Interea sacri funeris pompa uenire narratur. et obuiantibus ei cunctis. pro manu sancti eusebii in predictam ecclesiam inducit. et statim omnes cerei diuinitus inflamantur. Tunc sanctus eusebius promissionis sancti germani meminit. et quod uiuens se facturum promiserat mortuum fecisse cognouit. Unde festum die populo indicens ad altare accessit. et quanto alioque potuit. gloria in excelsis decantans. postea sacras exequias celebravit. Itaque corpus sancti germani cum multa deuotione et frequentia populo prope asinum cuius octobris excipitur. et honorifice sepelitur. Obijt autem anno domini. cccc. l. episcopus sui. xxx. Siquidem tres mortuos suscitauit. Vnum quando aurelianum transiens a sancto aniano episcopo. totum usque populum concursu reuerenter exceptus. mortuum iam elatum obuiam habuit quem mox uirtute preces vite pristine reformauit. Alterum uero cum apud

yalia prefecti filium quem vis februm extirperat. reuo-
cauit ad vitam. Tercium vero discipulum suum. **CXVI**
De sancto lupo trecenti et petro episcopo ra-
uennensi. Ex gestis eius.

Doro sanctus lupo lencoz familie primus
fuit. cui gloriose memorie primimola san-
cti bilarii arelatensis episcopi germana
coniunx fuit. vii. anno coniugii se ad con-
suetudinem horzatu mutuo contulerunt. Tunc ille reli-
ctis omnibus sanctum honoratum abbatem lirinense
sem expectit. cuius institutione ceruice subdita om-
nium vigiliarum abstinentiarumque dogmatibus institu-
tus est. Post annum vero regrediens. ut que sibi re-
miserant pauperibus eroganda distraharet. ad ur-
bis tricassinensis ilico pontificatum raptus est ubi popu-
lum via salutis docens. clericum strenue gubernans
post biennium cum sancto germano in britanniam per-
rexit. In quo itinere signorum mirabilibus cunctis
admiracioni fuisse. Nec longe post cum per gallias
vbiq; diffusus premeret hunorum exercitus tricassinam
urbem patentibus capis expositam. nec armis mun-
itam nec muris. vir sanctus recurrens ad nota pro-
sodia. sola ad deum intercessione & prece interposi-
ta superno auxilio defendit. Multis quoque aliis mi-
raculis claruit. Nam et mulierem paliticam sanauit
puellam impulsu demonis mutam signo crucis im-
posito liberauit. et alios plures egros sanauit. Annis
ferme. xxv. expertus lectuli. iacendi laborem super-
positus tabule sustinuit. Cui indumentum non nisi
cilicium consuetudo fuit. vnius tunice semper usu con-
tensus. in orationibus pugil ac alternis noctibus
perdurabat. biduanis ieiuniis defatigato corpuscu-
lo iuuentutis incantua prosternens. fletibus ora fu-
turis intentus indefesse rigabat. Ceterum que fue-
rint eius facta. ex scolis eiusdem discipulorum uirtu-
tis exempla docuerunt. Nam in sancto policro-
medunensi episcopo curationum gratia lucebat. san-
ctum seuerum treueris oratorum germanie gentibus
predicantem. apud non ambigimus societate mix-
tum. Sanctus autem lupo. lii. annis sacerdotum fu-
ctus spiritum emisit ad celum. **Acto. Extant** uero
sermones elegantes sancti petri rauennatis episcopi. ex
quibus excerpta plurima opusculis nostris in-
serui. **CXVII. De vita sancti marini abbatis.**
Ex gestis eius.

Ho quoque tempore fuit sanctus mamertinus
qui quondam paganus cum ydola coleret unum
oculum perdidit et alterius manus ariditate
incurrit. Qui cum se deos offendisse puta-
ret. et ab eis veniam iugiter imploraret. quadam
die dum iret ad templum deorum obuiauit ei quidam no-
mine saunus. totus capite et habitu religionis au-
mictus. Qui dum eum requireret unde ei talis infir-
mitas accidisset. respondit. Deos nostros offen-
di. et ideo semper eos cum lacrimis rogo. ut michi
reconciliati que abstulerunt irati referant propitii.
Tunc ille. erras inquit demones deos putas. Sed
fac quod dixero tibi. Si uis in oculo et manu sana-
ri. uade ad sanctum germanum archiepiscopum arelatensem
episcopum. et si consilio eius acquiescis. contumeliam sanus
eris. Qui statim iter arripit. venit ad sepulchra
sancti amatoris episcopi et aliorum sanctorum et cogente
pluuiosa nocte secessit illuc ad quendam cellam
super cubam sancti corcodonii collocatam. Et cum fatiga-
tus itinere obdormisset. apparuit ei uisio mirabilis
quod quidam uir pulcherrimus uenit ad hostium cellam illam
et uocauit sanctum corcodonium dyaconum. ut ueni-

ret ad festum quod sanctus pegrinus et sanctus
amator cum aliis episcopis faciebant. Cui ille respondit
de tumulto. Non possum modo ire quia hospitem ha-
beo quem me oportet custodire ne a serpentibus
qui hic sunt occidatur. Abiit ille nunciare quod au-
dierat. et reuersus est dicens. Sancte corcodonie
surge et ueni. et adduc tecum iunianum subdyaco-
num et iunianum lectorem. ut faciant officium su-
um alexander enim qui tecum est custodiet hospi-
tem tuum. Visusque est ita sancto mamertino quod san-
ctus corcodonius apprehensa manu eius duxit eum
secum et ostendit ei sanctum pegrinum et sanctum
amatorum. et duos alios episcopos. Et cum iisset ad e-
os sanctus corcodonius. dixit ei sanctus amator.
Quis est ille qui tecum ecclesiam ingressus est. Qui
respondit hospes meus est. At ille expelle iquit
eum a nobis. quia pollutus ydolis nobiscum esse non
debet. Qui cum expelleretur. prostratus coram eis
impetrauit gratiam sancti amatoris. Qui iussit ei
ut iret ad sanctum germanum. Mox ergo euigilans
et uisione certificatus uenit ad eum. et prostratus an-
te eum veniam postulabat. Et cum ei cuncta ita
narraret. prexerunt simul cum multis aliis ad tum-
bam sancti corcodonii ubi serpentes erant. Et re-
moto lapide. uisi sunt serpentes. vii. quorum un-
de. pedum longitudinem excedebat. Et cum a stan-
tes pro timore diffugerent. beatus germanus stans
imobilis iussit eos illuc secedere. ubi nulli possent
omnino nocere. Et post hec baptizatus est et sa-
natus sanctus mamertinus. et factus est mona-
chus monasterii sancti germani. et postea fuit ab-
bas ipsius ecclesie post sanctum alodium.

CXVIII. De sancto mariano monacho.

Tempore sancti alodii successoris sancti
germani circa annum domini. cccc. lxxx.
factus marianus de territorio bituricen-
si uenit ad monasterium sancti germani
tractu opinionem sanctitatis que adhuc inibi so-
lebat. Cuique ibi toto desiderio recipi postularet.
et receptus in breui uetanis monachum sanctitatem
inestabilem se preberet. sanctus mamertinus tunc
abbas uolens probare obedientiam eius. uisit ei mo-
nasterium commisit officium. pastorem eum constituens
bucularum. Cum ergo iussu abbatis in quadam silua
que erat prope uillam que dicitur miciglis uel meli-
gles. boues et vaccas libentissime custodiret tan-
ta sanctitate pollebat quod etiam aues siluestres ad se
uenientes manu propria nutrebat. Vbi die quadam
cum esset in nemore canes eius aprum latratibus exci-
tantes. cum iam eum grauius purgerent. fugit ad cel-
lam sancti mariani. Qui ubi canes latrantes audiuit
desertis. illuc properans. et canes comprehendit.
et aprum incolumem abire permisit. Quidam latrones
cum eum in campo expoliassent. ueste eius secum ferentes
abierunt. solum ei palliolum dimiserunt. Qui statim
clamauit post eos dicens. Reuertimini domini mei
ecce denarius in meo pallio colligatus qui uobis
forsitan erit necessarius. Qui primus reuersi cum
pallium cum denario rapuissent. eum nudum penitus
dimiserunt. Sed cum festinanti ad suas latebras
properarent in ipso gregusculo ad hostium cellam
inuenerunt. Quos ille in cella sua benigne recepit
et pedes eorum lauans hospitalitatem quam po-
tuit ministravit. unde cunctis facti sui penitentibus
unus eorum ad fidem conuersus est. **CXIX. De**
huc de miraculis et transitu eiusdem.

Quodam etiam tempore monachi euz ei ad bouz custodia fuerant deputati. iuuenili uoluntate ursam quamdam cum catulis quibus uiculis eorum insidiabatur laqueis et ingenio capere uoluerunt. Cumque illi nocte laqueos presensissent. et ursam in eos irruens teneretur. sanctus marianus hoc prescians de lecto surrexit. et eam inueniens dixit ei. Quid facis hic misera. fuge cito ne capiaris. Et statim illa humiliter et mansuete discessit. Marianus uero monachos excubantes inueniens increpauit. et ursam quam capere cupiebant in columen redisse nunciavit. Solebat autem singulis dominicis ad proxima ecclesiam proficisci. Quodam itaque die iussit uni ex monachis secum ire. Cui ille non possum inquit hodie quia debeo ad mensam fratrum ministrare. Tunc iuit cogente impio sancti uiri. Sed cum essent in ecclesia finito euangelio statim foras egreditur. & ascendens equum suum ad domum redire citius nitetur. Sed cum in equum inde mouere non posset licet eum dure calcaret. purgetur intelligens causam confusus rediit ad ecclesiam. & finita missa dixit sancti marianus. Dic michi frater prexisti ubi uolebas. qui me relicto discedere cupiebas. Ecce equus obediuit deo. cui tu repugnabas. Adueniente die pasche. rogabant eum fratres ut diem pasche in fontaneto monasterio celebraet. Quod cum fecisset. sequenti die corripitur dolore febrium et quarta feria migravit ad dominum. Quod dum portitores ueherent ad anthesis. in quadam uilla existentes. moueri inde penitus nequiuerunt donec quidam qui erat pro suis foras etis in carcere coopeditus. fractis cathenis & apertis carceribus exiens uenit ad corpus. & cum alijs portauit usque ad urbem. Qui cum processione episcopali soleniter exsepultus. in ecclesia sancti germani est sepultus. **XX**

De sanctis episcopis eucherio lugdunensi & hilario arelatensi. Acto.

Doro sancti epi eucherius lugdunensis et hilarius arelatensis. quos eodem tempore cum sancto germano anthesis. floruit. se iam supra diximus. ambo uiri nobilissimi fuerunt & eloquentissimi. Eucherius ex nobilissimo senatorum genere inter spelucam inclusus. reuelante angelo pontifex factus est. Cuius natalis est xvi. kal. decembris. Hilarius multos sermones ad populum splendidissimos composuit. Cuius natalis est iij. nonas maij. Sancti uero honorati xviij. kal. februarii. Eucherius ut ait genadius scripsit ad ualentianum proximum suum. de contemptu mundi & secularis phibie eplam unam scolastico et rationabili sermone. et aliam ad personam filiorum saioni & verani postea episcopum obscuram. Sed et sancti cassiani quodam opuscula lato tenso sermone angusto uerbi reuolueus tramite in uno coegit volumine. que tam ecclesiasticis quam monasticis studiis sunt necessaria. Monitur inquit ualentiano et marciano regnantibus. Idem quoque genadius de beato hilario ita scripsit. Hilarius arelatensis episcopus uir in sanctis scripturis doctus. et paupertatis amator. et erga inopum pietatem non solum pietate mentis. sed et corporis sui labore sollicitus. Nam proficiendis pauperibus. etiam rusticationem contra uires suas homo genere clarus et longe aliter educat. exercuit. sed nec in spiritualibus laborare neglexit. nam et in docendo gratiam habuit. et absque personarum acceptione in omnibus castigatum opus predicationis ingessit. Ingenio uero morali aliqua etiam prout euidet quod erudite ante

et fidelis lingue indicio sunt. In quibus precipuo et ad multorum utilitatem necessario operere uitam sancti honorati predecessoris sui composuit. **XXI** De sancto honorato arelatensi episcopo et eius primordis. **Hilarius.**

Hic honoratus in adolescentia baptismum arbitrato proprio concupiuit. et maturo consilio sanctorum mortem expauit. Itaque adhuc cathecumini lasciuiam respuebat. clericos ut patres honoras. et puerili interdum sensu pauperem iuuans. Hinc iam baptizatum pater eius terrene pietatis suspicionem sollicitus. timens sibi a christo periri. conatur eum studiis iuuentutis illicere. uentibus et ludis. uariisque mundi uoluptatibus irretire. omnium fastidiebat adulescens. quo gradu oblectabatur pater. tali se semper adhortatione compellens. Delectat hec uita sed decipit. Itaque conuersus iugo dominice uirtutis se subdidit. intelligens summum esse captiuitatis genus. licentiam iuuentutis. Tonsus igitur capillis et ueste mutata. sic repente totus ex alio alius ostenditur. ut non alter pater eius quam se orbatum filio lamentaretur. Occurrit. renititur. comminatur. nec tamen ullo horum puericia deo freta concutitur. Tironi suo dominum consolator astitit. eiusque unum ex germanis suis in collegium suscitauit. qui eius exemplo conuersus. senior iuniorum consecutus est. Cumque multis uirtutibus emicaret. et omnem simul patriam adornaret. cepit alter alterum laudare obicere et glorie exponere. Sed dum unusquisque sub umbra alterius obscurari uolebat. tam repulsam claritas utriusque radiabat. Gloriam itaque suam pauentes. in hac uita mercedem se percipisse putabant. et humanam conuersationem et gratiam fastidientes heremi amore flagrabant. Omnibus igitur erogatis de terra sua exeunt. et ne quid iuuenili ausu temere ab eis inceptum putaretur. senem perfecte grauatis sanctum capitiu eratis sue custodem assumunt. Queritur ergo latebra pegrinationis fugie fama uirtutis at uicibus. ibi alia uellent non esset fama piebatur. **XXII** De uita eius monastica et episcopatu eiusdem.

Denique germano suo in christo uiro uenato defuncto. sanctus honoratus ad heremum urbi arelatensi proximum uenit. vacante quoque insula ob nimietatem equalorum. et inaccessam uenatorum animalium metu petijt propter secreti oportunitatem. Ingreddente eo fugit horroz solitudinis. cedit turba serpentium. ibique multis ad eum confluentibus. factus est pater multorum monachorum multisque admirandis uirtutibus fulgens. de aduenis quoque et pegrinis recipiendis magno ope sollicitus erat. et pauperibus largiter erogans. nichil sibi sufficiens preter victum presentium dierum ac uestitum referuabat. Exhausta est aliquando dispensationis substantia. fides nunquam. Unde quadam uice cum unquam iam ex multis milibus aureum arca proflua ac munifica retineret hunc ipsum etiam in multorum rerum defectu constantissime pauperem dedit. et michi atque aliis astantibus ait. Certum iam est appropinquare qui defecerat. Vix triu aut quattuor horarum spatium transierat. Mei quoque gratia patriam quam fastidierat accessit. meque durum et indomitum uix tandem suis piissimis exhortationibus simulque lacrimis ac precibus ad deum conuertit. secumque ad heremum perduxit. Et primum quidem lacte postea cibo sapientie nutuit

Tādem in hac ecclesia dum regnum accepisset. s̄b illo floruit xp̄i ecclesia sicut monasteriū āte flouerat. Somno tādem ultimo excipitur. multorum interea variis uisionibus somnus cōcutitur. quoz facies erat. q̄. s̄. illi factō occurrerent officia sanctorum. Et vere ille in eodem medie noctis puncto ecclesiā in occursum facti corporis cōuenit. impleuit. ut non nisi āgelicis nūcijs suscitatus putaretur. Sicq; cum honore sepulture traditur.

XXXIII De factō patricio hibernozum ep̄i scopo. Sigibertus.

Eo tempore celestinus papa ad scotos xp̄m credentes palladium mittit ep̄iscopum. post quem ab eodem missus est factus patricius ad eos. genere brito. filij cōches forozis sancti martini. Qui in baptismo quidē dicitus est suchar. a sancto germano magom. a celestinio vero patricius. a quo scotoz archiep̄us. ordinat. p̄ ānos sexaginta factitate signis & doctrina excellens totam insulam hibernie cōuertit ad xp̄m. **A**ctor Hec sigibertus. Legitur tamē qd̄ idem patricius magom. cognouit. sic. et ap̄d scotos porcarius p̄mū fuit. Inde liberatus romā adijt. sacras literas affatim didicit palladio autē ep̄o defūcto quem celestinus papa ad scotos miserat. mittitur cū germano patricius & hibernijs ep̄iscopoz ordinat. Axilius autē & serui nūc cū eo in inferiori gradu ordinati sūt. Preter virtutes reliq̄as quas fecit. lx. mortuos suscitauit. captiuos mltos pp̄rijs sūptibus redemit. ecclesias. ccc. lxx. fundauit. et totidem ep̄os ordinauit. p̄sbiteroz. iij. milia. p̄secrauit. xij. milia hominū baptizauit. vii. reges filios almogith vno die baptizauit. xl. diebus & xl. noctibus in vertice montis hely ieiunauit lxxx. annis in hibernia p̄dicauit. cxx. vixit & sepulcrum ei non inuenit. Cōpleto in hely. xl. dierum & noctiū ieiunio. tres petitiones p̄ hiberniensibus fecit. eo qd̄ fidem recepissent. Primā ut vnus quisq; credentiū penitentiū scz in extremo vite sue statu suscipere. Secūdam ne hibernia a bābaris in eternū cōsumeretur. Tercā ne aliquis hiberniensium sup̄ iuat in aduentu iudicis. Hinc p̄ honore sancti patricii delenda dicitur. vii. annis ante iudicium. In colle hiberniensiu populo benedixit. & p̄ eo orauit. Ibi aues multicoloris innumē abiles ad eū venerūt. ut benediceret eis. Quib; signantur quiq; fideles qui p̄ eum cōuersi sunt ad dominū. **XXXIII** De baculo hiesu sibi dato et purgatorio sibi ostenso.

Uerum in p̄mis cū p̄fatam gentem admodum bestialem et terrore tormentozum et amore gaudioz ab errore conuertere voluisset. dicebant ad xp̄m se nūq̄ querendos verbis eius vel miraculis. nisi aliquis eoz et tormenta illa malozum et gaudia beatozū itueri posset. ut rebus visis certiores fierent qd̄ p̄missis. Cūq; ille etiam tūc p̄ salute populi ieiunis & orationibus deuotōz fieret apparuit ei pius doct̄ hiesus uisibiliter. dans ei textum euāgelioz et baculum. Que hucusq; p̄ magnis p̄ciosisq; reliquijs in hibernia uenerationi habent. ac p̄ signo sūmi p̄sulatus. i. archiep̄iscopat̄ illi patrie cuiuslib; habēti hec reputā. Ipse quoq; bacul; p̄ eo qd̄ illum domin; hiesus dilecto suo patricio contulit baculus hiesu cognommat. Itaq; domin; eundem sanctum in locū desertū deduxit. et quādam foueam rotūdā intrinsec; obscurā ostendit ei dicēs

Quia quisq; neraciter penitens et vera fide armatus. fossam eādem ingressus. vnus diei ac noctis spacio moram in ea faceret. ab omnibus peccatis suis purgaretur. et p̄ illam trāsiens nō solum tormenta maloz uideret. sed etiā gaudia beatoz. Sic q; domino ab oculis eius disparente. letus statim in eodem loco ecclesiā cōstruxit. et beati patris augustini canonicos in ea cōstituit. Fossam autē que est in cimiterio. extra frontem ecclesie muro circūdedit. et ianuas serasq; apposuit. ne quis eaz temere et sine licentia ingredi p̄sumeret. Clauz vero custodiendā p̄ozi eiusdem ecclesie cōmendauit. Ipsi autē beati patris tempore multi penitentia ducti. fossam ingressi sūt. qui regredientes et tormenta maxima se p̄p̄ssos et se uidisse testati sunt. Quoz relationes iussit beatus patricius in eadem ecclesia notari. Eoz vero attestacione. ceperūt alii p̄dicationem beati patricii suscipere. Et quonā a peccatis ibidem homo purgat. locus ille purgatoriu facti patricii nominatur. locus autē ecclesie reglis dicitur. Verū historia hec a multis non recipitur. p̄pter illud maxime qd̄ ibi dictū est aī mas a purgatorio liberatas. non statim ad celū euolare. sed in paradiso terrestri tāp̄ in loco quietis inter medio tempaliter cōmanere. et inde statuto tempore ad celi palatia trāsmeari. cum ecetra n̄lus credatur locus esse medius animaz inter purgatorium et celestem paradysum. **XXXV** De petronio bononiensi et scriptis eius.

Eodem tempore fuit patronius bononiensis ytalie ecclesie ep̄iscop; vir sancte uite et monachorum studiis ab adolescentia excitat. Hic scripsisse putat uitas patrum monachozum egipti. quem velut speculum ac normā p̄fessionis sue monachi āplectunt. Legi inquit gennadius sub eius nomine in ordinacione ep̄iscopii. ratione et humilitate plenum tractatum. quem lingua elegātiō ostendit non ipsi esse. sed ut quidā dicūt patris eius petronii eloquentissimi et eruditissimi in secularib; literis viri. Nā et p̄fectum p̄torii se fuisse in ipso tractatu de signat. Mortuus est theodosio et placido valentiniano regnātib; **A**ctor. De quodā libro petronii prim metrico. p̄m p̄saico. pauca hec moalia que sequūtur excerpta notauit. **P**etronius. Quid faciunt leges ubi sola pecunia regnat. aut ubi paupertas vincere nulla potest. Iam nunc iudicium nichil est nisi publica merces. Tutius est puo ere rem poitam recuperare qd̄ in ambiguz litem descendē. Periculosuz est alienis interesse secretis. Non bibit inter aquas poma. aut penētia carpit. Tantalus infelix. quem sua vota p̄munt. Diuitis hec magni facies erit omnia cernēs. Qui tenet et sicco cōquirat ore famez. Heu heu nos miserōs. qd̄ totus humilitio nil est. Nil erimus cūcti postq̄ nos auferet orcus. Ergo viuamus dum licet esse bene. Omnes opertis oculis. bona sua cōputant. Cum fortuna manet vulcuz seruatis amici. Cum cecidit turpi verticis ora fuga. Raram facit mixturam cum sapientia forma. Ego sic semper et ubiq; iuxi ut ultimam quanq; lucem tanq̄ non reddituram cōsumem. Quid non commune est. quod natura optimum fecerit. Nescio quomō bone mentis est soroz paupertas. Nichil tam arauum est quod non ipbitas extorqueat. Ingeniosa gula est. Ad p̄dā strepitūq; lucri suffragia uertit. Venal; popul;. uenalis curia p̄mum. Ipsaq;

maiestas auro corrupta iacebit. Querit se nā nec
iueit. Omib? ergo scozta placent fractiqz nerui
serpē gress? Et laxi crimes. et tot noua nomia ve
stis. Quisquis habet nūmos secura nauigat auro
fortunāqz suo tempore arbitrio Carmina cōponit
declamat cōcrepat omnes. Et pagit causas. fitqz
cathone por. Parua loquoz qd vis nūmos pben
tibus opto eueniet clausum. possidet arca iouem.
O maxima rerū. Et merito pietas. homini mitissi
ma virtus. **XXVI** De ceteris eiusde? tempo
ris doctoribus et scriptoribus.

Hodem tempore fuit celestinus. qui āte.
q? pelagio cōcurreret imo adolescēs scri
psit ad parentes suos d? monasterio suo
epistolā in modum libelli. in omnib? de
um desiderātibz necessariā. mozales siquidez i eis
dictōnes. nichil vicij postmodū pditi sed totum
ad virtutis incitamentū tenuit. Fuit et tunc iulia
nus epus campan? vir acris ingenij in negotio. i
diuinis scripturis doctus in greca et latina lingua
scolasticus. Prius ergo q? impietatem pelagij in
se apuer. clarus in doctorib? ecclesie fuit. Poste
a vero heresim pelagij defendere nis? scripsit ad
uersus factum augustinū impugnatorem illius.
libros. iiii. et iterū libros. viii. Est et liber alrica
tōnis ambarū ptium. Hic iulian? i elemosinis tē
pore famis et angustie indigentibus omnib? pro
rogatis suis. multos nobilitū miserationis specie
pripueqz religiosozū alliciens heresi sue sociauit.
moru? est valentiniano et cōstancino filio regnā
tibus. Florebat etiā tunc paulinus nolan? episco
pus. qui multa cōposuit uersu bzeui. et ad leessuz
quendā epitalij uice cōsolatoziū libellum sup mo
re xpiani et baptizati infantis spe xpiana unctum
et ad seuerū plures eplās. et ad theodosiū impera
tozem ante epatum pangericū sup victoria tran
norū. eo maxime q? fide et oratione plusq? armis
viceret. Fecit et de sacramento himnos ad foro
zem quoqz epistolās multas. De cōtemptu mun
di et de diuersis causis diuersas disputationes et
tractat? edidit. Precipuz tamen omniū ei? opus
culoziū liber est de penitētia et de laude genera
li omniū martirū. Claruit tempibus honorij et va
lentiniani non solū obseruatione et factitate vite
sed etiam potentia aduersū demones. Scripsit eo
dem tempe eutropius pibiter ad duas sorozes ā
cillas xpi. que ob deuotionem pudicie et amozes
religionis exheredate fuerāt a pentibus epistolā
in modū libellozū cōsolatoziās. elegantī et apto
sermone duas. non solū ratōne sed etiam testimo
niis scripturarū munitas. Scripsit et tunc uigili?
dyaconus ex traditione patrū monachozū regulā
que in cenobio ad pfectū fratrum in cōuentu le
gitur. breuiatā. et apto sermone totius monastie
ce pfectionis tenentē in se disciplinam. Scripsit et
tūc uictorius massiliensis rethoz in genesi a pzi
pio libri usqz ad obitum abzabe patriache. et quat
tuoz edidit libros xpiano quidem et pio sensu. sz
uepote seculari literatura occupatus homo. et nō
lius magisterij in diuinis scripturis exercitatus.
leuioris ponderis sententias figurauit. Mortuus
est theodosio et valentiniano regnātibz.

XXVII De quibusdā illius temporis acci
dentibus.

Sigibertus.

Hud psas hoc tempe xpianitas dilatata
ē. nā maruthas episcop? legatōne ad eos
fūctus. filiū idigdis rgis orādo a demo

nio liberauit. p qd qdē maior glā fidei acereuit ac
contra ab inimicis dei grauior i xpianos psecutio
exaruit. Eudoxia augusta vxoz theodosij hieroso
limā ex uoto pperauit. et inde reliquias pthomar
tiris stephani. et duas cathenas quas āgel? d ma
nib? petri apli disiecit. dei nutu artulit. eisqz ad
iūcta cathena qua etiam rome petrus uict? fuit
triadem fecit. et inde cuz cōsilio romani pfulis so
lennitatem facti petri que dicit ad vincula rome i
stituit. id maxime ut populū reuocaret a gentilis
supstitionis pompa. qd adhuc solennizabat i hac
die ciuitas ex ritu gētili p uictoria octauiani au
gusti collata. Dyabolus iudeos in specie pseudo
pphe. moysen se esse mētiens seduxit. et pmittēs
se in terram reppmissionis eos reducturū. ad ma
re trāsfretandum adduxit. ibiqz eozū multos mul
tis modis pire fecit. Que res multis eozū hoc pi
culo erutis. credendi in xpm causa fuit.

XXVIII De obitu facti augustini yponē
sis episcopi.

Anno eozūdem impatorum. xiiii. wandali
inuasam africanā deuastāt omnimodis.
Sub hoc turbine tribulationis sanctus
augustinus migrauit ad dominū tercio d
cimo mense obsidionis sue urbis. anno etatis sue
lxxiiii. clericatus vel epat? xi. Qui tāca scripsit. ut
nullus libros ei? in omni tempe vite sue. nō soluz
scribere. sed ne legere quidem valeat. Ciuitas enī
p. xiiii. mēses obsessa est a barbaris. quia uero p
dicandi facultas ei non erat. coepiscopos et alios
qui tūc forte ad urbem cōfugerāt ad pacem com
ponebat. ozans iugiter dominū quatin? aut ciui
tatem liberaret. aut se de seculo vocare dignare?
Tercō mense obsidionis lecto decubauit. et inter
cetera quibus exitū suum communiēbat. vii. psal
mos penitētiales flendo iugiter decātabat. Dice
bat enim post pceptum baptisimū etiam laudatos
xpianos. absqz digna et cōpetenti penitētia non de
bere de corpore exire. Hic non solū clericos sed e
tiam laicos ab omni iuramento cōpescēbat. Prop
ter loquacitatem & detractōne que maxime i cō
uiuuiis abūdare solet. hos uers? in mēsa sua scribi
fecit. Quisquis amat dictis absentū rodre famā
hanc mēsa indignā nouerit esse sibi. Propter hoc
etiam et ppter edificatōnem. legi semper faciebat
ad mēsa. Vestes eius & calciamenta & lectualia
ex moderato & cōpetenti habitu erāt. nec nitida
aut speciosa nimitū. nec abiecta plurimuz. Migra
uit autem. xiiii. mense obsidionis urbis sue.

XXIX De factio leone papa sermologo &
de scriptis eius.

Anno predictozū impator. xiiii. leo roma
ne ecclesie. xliii. pzesidet. Hic in omeliis
declamādis multum ualuit. Hic in cano
ne misse addidit. factum sacrificiū et im
maculatā hostiam. Nic quotiens rogabatur ab a
liquis ut eis aliquozum aplozū vel martiruz
reliquias daret. cōsueuit ad corpora vel memori
as apostolorū uel martirū. quozū reliquie petebā
tur missas celebrare in ipsozū honore. sicqz bze
am altaris quo cōsecratum corp? domini inuolue
rat pculatim diuidebat. et p reliquiis apostolo
rum vel martirū dabat. Vnde si ab aliquibus du
bitabāt cultello pānos illos pungens sanguinē elī
ciebat sic palam cūctis faciens. q? in cōsecratione
misteriozū christi sanguis aplozū uel martiruz. q
p illo effusus est. intret p diuinā virtutē i pānos

illos. & ideo merito illos dari p reliquiis factozū
in quozū honore cōsecrati sunt. **A**ctor. Hic
scripsit epistolas decretales. lxx. sermones ad po
pulū. lxxix. vnde et dictū est sermologū. De his
autem ad eiusdem facti viri ingenij prudentis et
eloquentie venustatis cōmēdationē simul etiā ad
legentium edificationem quedā excersi. q̄ et opu
sculis nostris p diuersa loca inserui. **XXX**

**De quibusdā euentibus illius temporis et de
merlino et eius pphetia. Sigibertus.**

Anno theodosij et valentiniani pzenota
to. corpa p̄sci aliozūq; euz eo apud āthi
siodozū passozū. germano episcopo
diuinitus reuelantur Anno eorūdem. xvii. corpa
iohānis crisostomi in exilio defūcti tandem cōstā
tīnopolim refertur. instantia p̄culi episcopi et ius
su theodosij impatoris cum lacrimis orātis. vt ue
niam daret archadio patri suo & eudoxie matri.
qui eū exiliauerant. Et p hoc finita est dissensio
que adhuc erat in ecclesia p eiusde; iohānis dam
natōne. Cōstantinopolim p. iiii. menses terremor
tu terra fluctuāte. q̄dā corā oib; orātib; s̄blat;
in aere diuina virtute āmonitus est a diuina uoce
ut factis letanijs canerent omnes. **S**āctus deus.
sanctus fortis. sāctus imortalis. miserere nobis
nichil aliud apponentes. quo facto cessauit terre
motus. Anno sequenti rex wortigern? cōsilio ini
to cum sapientibus quid agere deberet ad tutam
sui. iussit queire artifices ut ei currim fortissimaz
cōstruerent. Sed cum opera eozū tellus absorbe
ret. suatum est ei vt hominem sine patre queret.
& eius sanguine lapides et cementū aspgi p̄cipet
quasi hoc facto fūdamentū stare potuisset. Inuen
tus igitur adolescens cui nom̄ erat merlin? q̄ cū
matre sua adducit coram rege. que p̄fessa est de
spū in specie hominis se illum cōcepisse. Merlinus
autem multa obscura reuelauit. multa p̄dixit futu
ra. Aperuit enim sub fūdamento lacum. sub lacu
duos latere dracones. quoz; vnus rubeus popu
lum britonū. alter vero albus gentem saxonū de
signaret. & quis in cōflictu suo alteri p̄ualeret. p̄
dixit aurelium ābrosiū deuictō hengisto et cōbu
sto wortigerno regnaturū. fratremq; eius uterpē
dragon in regno ei successurū. & vtrūq; veneno
piturum. Arthurū vero quem ap̄rū cornubie vo
cat. p̄phetauit q̄ ecclesie dei succurreret. q̄ insulas
occidentales sibi subiugaret. q̄ gallicanas p̄uinci
as possideret. q̄ romano exercitui terribiles se ex
hiberet. et q̄ exitum dubiū haberet. P̄nūciāuit
q̄ archiep̄atus lūdonia; trāfferendus esset in do
roberniā. que modo cātuarīa nominat. & q̄ ebo
racensis archiep̄? scilicet beatus samson euz. vii.
epis ad armoricanā trāsiret regionem. que modo
mimoz b̄ricānia nominat. P̄phetauit etiā q̄ s̄b
nozmānozū dominio redigenda esset anglia. et a
lia plurīma que vix intelligi possunt donec appe
re incipiant. Solet enim spūs dei p quos voluit
misteria sua loqui. sicut p sibilam sicut p balaam
ceterosq; huiusmodi. **XXXI** **De p̄secutio
ne wandaloꝝ in africa et de septem dormientib;
quomodo se incluserūt in spelunca.**

Anno sequenti genexicus dolo cāthaginē
capit. et omnem africā sibi subiiciens lac
mabili clade potentiam romani regni de
iecit. Hic nichil pensi habens neq; san
cti. & infestus cūctis maxime nobilitati et religi
oni. omnia diuina et hūana exterminauit. episcopū

et omnem clerū ecclesie carthaginēsis expulit. lo
ca sancta aut suoz habitacula fecit. aut arrianis
cōtradidit. et catholicos ubiq; p̄sequi iussit. Anno
sequenti apud ephesū. vij. fratres a decio impato
ri p xpo comitari in spelūca se clauferant. et fac
ta oratione ibi obdormierāt. post annos sue dor
mitionis circiter centum nonaginta duos ore spe
lūce quod in suo tempe decius obstruxerat pate
facto diuinitus a somno surgunt. et asserta fide
nostre resurrectionis coram theodosio impatore
de qua multū dubitabat. iterū dormiunt i christo
Nomina autem eozū hec sūt que in baptismo acce
perūt. Malchus. maxianus dyonisi? iohānes. sera
pion. cōstātinus. **XXXII** **De resurrectione
p̄dictozū septem fratrum et de stupefactōe malchi**

Ampozib; siquide; theodosij pullulauit
heresis eozū qui negabat resurrectionē
mortuozū. Vnde cōtristatus theodosius
xpianissim? imperator. quia fidem tam
impie agitari videbat. induit cilicium sedens in ite
riori cubiculo per singulos dies flebat. Quod vi
dens misericors deus cōsolari lugentes et confir
mare spem de resurrectione mortuoz voluit. &
thesaurū sue pietatis ita p̄dictos martires sus
citauit. Misit siquidem in cor cuiusdā burgensis
ephesi. ut in illo monte edificaret stabula pasto
ri bus suis. Cementariis ergo spelūcam aperiret. b;
surrexerunt facti. et se inuicem saluantes putar
bant se vna tātum nocte dormisse. Et p̄dianā tri
sticiam recordātes interrogauerūt malchū qui eis
ministrauerat. quid de eis decius decreuisset. At
ille respōdit. Sicut dixi sero. Questus sumus ut y
dol imolem? et ecce malū d nob cogitat ip̄eator.
Respondit maxianus Deus scit q̄ non sacrificabi
mus. Cūq; socios confortasset iussit malcho vt
empturus panes ad urbem descenderet. et pluēs
q̄ heri panes afferens. quid iussit imperator re
diens nūciaret. Tollens ergo malchus. v. solidos
de spelūca exiit. et uidens lapides miratus est.
sed aliud cogitans parū p lapidibus cogitauit.
Veniens ergo timidus ad portam urbis. vald mi
rat? est videns suppositam signum crucis. Vnd
pergens ad alterā portam idem signū inuenit. v
tra modum admiratus est. omnibus portis signo
crucis appposito. et mutata ciuitate. signans se ad
p̄mam portā redijt. se estimans somnare. Inde se
cōfirmans et vultum operiens urbem ingreditur.
Et veniens ad venditores panum. audiuit homi
nes de christo loquentes. Et amplius stupefact?
quid est inquit q̄ nemo heri audebat xpm nomia
re et nunc eum omnes cōfiteentur. puto q̄ hec non
est ephesiorum ciuitas. quia aliter edificata est. s;
aliam ciuitatem iuxta nescio. Et cum interrogans
audisset hanc esse ephesum. errare veraciter se pu
tauit. et redire ad socios cogitauit. Accessit tamē
ad eos qui panes vendebant. Et cum argenteos
p̄tulisset. mirati venditores dicebant adiuicem
q̄ ille iuuenis ātīquū thesaurū inuenisset. Malch?
vero videns illos loqui adiuicem. putauit q̄ vel
lent eum trahere ad imperatorem. et territ? roga
uit eos ut dimitterent panes et argenteos. retine
rent. At illi tenentes eum dixerūt ei. Vnde es tu.
quia thesauros antiquozū imperatorum inuenisti.
Indica nobis et erimus socij tecum. et celabimus
te. quia aliter celari non potes. Malchus vero nō
inueniebat quid diceret illis p̄re pauore. Illi ergo
videntes eum tacentem. misso fune in collo eius.

trahabant eum p vicis usqz ad mediū ciuitatis
Et exijt rumor ad omnes q quidā iuueis thesau-
ros inuenisset. Cōgregatis ad euz vniuersis et ad
mirantibz. satisfaccere volebat eis q nichil inuene-
rat. Et circūspiciens omnes. a nemine cognosci
poterat. Et pspiciens in populū volebat aliquem
cognoscere de cōsanguineis suis. quos veracitē ui-
uere putabat. Et nullū inueniens. stabat quasi in-
sanus. in medio populi ciuitatis. **CXXXIII**

**Qualiter eorum resurrectione diuulgata rur-
sus obdormierunt.**

Quod cum audissent factus mariz epus.
et antipatus p̄cōsul. qui nup in urbem
aduenerat. mādauerunt ciuibz ut eum
caute adducerent & argenteos. Cūqz a
mimistris traheretur ad ecclesiā. putabat vere q
duceretur ad impatorē. Epus igitur & p̄cōsul
mirātes argenteos. interrogauerunt eum ubi the-
saurū incognitum inuenisset. At ille respondit se
nichil inuenisse sed de sacculo pentum suoz eos dē
denarios habuisse. quid ei vero nūc accideit se pe-
nitē ignorare. Et interrogat? cui? ciuitatis essz re-
spōdit. Bene scio q hui? ciuitatis sū. si tamē hec ē
ciuitas ephesioz. P̄cōsul dixit. fac venire parē-
tes tuos. ut testent de te. Quos cum nominasset
& null? eos cognosceret. dicebat se eū fingere ut
aliquo modo euaderet. Et ait p̄cōsul. Quomodo
credemus tibi q hoc argentū pentum tuoz fuerit
cum scriptura eius plusqz. cc. lxxii. annos habe-
at. & sit p̄mo? decij impatoris dierū. & i nullo si-
miles sunt argenteis nostris. Et quomodo parē-
tes tui ante tātum temp? fuerūt. tu vero iuueis
uis decipere sapientes et senes ephesi. Idcirco te
iubeo legibus tradi. donec cōfitearis quid iueni-
sti. Tūc p̄cōsul malchus ante eos dixit. P̄o dō
domini dicite michi quod uos interrogo. et ego
dicam uobis quod est in corde meo. Decius impe-
rator qui fuit in hac ciuitate ubi est. Ep? dixit. Fi-
li non est hodie in terra qui decij nomine. impa-
tor autem fuit ante longū temp?. Et ait malchus
In hoc domine ita stupeo q nemo michi credit. s?
sequimini me et ostendat vobis socios meos qui
sūt in monte celio et ipis credite. Hoc eniz scio q
a facie decij impatoris nos fugim? et ego sero ui-
di q ingressus est decij impator in hāc urbē. si ta-
men hec est ephesi ciuitas. Tūc ep? cogitans i se
ipso dixit p̄cōsuli. q uisio est quā deus vult ostē-
dere in iuvene isto. Perrexerūt ergo cū eo et ciui-
tatis plūma multitudo. Et ingress? est p̄sus malch?
ad socios suos. et post eū episcop? ingrediens in-
uenit inter lapides literas sigillatas duob? sigillis
āgēteis. Et ouocato p̄lo legit eas audiētib? et mī-
ratib? cūctis. Et vidētes factos sedētes in spelū-
ca et facies eoz quasi rosas flozentes. p̄cōsul
glorificauerūt deum. statimqz epus et p̄cōsul mī-
serūt ad theodosiū impatorē. rogātes ut cito ue-
niret. et mirabilia dei nup ostensa videret. Qui p̄-
tinus surgens de humo et de sacco i quo lugebat.
glorificās deum uenit a cōstancinopoli ephesū. Et
obuiantib? ei cūctis. ascenderūt omnes simul ad
spelūcam ad factos. Et mox ut facti uiderūt im-
patorē. resplēduerūt facies eoz sicut sol. Et in-
gressus impator p̄cōdit ante eos glorificās deuz.
et surgens āplexus est omnes. et sup singulos fle-
uit dicens. Sic video vos tāp? si viderē dominūz
resuscitācem lazarū. Tūc dixit fact? maxian? ad
eum. Crede nobis q p̄pter te suscitauit nos de?

ante diem magni resurrectionis. ut credas indur-
bitāter q resurrectō mortuoz est. Vere enī resur-
reximus. et uiuim? Et sicut infans est i utero ma-
tris non sentens lesionem et uiuit. sic fuim? uiuē-
tes iacentes et dormientes et non sentientes. Et
his dictis vidētibz cūctis inclinātes capita su-
a in terrā obdormierunt. et tradiderūt spūs suos
secūdom dñi impium. Surgens autē impator cecidit
sup eos flens. et deosculās eos. Et cū iussisset
fieri loculos aureos in quib? mitterentur. in ipsa
nocte apparuerūt impatori dicētes. et sicut acte-
n? in terra iacuerāt et ex terra surrexerāt. ita eos
dimitteret donec eos de? iterū suscitāet. Iussit er-
go impator locū illū inauratis lapidib? adornari.
et omnes episcopos resurrectionem ostētes ab-
solui. **CXXXIII De quibus oā euentib? &
obitu theodosij et codice eiusdem. Sigibert?**

Anno quoqz p̄notato ambrosij aurelius
woz regno incēso plium cū saxonibus
cōmittit. hengistū ducem captuz pimit.
ceteros intra ciuitates includit. Miseri
cordiā polcentib? donat. et terra eis iuxta scotiaz
delegata. fed? pacis cū eis cōfirmat. Deīoe reuo-
cauit ciues. regnum disposuit. leges sopitas reuo-
cauit. ecclesias reformat. p̄sules statuit. atqz sepul-
turā cōsulū qui in p̄dicatione ceciderāt p industriā
merlini miris lapidib? cōstruxit. Anno sequenti
german? āchisiodorensis cū seuro treuerensi epi-
scopo iterū ad britāniā missus. renascentem pe-
lagianā heresim cōfutat. Anno sequenti remigiz? re-
menfis nascitur p̄nūciatus ex nomine p montanū
monachū. Quo nato idem mōtan? quia cec? erat
de lacte cilmie matris ei? oculos suos limiens illu-
mīat? est. Anno sequenti in africa ex ardescētib?
wādalib? ita ut libros diuinos exurerent. & de sa-
cris pallijs ac vestib? vestes sibi facerēt. valerian?
ep? octogenari? nolens diuina sacramēta p̄fanis
tradere. a rege gēferico omni urbe et domo exclu-
sus reliquū vite usqz ad mortē nud? sub nudo ae-
re exegit. Tandē theodosij impator obiit. cui mā-
cianus cum valentiniano successit. **CXXXIV De
actoz. Tē** poib? theodosij ut dicit p̄sper theodosian? liber
omniū legum legitimoz p̄ncipū in vnū collataz
edit? ē. āno ipiū ei? .xv. Hic lib i legib? codex ap-
pellatur. Codicis autē appellatō ad omnes actōes
extendit. sed cum codicem sine adiectione audis
impialis liber antonomatice itelligend? est. Iste li-
ber qui dicitur codex cōposit? est ex cōstitutōni-
bus antīquorum p̄ncipū in tribus codicib? con-
gregatis. hermogeniano. theodosiano. gregoria-
no et aliis cōstitutōnibus diuagantib? huc illuc
qz dispersis. **CXXXV De imperio marciāni
et cōcilio calcedonensi. Sigibertus.**

Dost theodosiū igit? marciānus sūpsit im-
perū anno domini. cccc. lii. mūdi scilicet
quartimillesimo cccc. xv. et imperauit ā-
nis. vi. cum quo valētinianus ānis v. Hu-
ius imperii auno. j. instantia leonis pape iubente
imperatore marciāno cōgregata et habita est uni-
uersalis synodus apud calcedonē. In qua euticem
cōstancinopolitanū abbatē p̄nūciantem uerbi
dei et carnis vnam esse naturā. eiusqz defensores
dioscoz alexādrinū quondā ep̄m. vna patrū scē-
tia p̄iudicauit. Nestorizū etiam cōstancinopolita-
nū quondā ep̄m. olim in ephesina sinodo dānatū
iterū anathematizās cum reliquis hereticis dāna-
uit. P̄dicans eadem synodus christū deum sic d

manibus iugulasti. & me tibi ab utenda referuas
diuina te iamq; sententia dānat. Tunc eum ad
martinū suū puocans saltu repentino raptis pal
pebris non feminea uirtute. sed diuina uolōne ocu
los eius vindex euulsit. & sic cōfestim gladios p
sequentiū incurrere q̄ delectationib; paganorum
assentiendo succūbere malens. ilico cuz germano
suo & ceteris palmā martiriū sustinuit uel pmeru
it. Vniuersa autem expleta cede martiriū iundate
sacro sāguine terror subitus psecutores inuasit.
quasi dimicantes acies celestes uidentes. horribili
q; sonitu ipsa ecclesia reboante ita ut relictis spo
lijs urbis p spita irreuocabiliter aufugerēt. Sic
q; diu solitaria pmanēte ciuitate sub custodia tā
tum angelica martiriū ibi corpa seruabant. ita ut
in noctibus a longe cernerent lumina. & suauissi
mi soni p choreis supernarum uirtutū sideres audi
rent a multis carmina. Vnde & ex reuelatione di
uine uirtutis iā iamq; sfortari cōciues paucissimi
qui ad sepelienda sāctorū corpora diuina puidē
tia remāserant. ad urbem cum ieiunijs et oratōni
bus pperantes. ibiq; odorem suauissimū haurien
do sentientes gemitū gaudio miscentes. i locis cō
gruis circa ciuitatem corpa sancta uenerabiliter
humauerūt. et extunc sine timore hostium domo
atentius seruire decertauerūt. **Actoꝝ.** De sā
cto aniano iam supius diximus. Sanct; autem ni
chasius ut legitur longe ante p̄dixerat dissipatio
nis galliarū causā esse sodomiticā prauitatez que
futura erat internecio remensū ex saturitate scilicet
et ocio et auaricia et carnis cōcupiscentia

Sigibertus. Anno quoq; pnotato metensis e
piscop; auctoꝝ captiuatur. sed huius cecitate p
cussis cū captiuus sue urbis relaxatur.

XXXIX. Iterum de psecutione hunorum
in gallia et de miraculo trinitatis in unitate.

Hoc excidijz galliis impendere seruaci;
tūgrēsis epus longe ante i spū p̄uiderat
et rome a petro aplo hoc iudiciū dei me
uitabile fore didicēat. Ideoq; relicta tū
grensi urbe que euertenda erat. ad traiectū sedē
epalem trāsposuit. **Ex** uita sācti seruaci. The
odozico itaq; ut dictum est rege wisigothoꝝ p
empto in crastinū gothis acerrime pugnātib; p
cede regis sui. timens echi; ne si omnes hunos au
xilio eozum uinceret novos hostes in rēpublicam
puocaret. insipienti usus cōsilio plium diremit.
ateila tanq̄ leo insaniens liber dimissus infinitas
strages p gallias dedit. tungris diu obsessa capta
et dirupta est. In portis remensū ipse sathanas se
se ostendit ductozem barbaroꝝ. Post hoc uētū
est ad threcas ubi sanct; lup; uenit obuam at
tile et ait illi. Tu quis es q; vastas terras nostras
et gentem nostrā p̄urbas. Cui ille. Ego sum atti
la flagellum dei. Ad quā uocem sanct; lupus ius
sit portas apiri dicens. Bene uenerit flagellū dei.
Et induxit eum in ciuitatem. Miro autē modo o
nes humi cecitate p̄cussi transierūt p mediā ciuita
tem a porta in portā neminem ledentes. **Sigi
bertus.** Pullulāte inter gallias ariana herese que
inequales credens esse p̄sonas sācte trinitatis. di
cebat filium minozē esse patre. spūm uero sanctū
minozem patre et filio. dominz errantes corrigē
ostenso plano miraculo deum in trib; p̄sonis unū
us et equalis esse substantie. nec debere ab idignis
de diuinitate tractari. Nam uasatensi urbe ab hu
noꝝum obsidione liberata p diuinū auxilium. cum

epus p gratiarū actione missā populo celebraret
respiciens sursum uidit desup altare quasi de came
ra templi cadere equaliter tres guttas equal' ma
gnitudinis cristallo clariores. que simul defluen
tes et in unum cōiuncte quasi unā gemmā pulcer
rimā effecerūt. Quā cum in medio crucis auree et
gemmate posuissent. alie gemme ceciderūt. Seoz
sum uero posita infirmis dabat sanitatem Adozā
tibus uero imaginem sancte crucis augebat duo
tionem. quia pijs et mūdis clara. impijs et immū
dis obscura uidebatur Omnib; bellis famosi; fu
it bellū quod cādidatus sāctarū. xj. milium virgi
num exercitus bellauit duce sancta uirgine uru
la. **Actoꝝ.** Haruz igitur uicā et passionē q̄uis
longe ante passē fuerint. ut in earū gestis legitur
hic placuit inserere. eo q; in hoc cronicoꝝ loco si
giberus de his mentionez facit. nescio qua d cau
sa. nisi forte quia sub psecutione hunoꝝ passē sūt
que maxime isto tempore uideēt inualuisse.

XL. De sancta uirgine ursula cum sociab;

Hec igitur ursula unica filia dyo uis
nochi nobilissimi et ditissimi britānoꝝ u;
p̄ncipis. cū nondū nubilis a filio regis
anglie ad nuptias peteretur. et patrem
suum ualde xpianū sup hoc anxiani uideret. qui d
um metuebat si filiam suā iam deo deuotaz nube
re cogeret. et tiranni pagani feritatez timebat si ei
filiam denegaret. diuinitus inspirata patri suaue
ut tiranno assentiretur. ea tamen illi p̄posita con
ditiōne ut et ipse tirānus. x. uirgines genere toꝝ
ma et etate clectas sibi traderent. et tā ubi q̄ sin
gulis earum mille uirgines subscriberent. et com
paris ad numerū iparum. xi. trieribus iducias tri
ennii sibi darent ad dedicationē uirginitatis sue.
et ipse iuuenis baptizatus his tribus annis istitu
eretur in fide. nouo usa cōsilio. ut aut difficultate
p̄posita cōditiōnis animuz eius a se auerteret aut
hac oportunitate omnes coeuas suas secū deo de
dicaret. Hac cōditiōne libenter accepta iuuenis
p̄tinus baptizatus cūcta accelerari que uirgo pe
tierat impauit. Tunc pater uirginis accepto cōsi
lio caute p̄ordinauit. ut filia sua quā tenerime di
ligebat uiros quozū solacio tam ipa q̄ eius exerci
tus indigebat in comitatu suo discedens haberet.
Cunq; cōgregari cepissent. multi ad spectandum
eas undiq; cōfluēxerūt. ita etiā ut quidem ep̄i bri
tannie secum irent. Inter quos pantal; ep̄iscop;
basiliensis eas romam usq; p̄duxit. et inde reūsus
martiriū cum eisdem suscepit. Sancta quoq; geā
sua regina sicilie que uirum siue regem crudelissi
mū quasi de lupo fecerat agnū soꝝoz maurisii ep̄i
et darie matris sācte ursule cū pater ipsius ursu
le secretum illud ei p literas intemisset. illa statim
suspizante cū quattuoz filiabus suis. babila. iulia
na. uictoria. et aurea. et puulo filio adriano. qui a
more soꝝozum suazū uero se ingessit peregrinatō
ni. relicto regno in manu unius filii sui et duarū
filiarum. usq; ad britāniā āglicā nauigauit. eiusq;
cōsilijs sacre uirgines collecte et ordinatę sunt.
et semper ductrix earum ad ultimū cū eis passa ē
marriniū. **XLII.** Qualiter romā nauigantes
a papa cyriaco susceptę sunt.

Vixta cōdictum igitur uirginibus trieri
bus et sūptib; cōparatis. ut per trienni
um belli pludā cūctis mirātib; facien
tes. dūmodo cōcuribus modo discursi
bus interdum fugā interoū balla simulāt. omiq;

genere ludorum exercitate nichil quod animo occurrisset inemptatum reliquerunt. tãdeq; sub uno die agente vento ad portum gallie q̄ cyclo dicitur. et inde coloniam sunt appulse. ibiq; ex angeli monitu qui eis futura p̄dicebat romam tendentes. ad urbem basileaz nauibus. a basilea usq; ad romã pedibus p̄fecte. ibi aliquãdiu morate sunt. Quarum aduentu papa cyriacus valde letatus est. cum omni clero suo. et eas cum honore suscepit. Nam et ipse de britania natus plures cõsanguineas in ipas habuit. et ipse semp virgo p̄mansit. In ipsa nocte fuit ei diuinitus reuelatũ se cum eisdem uirginibus palmã martiri p̄cepturũ. Ipe vero celas hoc apud se multas earum baptizauit. que necduz baptizate erant. Cum autem oportunũ tempus ad esset. manifestauit uoluntatem suã. et coram ecclesia resignauit officium dignitatis sue. cum p̄ p̄ciannm papã rexisset ecclesiam anno vno et. xi. septimanis nonusdecimus post beatum petrũ. Sed cum in hoc reclamarent omnes. et maxime cardiales qui eum delirare putabãt. q̄ quasi post factuas mulierculas declinaret. uelidentes monitionem angeli qui eum urgebat. ipse cõstanter p̄manens. in loco suo uirũ sanctum qui anteros dicitur est ordinauit. Vnde quia sedem aplicam inuito clero reliquit. nomen ipius de cathalogo romanorũ pontificum idem clerus erant. et ab illo tẽpore omẽz gratiam quã p̄us in romana ecclesia habuerat. facit ille uirginum cõuentus amittit. **XLII** Qualiter idem papa multiq; alij magnates eis adiuncti sunt.

Qum autem sic essent. rome maximũ & africanus duo iniqui principes romani uidentes magnam uirginũ multitudinem. et q̄ multi ad eas cõfluere. timuerunt ne forte p̄ eas cresceret religio xp̄iana. Vnde cum explorassent iter earum quo ire debebant. missis nuncijs ad iulium cognatũ suum p̄ncipẽ gentis hunorum. monuerunt eũ ut educto contra eas exercitu ipas cum ueniret coloniam trucidaret. Exeunte itaq; beato cyriaco papa de urbe cũ p̄dictis uirginibus. secutus est ipsũ uincens p̄biter cardinalis. et iacobus qui de britania patria sua in antiochiam p̄fectus. archiep̄atus ibi. vii. annis dignitatem tenuit. Et cum tunc beatũ papa in cyriacũ uisitasset. et de urbe roma egressus fuisset. audiens de aduentu uirginũ ad ipas redijt. et se eis in itinere et passione cõiunxit. Maurisus quoq; lanicane urbis ep̄opus. qui et ipse de britania auctulus erat duarum uirginũ babile et iuliane. cum quibus sepultus est. Item foillanus lucensis ep̄us et sulphicius rauẽnsis ep̄opus. qui tunc romã p̄fecti. et inde super hoc reuelatione diuina coloniam p̄perantes in occursum uirginũ que nondũ redierant prexerunt. et sic eis adherentes cũ eisdẽ occisi sunt. Eucherius quoq; sp̄sus beate ursule manens in britania anglica. p̄ uisionem a domino monitus est ut matrem suã demetriã hortaretur fieri cristianã. Nam pater eius agrippinus in p̄mo anno quo baptizatus fuerat defunctus est. et successit ei in regnum filius eius eucherius. qui et ipse ante illud triennium ex cõditione beate ursule fuerat baptizatus. Cum autem sacre uirgines a roma redirent nunciatum est illi eucherio ut exiret de terra sua. et occurreret sponse sue. ut cum ea in urbe colonia palmam martiri obtineret. Qui confestim diuinis monitis acquiescens matrem suam bapti-

fari fecit. et cum ipsa et sorore sua puula florentina iam christiana eis obuians. cum eis martirium suscepit. cum clemente ep̄scopo quem secũ adduxit. Sed etiam martulus ep̄scopus grecie cum nepote sua cõstãcia filia dozorhei regis cõstantinopolitani et fraude regine. que cõstãcia defunctis parentibus nubens cuidam adolescenti filio regis alterius sed ante nuptias morte p̄uento uirginitatem suã deo uouit. et sic cum p̄dicto ep̄scopo romam ueniens. sicut ille a deo p̄ uisionem monitus fuerat ueniens uirginibus se cõiunxit. **XLIII** De martirio totius p̄dicte multitudinis apud coloniam.

Simul itaq; omnes isti cum multis socijs suis et sacris uirginibus. ipso quo p̄dicti eundi tenore reuersi sunt coloniam. ab huiusmodi q̄ iam obsessã. statimq; barbari explorata re subito sup̄ eas cum clamore irruunt et quasi lupi in ouib; sciuentes totã illã multitudinem occiderunt. Cũ autem ad beatã uirgulã ceteris iam iugulatis uenissent. stupentes ei pulcritudinem manum et aĩm represserunt. Ipeq; p̄iceps sceleris in eius amore succensus. putauit q̄ eam blãditijs delimiret. Et cõfortans eaz de nece uirginũ p̄misit q̄ eam sibi in cõiugio copularet. Sed cum hoc illa libere respuisset. ille non ferens repulsam directa eam sagitta trãsiit. et sic illa martiriũ cõsumauit. Erat autem inter illas quedã uirgo nomine cordula que ceteris uirginibus trucidatis. humano timore sola in alueo nauis illa nocte diliteuit. et in crastinũ se sponte morti offerens. mox ictum tyranni ferietis excepit. Vnde et ipsa lãgo post tempe cuidam recluse apparẽs. quia una nocte sup̄uixerat. eiusq; festiuitas cum alijs uirginibus nõ fiebat. p̄cepit ut sicut p̄dicte beatarũ uirginum colebilitas ageretur. ita sequens dies beate cordule laudibus impendatur. P̄fate sunt autem beate uirgines tempore antheros pape et maximini imperatoris. Anno domini. cc. xxxviij. **XLIII**

De quibusdam earum miraculis p̄ trãsitum.

Quidã abbas impetrauit ab abbacissa colonie corpus unius sanctarũ uirginum p̄mittens q̄ eã ad ecclesiam suã ferret & in capsã argentea collocaret. Sed cum p̄ annum integrum eam sup̄ altare in capsã lignea tenuisset. quadam nocte cum idẽ abbas cum cõuentu matutinas cãtaret. uidentibus cunctis uirgo facta corpulenter desuper altari descendit. & idmã maiestati per medium chorũ omnib; monachis inclinans exiit. Stupefactus abbas ad capsulã currit. & ea non inuenta coloniam p̄perãs. cũ rei ordinem abbatisse dixisset corpus uirginis in tumba. unde illud sup̄ferat iuenit. Cũq; petens ueniam eãdem uel aliam repeteret p̄mittens certissime q̄ capsã preciosiorẽ facere. non tardaret. obtinere non potuit. Quidã in religione cõuersus cum has uirgines uehemẽter diligeret. quadã die uidit unã uirginem pulcherrimã sibi tunc infirmo apparentẽ. & si se cognosceret inquirerẽtem. mirantiq; eius gloriã & se nescire dicit. Ego sum in q̄ una uirginum. erga quas tu habes tantũ dulcedinis affectum. Et ut inde mercedem accipias. si amore & honore nostri undecies milies orationẽ dominicã dixeris. in hora mortis p̄tectionẽ & solacium nos habebis. & sic uirgo dispuit. Tunc ille q̄ cito potuit hoc p̄fecit. statimq; mãdãns abbatem et cõuentũ inungi se uelociter postulauit

Sed dum abbas cum cōuentu eū inungeret. Ir-
mus subito exclamauit ut fugerent. et veniētib?
sacris virginibus locū darent. Tunc abbas ques-
uit ab eo quid hoc esset. Et ille seriatim virginis p-
missionem exponēs. recedentib? cūctis & paulo-
post redeuntibus. defūct? inuentus est.

XLV De persecutione hunorum in ytalīa
& de morte attilę regis et sepulcro s̄cti suaciij
Sigibertus.

Anno marciāni .iij. attila ytalīa aggressus. omnes pene eius ciuitates aut diripuit aut incendit. ad eum leo papa reuē-
& non solū salutem sed etiā ut rediret obtinuit. Rex attila requisitus a suis. cur ei fuisset tam placabilis. Respondit se non fuisse cum reueritum. sed senem quendā venerabilem euaginato gladio sibi mortem mitātem nisi eius in omnibus expleret volūtatē. Anno sequenti attila wisigothos debellare aggress? a thurcis modo uict? rediit inglorius. Marciano impatori apprensus dñ? in somnis. arcū attilę fractū esse ostendit. Nec id vanū fuit. eadez quippe nocte attila in nuptijs suis crapulatus. erupente p apoplexiā sanguine de naribus in lecto est effocatus. Hernac filij eius post eum regnat. **Ex** vita s̄cti seruaciij. Respi-
rauit igitur mūdus tāta peste liberat?. Iner ista mala vastatis omnibus circūquaq; locis. solū traiectum incolūte remāsit s̄cti seruaciij seruarum. Eo tempe in beati seruaciij festiuitate apertō desup celo usq; ad cumulū p̄fectū in basilicam fulgurātis ignis colūna a vespa usq; ad aurozam visa est dimissa. ab indigenis quicūq; aderant. et ab aduenientibus de lōginq; Quodā die eiusdē tectum basilicę grauis ruina surruit. Quod cum coopire niterent. nullo modo potuerūt. Nunq; tamen vel imber vel grādo vel nix sup sepulcrū ei? cecidit. Item quodā nocte inuētum est sepulcrum eius mirabili pallio cooptuz. āgelicis ut creditur manib? allato. Post s̄ctum seruaciū elect? ē p̄sul in traiecto agricolus. quoniā tūgnis indignū ep̄atu se fecerat. **XLVI** De s̄cta gonouefa virgine et eius infātia et qualiter urbem parisi us liberauit ab hunis. Sigibertus.

Anno marciāni sexto genouefa virgo parisiensis m̄ta s̄ctitate p gallias claruit. **Ex** gestis eius. Hanc beat? german? cū s̄cto lupo ad britāniam p̄ges. ad ne-mothoderensē prochiā orandi gratia declinās. inē populū sibi obuiatē in spū intūitus est. Et i qui-
sico nomine ei? et pentibus p̄dicens etiā multos p eaz p̄mia eterna p̄cepturos. quesuit ab ea utrū uellet xp̄o cōsecrari et intacta pmanere. Que re-
spondit se desiderio quod sciscitabatē adipisci. In cuius memoriā dedic s̄ctus nūmum ereū. ut trāsforatū collo suo suspenderet. habentē signuz cru-
cis. Et ne auri vel argenti uel margaritarū orna-
mentis collū suū uel digitos honoraret amonuit ne celesti ornamento p eis p̄uaretur. Tunc abiit itimere quod ceperat. Et post aliquot dies cū ma-
ter eius ad ecclesiā iret. p̄ceperat eam domi remanere. Illa uero clamabat ei cum lacrimis. Ego si-
dem quā beato germano pollicita sum xp̄o me cōsolāte seruabo. et ecclesie limina frequētabo. **Ido** irata mater dans ei alapam. statim orzata est luie p .ix. menses. Tādē recordata testimoniū quod dederat pontifex de filiā. iussit ei affer aquam de puteo. Que pergens fleuit sup marginem putei.

quia p̄pter eam mater lumen amiserat. Deinde im-
pleto uasculo. facto signo crucis super aquā ma-
tri obtulit. Quā illa cū fide et ueneratione manibus in celū extensis suscepit. et ex ea formētans si-
bi oculos bis et ter lumen recepit. Cūq; cum dua-
bus puellis iulico ep̄o ad cōsecrādum offerretur et hoc iuxta numerū ānorū etatis ep̄us diuinitus cōpiens genouefā omnib? sublimiorē ait. Illam q̄ post tergum sequitē anteponite. quia celitus hec iam s̄ctificationem adeptā est. Parentibus autē defūctis hec p̄sius urbem migravit. et per tēp? aliquod ita est obsessā palisi ut corpus eius eduo-
iam exāme solis paululū genis rubentib? custo-
diretur. Que cum denuo sanaretur. p̄stebat se ī spū ab āgelo in requiē iustorū et in supplicio ip̄io-
rum deductā. Cūq; hunorū rex attila galliā vastaret. p̄siorum ciues perterriti facultates suas ī ali-
as urbes tutiores deferre nitēbātur. Quorū ma-
tronas s̄cta cōuocās suadebat ieiuniis orationi-
bus et uigiliis insistere. ut possent sicut iudich &
hester cladem euadere. Viros etiā earū ne bona sua a p̄suis auferrent. eo q̄ aliis urbibus vasta-
tis p̄sius xp̄o p̄tegente saluaretur. p̄pter quod ī surzeperunt in eā. dicentes pseudo p̄phetā. Et tra-
ctātibus illis ut eam lapidarent aut gurgite mer-
gerent. aduenit archidiaconus ab autisiodoro re-
ferens testimoniū beati germani de ipsa. q̄ ex uero matris a deo electa fuisset. Et ecce inquit eulo-
gias. quas illi a sancto germano relictas exhibeo. Tunc ciues dissipauerūt cōsiliū. illa uero oratō-
nibus suis p̄dictū exercitum ne parisiis circūda-
ret abegit. **XLVII** De austeritate uite ei? et basilica s̄cti dyonisiij quā edificauit.

Aquintodecimo uero āno usq; ad quinquagesimum esca erat ei panis ordeaceus & faba quā p? duas aut tres ebdomadas ī olla recōmiscens edebat. a die dominica usq; in u. feria ieiunabat. et a. v. usq; in die dominico Vinum autē et quodlibet inebriās nūq; potauit. Post quinquagesimū ānum suadentib? ep̄is. p̄pter obedientiā piscem et lac euz pane ordeaceo edere cepit. Multa autem ueneratione kathulacē sem uicum in quo beatus dyonisius passus est dilexit. cui etiā deuotio erat in honore illi? basilicā cōstituerē. Suadebat p̄sbiteros. ut faceret vnus-
quisq; collationem ad hoc edificium. Qui respond-
runt. Erunt forsā puicati nostre uires edificandi. sed coquende calcis copia deest. At illa spū s̄cto repleta uaticinās ait. Egre dimini queso ad pontē ciuitatis. et q̄ audieritis nūciate michi. Qui egres-
si ī platea stabāt attoniti et ecce duo custodes por-
corum sermocinātes. quoz unus ad alterum ait. Dum suis uestigium ob partus uagācis legerem. inueni furnum calcis mire magnitudinis. Alter re-
spondit. Et ego inueni in silua sub radicib? arboris a uento euulse furnū calcis. de quo nichil sublatum credo unq; esse. Quod audientes p̄sbiteri. gratias agentes reuersi sunt. Audiens etiam hec s̄cta. lacrimis p̄ gaudio sinum impleuit. **L**acessi-
uit itaq; genesium p̄sbiterū. ut in honore p̄dicti martiris basilicā cōstrueret. sicq; omnibus ciuib? auxiliū cōferentibus illa implorāte. p̄structa est. **I**n cuius opere collectis cāpentarijs cum potus deficeret accipiens s̄cta cuppā seorsum p̄strata cum lacrimis orauit. Deinde surgens facto signo crucis super uas usq; ad sūmum poculo impletū est. ex quo operarij usq; ad cōsumationē basilicę

vberrime potentes gratias egerunt. Quod a nocte sabbati circa gallicatum egressa est ad basilicam sancti dyonisi. cereus uero qui anteferebatur extinctus est. Quo turbatis virginibus que cum ea erant per horrore noctis sibi dari precepit. Quem ut tenuit statim illuminatus est. Similiter eodem tempore cum in ecclesia diu prostrata in oratione surgeret. cereus nondum igne contactus diuino nuto accensus est in manu eius de quo et plures infirmi paululum in fide auferentes sanati sunt. Quodam mulier furata est calciamenta eius. que ut domum uenit excecata est. deinde prostrata ad pedes eius veniam petens. signatis ab ea oculis visum recepit.

XLVIII De amabilitate eiusdem et ipsius miraculis

Haldéricus etiam francorum rex valde diligens eam. timens ne unctos quos interimeret cogitabat sancta eriperet. ingrediens urbem pisiorum portam claudi precepit. Quod audiens sancta statim ad liberandas animas prexit. Inter cuius manus populo porta ciuitatis se sine clauis reseruit. et sic regem consecuta ne unctorum capita aputarentur obtinuit. Fuit etiam eo tempore beatus simeon in columna. quem negotiatores euntes et redeuntes ferunt de illa interrogasse. & eam ueneratione profusa salutasse. & se in orationibus eius memoriam esse poposcisse. Parisius etiam oblatus sunt ei energumini. per quibus in basilica beati dyonisi ipsa orante uociferabatur clamantes prope iam esse quos sibi in solatium uenire beata. **S.** precabatur forsitan angeli vel maritimes. Que surgens & signans unumquemque curauit a spiritu immundo. ut fetor grauius afflatum nates attingeret. **A.** die etiam epiphannie usque ad cenam domini in cella reclusa solido deo uacabat in orationibus & uigiliis. adueniens puella religiosa ad fores eius magis curiositate quam fide promota. quid sancta in cella sua agebat scire uolens statim lumine amisit. Quam sancta per consuetudinem exegrediens oratione & signo crucis illuminauit. In ecclesia etiam beati martini turonensis cum in agnello quodam ozaret. unus de psallentibus arreperet a demonio proprios artus lacerabat. Cumque beata. **S.** spiritum immundum exire iuberet. & ille per oculum progrederi se minaretur. impante illa fluxu uentris extus est feda relinquens uestigia. Per idem tempus stans in aditu domus sue. uidit puellam in manu apullam gestantem quam paulo ante emerat & iterrogato quid esset. uidit demonem sedentem in ore apulle. & minas insufflauit in eam. statimque per ore ipsius apulle cecidit. In territorio meldesti cum propriam messem meteret. ualde turbati sunt operarii propter imbrem iminentem. At illa ingressa tentorium quod sine intermissione facere consueuerat cum lacrimis prostrata oratione obtinuit. ut cum in circuitu omnium segetes pluuia rigaret. nec messes nec eius messores gutta aliqua contingeret. Vixit autem plusquam lxxx. annis. Tantaque sanctitate pollebat quod etiam prophetie spiritus plena. Omnes quoque morbos ab humanis corporibus expellebat. Egentibus panes integros dabat. adeo ut eius puella sepe pretem panis quam in clibano posuerat non inuenirent. Huius natale celebratur. iij. nonas ianuarij.

XLIX De quibusdam gestis illius temporis. Sigibertus

Anno marciiani. vi. maximus tyrannidem arripuit. eudoxiam relictam valentiniani vi rapuit. Illa genericum ex africa inuenit. ut se a maximo eripiat. Genericum romanam capit. omnia diripit ut tamen ab igne cederet

supplicij hominum abstineret leo papa ab eo obtinuit per. xliij. dies roma despoliata genericum eudoxiam cum duabus filiabus & multo populo captiua. et capiente urbes omni vastationis genere exterminat. Inter hec paulinus nolanus episcopus dum per captiuo filio uide se vicarium in seruitutem barbari subiicit. omnes captiuos sue urbis recepit. His marciiani temporibus Iohannem baptista caput suum duobus monachis reuelasse quidam describit. Super insulam britannie stella mire magnitudinis apparuit. cuius radio globus igneus draconi simili adherebat. Ex cuius ore duo radij predebant. quorum unus ultra galliam se extendebat. alter uero uersus hiberniam tendens in vii. minores radios terminabatur. Eo tempore occiso aurelio aurostio rege interrogatus merlinus uates a fratre regis uther de stelle significatione. dixit eum illo sidere et igneo dracone signatum. Per radiu uero de ore draconis procedentem & gallias respicientem figurari filium ei potentissimum nasciturum. Altero autem radio portendi filiam cuius filii & nepotes regnum britannie succedentes essent habituri. Uther autem audita morte fratris sui cepit dyadema insule. duosque dracones ex auro iubens fabricari ad instar ignei draconis. obtulit unum in ecclesia. altero autem in platis per signo utebatur. Et ex eo tempore cognomen accepit uterpendragon. id est. caput draconis. Saxones uero post mortem aurelij a pactione federis soluti. inuasit ciuitates et promontoria et ab albania usque eboracum omnia vastabant. Cuius rex preliatus fugam cum suis inuit sed nocturno tempore illos aggressus superauit. Captiisque eorum ducibus octa et eosa ceteros saxones dissipauit. Post hoc adamante rex uxorem cuiusdam ducis habuitque rem cum ea. de qua genuit celeberrimum illum archurum & filiam nomine amam. **CL. De morte valentiniani et marciiani et imperio leonis.**

Nugo ubi super.

Interea ualentinianus imperator factione eradii spadonis agecium interfecit patricium. Sed non multo post idem ualentinianus a satellitibus agecii dolo maximi comitis palatii profusus interit. et mox eius iuauit imperium idem maximus. eiusque uxorem augustam ut dictum est in suum coniugium transire coegit. Verum hac incontinentia non diu letatus est. nam post alterum mensem a famulis regis membratim dilaniatus et in tiberim est proiectus. Post cuius necem romani auicum cesarem creauerunt cum quo marcianus imperator unanimitatis fedus composuit. Sed cum ab eo rem concorditer administraret. publicam marcianus. vi. imperii sui anno. vi. piter mense defunctus est. Cui leo magnus successit. Sigibertus. Leo itaque marciiano successit. anno dñi. ecce lviij. mundi. s. quartimillesimo. cccc. xxi. et regit annis. xvi. Hic super synodo calcedonensi singulorum pauperum singulas sententias requisit. et quod omnium unam esse cognouit eam fideliter tenuit. Hic cum walamere ostrogothorum rege fedus pepigit. et theodoricum fratruem eius puerum octennem obsidem accepit. Hucusque prospera cronica sua produxit. **CL. De sancto simeone anchioche no et eius uita monastica.**

Ho tempore simeon qui cum xl. annis inclusus in columna stetit mira sanctitate anchioche claruit. Ex gestis eius. Hic ex uero matris electus. cum duodenis

pasceret oves patris sui uidens ecclesiam relicto pe-
core cucurrit ad eam. & iungens se cui da seni ait
Domine pater quid est quod legitur. doce me ro-
go quia ydeota sum & insipiens. At ille loquens
ei de virtutibus anime et contempitu huius seculi.
addidit qd licet virtutes a multis in ecclesia fide-
ter impleantur. in monasterijs tamen deo iuuante fa-
cilius exercentur. Tunc ille cecidit ad pedes senis
dicens. Vere ab hodie tu es michi pater et mater.
quia tu es magister bonorum opum. Ecce ego se-
cundum consilium tuum vadam in monasterium. ubi de-
us uoluerit. Tunc exposuit ei regulam et afflictiones
monasterij. suadens ei patientiam et perseuerantiam.
Qui ualedicens ei abiit ad monasterium thimo-
thei. et percipiens se ante fores monasterij tribus di-
ebus et noctibus neque comedit neque bibit. Post
hec egrediens abbas eleuauit eum. et quesita cau-
sa fuge ille respondit. Seruus dei esse desidero. Ob-
secro ut me in monasterio tuo suscipias et frater
omnibus deseruire iubeas. Susceptus itaque ab eo
fuit ibi sex mensibus. obediens humiliter fratribus.
Aliis autem a mane usque ad uesperam ieiunantibus
ille post .vij. dies interdu cibum sumentibus. anonas
suas secreto pauperibus irrogabat. Quadam die egres-
sus ad puteum. funem de palma restitum apprehen-
dens. in toto corpore suo constrinxit a renibus usque
ad scapulas. puo temporis spacio putrefactus est
corpore de obligatione funis. Qui usque ad ossa in-
gressus est. ita ut foris uix appareret. Quadam die
aliqui ex fratribus inueniunt eum cibum suum pau-
peribus datem. et dixerunt hoc abbati. Insup et qd
feroz grauissimus ascenderet de corpore eius. ut nul-
lus iuxta eum stare posset. et vermes stillantes de
corpore eius lectum suum impleuerunt. Abbas uero cum
quereret ab eo ueritatem. inclinato capite nichil
respondit. Unde abbas iratus iussit eum expoliari
uestibus. Vidensque summatem funis eminentem exclama-
uit dicens. Unde nobis aduenisti o homo. destru-
ere uis regulam monasterij ut uideo. quia non uis
sicut ceteri cum discretionem deo seruire. oro te rece-
de hinc et uade quo uis. Cum graui tamen labo-
re tulerunt de corpore eius funem. et curam illius eger-
unt. **CLII De puteo in quo latuit et colum-
nis in quibus stetit.**

Dostea egressus est de monasterio nullo
sciente. intrauit in puteum desertum sine aqua
ubi spiritus imundi habitabat et ipsa nocte
reuelatur abbati. qd multitudo populo-
rum armatorum circumdaret monasterium clamans da-
nobis seruum dei thimothee. alioqui incedemus te
et monasterium tuum. quia exaspera sit hominem iustum.
Quod nunciavit abbas fratribus. Simile etiam uicidit
in alia nocte. et expugnatus misit monachos ad-
querendum eum et non inueniunt. pgesqz abbas cum
eis. uenit ad puteum et faciens orationem descendit
cum fratribus in eum. et uix adduxerunt eum ad mo-
nasterium. Fratres uero omnes prostrauerunt se coram
illo petentes ueniam. et fecit ibi quasi animum. Unde
post hec egressus occulte. prexit non longe motus
ubi claustrum de sicca petra edificauit. et ibi fuit a-
nis tribus. Et confluentes ad eum uicini. fecerunt
ei columnam cubitoz. iiii. in qua stetit annis .vij. De
i de columna. xij. cubitoz. in qua te pie stetit et rursu
aliam. xx. in qua annis. xxij. et rursus aliam. xxx.
cubitoz in qua annis. iiii. Et iuxta columnas duas
basilicas. Et multi egri uirtute eius sanabant. &
multi gentiles ad fidem conuertebantur. Post hec

putrescente femore eius. anno integro stetit sup
pedem unum uermibus de alio decurrentibus per co-
lunam in terram. Anthonius uero qui hoc scripsit
assistens ei. secundum preceptum eius colligens uer-
mes in terram porrigebat ei sursum. At ille ponens
eos ad ulcera dicebat. Manducate quod uobis dominus
dedit. Audiens autem basilicus rex seracenorum
fama eius. cum fide uenit ad eum. Et orante sancto
cecidit uermis de uulnere eius. quem ille currens
apprehendit et tetigit ex eo oculos suos. Deinde
aperiens manum inuenit margaritam preciosam. Cui
sanctus ait. O homo non pro meis meritis hoc fit
sed secundum fidem tuam datum est tibi. Qui grati-
as agens abiit. Post septem annos mater eius ui-
sitans eum probata est. quia locum mulier non ingre-
diebatur. Cui sanctus ait. Sustine me mater modicum.
et uidebimus nos si deus uoluerit. At illa so-
lutis criminibus. tribus diebus et noctibus plangens
et deprecans eum & increpans. tandem de planctu in so-
num conuersa est. Cumque sanctus oraret pro ea tra-
didit spiritum. Rursu fecerunt ei columnam. xl. cubitoz
ubi stetit annis. vi. usque ad obitum suum. **CLIII**

De eiusdem miraculis.

Unc draco ingens iuxta eum habitabat in
parte aquilonis. unde nec herba ibi nasceba-
tur. Cui lignum intrauit in oculum dextrum
Venitque cecus trahens se ad hostium mo-
nasterij prostratus. totum se in giro conpleuit. et qd
si ueniam poscens oculum dextrum iuxta columnam po-
suisse tribus diebus nemini insidians. Tunc iussit
sanctus. ut de terra et aqua profunderetur. Quo
facto statim exiit de oculo eius lignum cubiti longi-
tudinis. Quod uidentes glorificauerunt deum fugie-
tes tamen propter metum belue. At illa inuoluens
se immobilis permansit. donec omnis populus tran-
sisset. Deinde surgens adorauit ad hostium mo-
nasterij fere per duas horas. et sanus reuersus est in
cubiculum suum nemini nocens. Sed et mulier no-
cte bibens ad ydriam in qua erat modicus serpens
transglutiuit eum. Et medicis nichil in ea proficere
bus. post annos multos adducitur ad eum. qui
terram et aquam misceri iussit. et in ore eius poni.
et statim exiit serpens trium cubitoz per os eius.
Qui eadem hora crepuit. et ad multorum testimo-
nium suspensus est ibi. vii. diebus. Aliquando eti-
am picitate populo et iumentis pro defectu aque.
orationibus eius subito dirupta est terra. et inue-
ta est quasi spelunca inestimabilis. habens aquas sa-
lubres ad potandum usque in hodiernum diem. Quo-
dam tempore quidam de longe expectantes eius ra-
tionem. diuerterunt paululum ad arboris umbracu-
lum. Et uidentes ceruam pregnantem que proteribat.
dixerunt ei pro orationes sancti symeonis adiuuante
te. modicum sta. Que statim stetit. et apprehendentes
eam occiderunt. et manducantes ex ea statim
obmutuerunt. Et currentes ad sanctum symeo-
nem cum corio fecerunt ibi duos annos. et uix alii
quando sanari potuerunt. Corium autem cerue in te-
stimonium ibi suspenderunt. Quidam etiam pater
ingens. vastabat homines et animalia loci illius. Ius-
sit autem uir dei de terra monasterij uel de aqua asp-
gi loca illa. Quo facto. postmodum inueniunt par-
dum illum iacentem mortuum ibi. Suadebat etiam
quos sanabat. ne iurarent pro nomen dei. sed magis
pro se humilem peccatores. Ideo omnes populi orien-
tales et barbari illius regiones. pro ipsum iurant.
Ionathas autem latro flagitiosus cum a milicibus

persequeretur ingressus in monasterium amplexatus est columnam et flens uehementer requisit a sancto quis esset ait. Ego sum ionathas latro pessimus qui huc ueni penitere. Et ecce ab antiochia officiales dicentes. Trade nobis inimicum quia bestie pate sunt ad deuorandum eum. Quibus factus est spiritus dicit. Non possu. quia euz timeo quod misit eum ad me. quod maior uobis est. Et per vii dies columnam amplexans ait ad factum symeonem. Si iubes ambulare uolo. Qui respondit. An iterum festinas ad mala. At ille. Non domine. Sed tempus meum iam impletum est. Et cum hoc diceret tradidit spiritum. Et ecce alij officialibus requisitibus eum. respondit factus. Qui illum huc adduxit. uenit cum multitudi- ne celestis milicie. & reconciliauit euz sibi. et sic cum timore abierunt. **CLIII De transitu eius & exequijs**

Quadā autem die. vii. sabbati. inclinante se ad orationem sicut consueuerat. Et cum omnis populus expectasset eius benedictionem per tres dies. tunc ascendit anthonius ad eum dicens. Surge domine benedic nos. Cuius neque uocem neque flatum audiret. sed uelut odor aromatatum de corpore eius exiret. fleuit amare. & osculatus oculos eius et barbam ait. Cui me derelinquisti domine. et ubi doctrinam tuam angelicam requiramus. Quale responsum dabo infirmis requisitibus te. aut quo amictu opiam columnam euz. Et ob tristitiam obdormiuit. Tunc appruit ei uir sanctus dicens. Non derelinquam columnam hanc neque montem hunc benedictum in quo illuminatus sum sed descendens satisfac populo. & annuncia antiochie quia requieui. Tu autem ne cesses ministrare in loco isto. & deus tibi retribuet mercedem. Et exprophetatus iterum fleuit et ait. Quales reliquias tollam a te domine in memoria. Tunc motum est corpus eius. magisque timuit tangere eum. Et descendens celiter misit antiochia ad episcopum. qui uenit cum alijs tribus episcopis & magistro milicium. Et extenderunt cortinas circa columnam. & defixerunt uelimenta eius. quia propter auram confixa erant. accipientesque eum. deposuerunt iuxta altare ante columnam. Moxque colligentes se aues supra columnam. uolabant quasi per luctum clamantes. ita ut magis accenderet planctus populi et iumentorum. Montes etiam & campi circa loca illa conuulsi sunt. & resonabat plactus per milia. vii. et facta est nebula tenebrosa ubique ad circuitum. Et uidit anthonius angelum uisitatem corpus eius. cuius uultus erat ut fulgur. & uelimenta eius sicut nix. & circa horum decem septem seniores loquebatur cum eo. Misterium autem ignorauit. Volens ergo papa antiochenus aliquid de barba facti per reliquias tollere. extendit manum que statim arefacta est. Et multe orationes fiebant pro eo. donec sanaretur. Tulerunt corpus eius antiochia. et iurauit episcopus quod nemo quicquam de corpore eius contingeret. Et cum uenisset in vicum qui uocatur meroe. uel scilicet miliario ab antiochia. nullus eum mouere potuit. Quidam homo cum esset. xl. annis surdus et mutus. eo quod uidauerat sepulcrum mulieris quam dilexerat. subito percipiens se ante feretrum clamauit. Bene uenisti mihi ferue dei. quia tuus aduentus saluauit me. Et surgens apprehendit unum de burdonibus qui portabat feretrum. et sanus factus descendebat ei omni tempore uite sue. Tunc omnes exeuntes de ciuitate susceperunt corpus eius hymnis et psalmis et

lampadibus portantes in maiorem ecclesiam et inde in aliam ecclesiam que uocatur penitentia. Multo autem plures uirtutes operatur dominus ad sepulcrum eius quam quas fecerat in uita sua. **CLV De quibusdam euentibus et victoria uterpendragon.**

Sigbertus.

Anno leonis. iij. apud tholosam urbem gallie. ex eius medio sanguis tota die largissimo fluxit riuo. Gothi pro portetio sue portitionis acceperunt. Anno eiusdem vij. pictorum quidam cum saluatore secundum similitudinem iouis depingere uoluisset aruit manus eius. Quem culpam confessum sanauit gennadius episcopus constantinopoleos. Anno sequenti heliseus propheta (qui duplici helie spiritu plenus. multis in uita daruit uirtutibus. et mortuus mortuum hominem supra corpus suum casu iactatum. solo corporis sui tactu resuscitauit. et multo tempore in samaria ubi sepultus est multis claruerat miraculis. ut per cetera. nam demones ibi frementes uarijs uocibus. ab inuasis fugarentur corporibus. alexandriam transferretur. Anno eiusdem ix. uterpendragon rex britannum diuturna infirmitate vexatur. Et principes saxonum octa. et eosa quos tenebat in uinculis cum custodibus carcere fugerunt in germaniam. commoueruntque innumerabiles armatorum manu. et reuersi sunt infulam vastaturi. Rex autem infirmitate decubans ducem belli posuerat generum suum. Sed ignauia ciuium atque supbia plurimum quidem eis nocebat. hostibus autem maiorem audaciam atque fortitudinem ministrabat. Cumque dubia inter eos alternaret victoria rex ut hostes sua presentia deterreret se deferri ad plium iussit. Qui postea in uiculo et ad bellum delatus. suos quidem animauit. sed hostibus risum fecit quod semimortuus homo ad pugnam uisisset. Congressu inuito britones victoriam obtulerunt. saxonumque duces octam et eosam interfecerunt. Tunc rex hilaris effectus tanquam sanitate receperisset. erexit se et ait. Vocabant me semimortuum ambroses isti. sed malo semimortuus eos superare. quam incolumis superari. instantius enim est mori cum honore quam cum pudore uiuere. **CLVI De institutione rogationum et victoria arthuri.**

Anno eiusdem. xi. mamertus episcopus uienensis claruit. qui letanias ante ascensionem domini instituit. hac de causa. quia tunc motus in urbe uienna ecclesiarum domosque euertebat. et feritas luporum aliarumque siluaticarum bestiarum toto anno per urbem uagantium. homines deuorabat. Ad hoc et palacium regis die sancto pasche celesti igne consumptum. ad cladem multum terroris addebat. Qui letaniarum ritus a uicennensi ecclesia in omnes galliarum ecclesias decurrat. Mortuo autem uterpendragon rege. sublimatus est in regno filius eius arthurus. Cuius mirabiles actus etiam ora lingue uel personant populorum. licet plura esse fabulosa uideatur. Qui multa probitate pollens. cunctis se amabilem exhibebat quia cum uirtute animi etiam mira liberalitate affluerebat. Porro aduersus saxones scotos et pictos uario conflictu decertans. tandem concludit eos in quodam saltu. sed illi arboribus pro munimento contra britonum tela utebantur. Quod uident arthurus. iussit arbores pro multa loca incidi. et in circuitu nemoris poni. ut liberos exitus non habentes fame ibi deficerent. Unde cogente necessitate ad hoc compulsi sunt. ut licentiam peterent

redeundi in patriam suam omnia relicturi. et tunc
ta cum obsidibus reddidit. Sed in reditu positi
pactionem ruperunt. et retroactis velis insulam
depopulari ceperunt. **Arthurus** vero congrega-
to exercitu. processit contra hostes in plium. accin-
ctus gladio nomine caliburno. et auream galeam
simulacro draconis insculptam capiti. supponens
clipeumque in quo imago sancte dei genericiis
erat impicta humeris imponens. lanceam quoque
que reu uocabatur assumens. Cumque pugna ualida
vtriusque fieret. arthurus impetu facto in hostes.
occidit ex eis solo caliburno gladio. cccc. lxx. vi-
ros. ceteros autem in fugam conuertit. principibus
eorum prostratis. Anno leonis. xliij. remigius fit re-
morum episcopus. **Saracenis** egypti in incursantibus hoc
tempore. negociatores uenecie corpus sancti mar-
ci euangeliste ab alexandria trasterunt ad ueneciam.

LVII De translatione sancti martini

His diebus factus perpetuus turonensis epis-
copus cernens ad sepulcrum sancti mar-
tini fieri multa miracula. se cito magnam
basilicam fabricari iuxta cellulam in qua
corpus ipsius quiescebat. eamque in eius nomine de-
dicans trasterit in illam factum corpus ipsius. pro-
monente pater & adiuuante quodam sene ueneran-
da canicie formoso. qui nec prius uisus fuerat. nec
postea comparuit. **Ex** historia translationis eius de-
hic itaque sanctus perpetuus cum ecclesia sancti mar-
tini mirifice ampliasset. & eam dedicare uolens.
sancti martini corpus trasterre uellet. conuocatis
episcopis et presbiteris & clericis uoluit hoc agere. iij.
kl. iulij. Sed cum uigilasset una nocte. facta ma-
ne discoperto tumulo manus apponentes. mouere
sepulcrum non potuerunt. **Vigilata** iterum alia noc-
te. mane temptantes nichil proficiunt. **Turbati** igitur
cum nescirent quid agerent. dicit eis unus ex cle-
ricis. Scitis quod post hoc triduum natalis episcopus eius
celebrari solebat. & forsitan tunc se uellet trasterri.
Tunc omnes se ieiunauerunt orationibus insistentes.
quarta die mane inueniunt sed penitus mouere non
possunt. **Pauore** ergo nimio conturbati. cum iam tumu-
lum uellent tegere. appuit eis quidam pulcherrimus
senex. et ait eis. **Uis** quoque turbamini et tardatis si
uidetis factum martini patris iuuare uos. si uos
manus apponatis. **Tunc** iactans pallium suum. posu-
it manum ad sarcophagum cum alijs presbiteris. **Et** statim
cantibus clericis. ad conatum senis eum summa fa-
cilitate sustollit. et in loco ubi nunc colitur collo-
catur. **Cumque** completis officijs uenissent ad conuuium
requireres senem nusquam inueniunt. **Sed** nec quisquam
fuit. qui eum de ecclesia exire uideret. **LVIII**

De prospero et theodoro et libris eorum

Hugo ubi supra

Hoc uic eo tempore prospero uir aquitanice re-
gionis. et beati pape leonis notari. **Nec**
non theodorus episcopus ciuitatis. que a cy-
ro quodam rege psarum condita cyria uo-
catur. **Qui** ecclesiasticam scripsit historiā. a fide li-
brorum eusebie sumens exordium et perduxit usque ad su-
um. i. usque ad imperatoris huius leonis tempus quo
et defunctus est. **Gennadius** in libro uirorum
illustrum. **Prospero** aquitanice regionis sermone
scolasticus. et assertionibus ueris. multa com-
posuisse dicitur. **In** quibus ego cronica nomine ip-
sius preterita legi. continentia a primi hominis conditi-
one iuxta diuinarum scripturarum fidem. usque ad obi-
tum **valentiani** augusti. et captiuitatem urbem ro-

me a generico wadalorum rege facta. **Legi** et librum
eius aduersus opuscula cassiani. que ecclesia dei
salutaria probat. ille infamat uelut nocua. **Re** enim
uera cassiani et prosperi de gratia dei et libero arbi-
trio sententia. in aliquibus sibi inueniuntur contra-
rie. **Epistole** leonis pape aduersus euticum de uera
christi incarnatione ad diuos date. ab isto dicta te cre-
dunt. **Theodorus** cyrie ciuitatis puicie cyrie epi-
scopus. a cyro enim rege psarum condita seruat us-
que hodie apud cyriam nomen actoris scripsisse di-
citur multa. ad meam tamen noticiam ista sunt que
uenerunt. **De** incarnatione domini aduersus eu-
ticem presbiterum. et dyoscori alexandrie episcopi. qui
humanam in christo negauit carnem fuisse. scripta for-
tia. pro que confirmat ut ratione et testimonijs scrip-
turarum. ita illam ueram materne substantie carnem
habuisse quam ex matre uirgine suscepit. sicut et ue-
ram deitatem quam eterna nascibilitate deo patre ge-
gnente ipse nescendo accepit. **Extant** et historie ec-
clesiastice libri eius in quibus imitatur eusebium cesarien-
sem conscripsit a fine librorum eusebii usque ad suum
tempus. i. a uicennalibus constantini usque ad imperium
leonis sub quo et mortuus est. **Actor**. **De** opus-
culis prosperi uiri religiosissimi et prudētissimi du-
o tantum excerpta que ualde moralia sunt et utilia.
huic operi inserere uolui. **Vnum** scilicet sententi-
arum. siue epigramatum. qui liber per metricum est
peritum psalmus. **Alterum** ad iulianum pomerium de ui-
ta contemplatiua tres libros continens. **Verumque** ex
dictis beati augustini compendio se contractum. **Hec**
sunt ergo que de his moralia et electa breuiter exce-
psi. **De** primo flores metricos et psalmos sigillatim
ponens in hunc modum. **LIX De floribus**
prosperi metricis. **Prospero** in libro epigramatum me-

Quicquid alium molitur ledere trice-
pimum ipse se iaculo percutiet proprio.
Nature quisquis proprium non spernis honorem.
In quocumque hominum que tua noscitur ama-
Sic tamen ut prauos uicet concordia mores.
Nullaque sint pacis federa cum uicijs.
Eternus uere solus deus omniumque creator
Vita in se uiuens. permanet esse quod est
Virtus preteritis prior. ueteriorque futuris
Nil recipit uarium. nil habet occiduum.
Multa diu summi differt patientia regis.
Suspendens equi pondera iudicij.
Verbere nonnumquam castigas sic corda patino.
Et curat medicus vulnera uulneribus.
Laus uera in dominum. depromitur ore precantis.
Sic que uoce fluunt. intima cordis habent
Non potest cuiquam solis bona dicere uerbis.
Ni pia mens habeat quod bene lingua sonat.
Nam fari recte miserum est. et uiuere prauo
Damnat uota malum regula iusticie
Est et in hac uita reges multis data factis.
Quorum animos mundus non tenet occiduum.
Quos desiderijs nullis pictura fatigant.
Et quibus omne bonum est christus. et omnis honor.
Celestem ad patriam christo redemete uocat.
Vitam labentis temporis hospes agit.
Dumque ad promissam requiem pro non sua tendit.
Mundane patitur multa picula uie.
Que nunc obsessa aduersus nunc pena secundis.
Aut fragit trepidos. obligat aut dubios.
Inter quos laqueos curreret ad gaudia uera.
Non capiet insidias. cui uia christus erat.
Mens nullos poterit carnis cōpescere motus

Ni fuerit christi semp amore potens.
Amplis incedit spacis terrena uoluptas.
Angusto uirtus limite celsa petit
Hac desiderii deus est pietate colendus.
Iusticie ut merces tota sit ipse deus.
Culpare in quoq̄ q̄ nō sūt nota malignum est.
Preferim si que cognita sūt bona sunt.
Non pateat faciles seuis rumoribus aures.
Que nescire iuuat. credere non libeat
Ex opum specie clarebūt intima cordis
Quis ve hominis mentē spūs intus alit.
Spernunt mūdi prelia pace dei.
Non facis est dñi precepta euoluere lingua.
Is meminit legis. qui memor est operis
Scrutare legē possūt urcū qz quieti.
Si mundi a strepitu. libera corda iacent.
Doctrinē domini penetrabilia tempore isto.
Ad plenum nulli puia sunt homini
Semp enim supest sanctis quo crescere possūt
Et pfectozum gloria principium est.

CLX De eodem.

MOris? i factis pulchra ē concordia pacis
Impia ps mūdi. pti est infesta piorū.
Q̄ q̄s n̄ cecidit. p̄p̄iis si v̄ib? aptat
Hoc ipso quo se stare putat cecidit.
Semper erūt quod erant eterne gaudia vite.
Gaudendi quoniā causa erit ipse deus.
Nec varios piet mot? diuersa volūtas.
Vnum erit in cūctis lumen. & vnus amor
Inqz bonis sūmis posita xpientia felix.
Nec uolet augeri. nec metuet minui.
Qui se peccatis gaudet feliciter vti.
Infelix nimis est p̄p̄eritate sua.
Nullus enim est mson̄ sola formidine pene.
Qui factum et iustum non amat impium.
Non merita obscurat. grandia culpa leuis.
Et bona que p̄uis nature ex dote superfūt
Augent peccati pondera non minuunt
Cum dāt iniusto peccādi optata potestas.
Vt mala mens p̄raue quod cupit efficiat.
Ira est magna dei qua multos sic quoqz punit
Vt quibus exultant criminibus peant.
Et magis erranti ne peant flagra timendum ē
Quā ne non fiat. quod voluisse nocet.
Sola est inumeris armata supbia telis.
Cui possūt vires et bene gesta dare
Cūcta bonis p̄sunt. quo et mox ipsa beatos.
Efficit. ut sumant premia principū
Mens illesa nichil violato in corpore perdit.
Inuitā carnis uulnera non maculant.
Nec crimen facti recipit non mixta uoluntas
Velle magis facinus q̄ tolerare nocet.
Qui valet aduersis oneratam ducere vitam.
Et tolerare magis uult mala q̄ fugere. hic ma
gni est animi.
Non huile grauat libera corda iugum.
Solut peccator seruit malo. qui licet āplo.
Vt ac regno. satis miser est famulus.
Cum mens carnali nimirū dominante tiranno.
Tot seruit sceptris. debita quot uiciis.
Optima uota deo. quoz est dator ipse fouēt
Hoc sursum dignuz est ire. quod inde uenit.
Tales a domino quales formamur amamur
Mon q̄les nostris excrimus meritis.
Terrenorū auidos. infima suscipient.

CLXI Adhuc de eodem.

Sire volēs i q̄ sis rerum pte locand?
Discute qd timeas qd ue sit qd amaf
Nā cūcti gemio nascūt fomite mor?
Respōdentqz suis germia principiis.
En miris opm signis ostenditur actor.
Actozemqz suū condita queqz canūt.
Non semp uere est felix. impleta uoluptas
Cum sepe iusti sint mala uota animi.
Maiestate dei concludit omne quod usqz est.
Qua sine nil rerū stare uel esse potest.
Huic homo si recte famulatur pximus heret
Si resilit misero degit in exilio.
Fallaces curis semper torquentur amoris.
Et mala mens nūq̄ gaudia pacis habet
Ad patriam uite de noctis ualle uocati.
Virtutū gradibus scādite lucis iter.
Gratior est fructus que spes p̄ductor reddit
Vltro obiectoz uile aderit p̄cium.
Qui dedit ut q̄ras addet ut inuenias
Magnū p̄sidium est sacro libamine pasci
Si cor p̄cipis crimina nulla p̄munt
Ha p̄perent fontes. peccati abrupte nodos
Ante diem mortis. dū locus est uenie.
Quid iuuat i longum causas p̄ducere morbi.
Cur dubiū expectat cras hodierna sal?
Scimus correctis ueniam non esse negandam
Sed nulli nostrum est ultima nota dies
Quādo peccati merito. manus omnipotentis.
Omnia cōcludens. artat ubiqz rerum
Vnum p̄ugium tutum est deus ipse timenti.
A quo descendens. ne peat redeat
Conuertit nāqz ad dominum cercissima uita est.
Pacem offensi querere sola salus
Qui terret p̄cit qui p̄cutit ipse medeē.
Viuerē uis illi subdere quem metuis
Carnis uirginitas. intacto corpore habetur.
Virginitas anime est intemerata fides.
Magnum peccatum est amor imodeat? hñdi
Et plusq̄ uite sufficiat cupiens.
Si qua igitur sup̄ant quozum nō indiget us?
Debilibus p̄sint. atqz iuuent imopes.
Quisquis em̄ cupide non expendenda recōdit
Que nulli tribuit. paupib? rapuit
Terrenis opibus cum diues gaudet iniquus.
Veris se miserum nescit egere bonis
Cum licet aduersis cessantibus omnia p̄cane.
Lege tamen mortis sit faciendus imops.
At bona iustozum nullis obnoxia damnis.
Hostes et furta. ignes & mare non metuunt.
Omnis uirtutum semper substantia salua est.
Inuitus christi munera nemo rapit.
Na uetitorū auidis grauior tūc ira timēda est
Cum sese remouent. uerbera iusticie.
Nam quid erit morbi quod non dominib? illi
Cui supra auxilium iam medicina negat.
Felic es uere faciunt semperqz beatos.
De uero & sūmo gaudia nota bono
Hā mūdi ex opib? breuis ac pitura uoluptas.
Edita. p̄petue semina mortis habet.
Non placeat uanis aim subuerrere rebus.
Pestiferisqz auida in mentem onerare cibis.
Cor mūdi um & sapiens fructu uirtutis alaf.
Et christi in nostro p̄ctore regnet amor.

CLXII De eodem.

OMnē habitum mundi totus deus im
plet et ambit.
Quē tēplo cordis mēs pia sēp habet

Non recto seruat legalia sabbata cultu.
Qui pietatis opus credit in his vetitū.
Nulla dies actus hominum nō dānat iniquos
Omnia cōueniunt tempora iusticie.
Nec corrumpuntur virtutibus oīa sancta.
Tantum a peccatis libera corda vacent.
Libertas nulla est melior maiore ue potestas.
Quam seruire deo. cui bene seruit amor.
Absq; iugo posita ditionis amica volūtas
Que uiget affectu non gemit imperio.
Ancipitis vite. qui vis superare labores.
Dilige quod semper verus amator habet.
Nam nichil est inter carnalia uota quietū.
Nec pax sollicitis. nec modus est cupidis.
In solo est mens cura deo
Lingua assentatrix uicium peccātis aceruat.
Et delectatum crimine laude ligat.
Fraudati non sunt sacro baptismate christi
Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
Et quidquid sancti fert mistica forma lauacri.
In totum implet gloria martirij.
Tranquillam et uacuum curis sapiētia mētem
Imbuat & placidi pectoris hospes erit.
Absq; doloē quidē nequeūt mala sueta repellī
Sed quos leserunt dulcia. amara norunt.
Ad veniam tendunt. iusti pia uerbera regis.
Ira breuis rectis gaudia longa dabit.
Nunq̄ bella bonis. nunq̄ discrimina defunt.
Et cum quo certet mens pia semper habet
Dulsant exterius diuersis motibus hostes.
Inuis ciuile est et socia. e. malum.
Qui credunt ueros uerum cecidisse pphetas.
Et qui non dubitant uerba manere dei.
Qui xpm passum penas crucis. ultima mortia
In toto celsi patris honore uident
Quiq; ipsum multa cum maiestate tremendū.
Expectant. pingui lampade puigiles
His sordent terrena. patent celestia. nec se.
Capriuosq; suo stemporis huius agunt.
Imperia et fasces indocti munera uulgi
Quasq; orbis scelerum semina fecit opes.
Calcarunt. sancta celum ambitione petētes
Querere nil cupiunt. p̄dere nil metuunt

CLXIII. Iterum de eodem.

Quoniam de effectū p̄cibz n̄ p̄stat iniqua
Multū cōce dit. q̄ nocitura negat.
Nā irat? sinet. q̄ prohibet placid?
Nemo sue mentis motus non estimat equos.
Quod uolunt homines. se bene uelle putant.
Delicias iam nunc p̄missi concipe regni
Virtute atq; fide quod cupis esse tene.
Esse uolens. gaudē optans. sciē aboita q̄rens
Vt te nō teneant ultima sūma pete.
Cum pia mens in laude dei supata labozas.
Gaude q̄ tantum te bene vincit opus.
Quere bonum et sine fine bono p̄siste reperto.
Querere non habeant talia uota modum.
Nā qui se nullo iam munere credit egere.
Crescere non cupiens. p̄dit adepta tepens
Ferro. peste. fame. uindis. ardore. calore
Mille modis miseros mors rapit vna homies
Quod sibi q̄s n̄ fieri uult. non inferat ulli.
Vindictam lesus nesciat exigere.
Sp̄ni non timeat. spernere non soleat.
Non sua non cupiat. que sua sunt tribuat.
Quid rogo mandatū durum censetur in istis
Aut quid inest quod non possit adire fides

Exulta agnoscens te uerbi in carne renatum.
Cuius si pars es. ps tua xpus erit
Qui ue damnandi leges mala gaudia mundi
Promissum ad regnum se tibi fecit iter.
Ille deus rerum celi terreq; creator.
Me p̄pter sacra uirgine natus homo est.
Flagris dorfa. alapis maxillas. ora saluū.
P̄beuit et figi se cruce non renuit
Me gessit mouens. me uicta morte resurgens
Et secum ad patrem me sup astra tulit.
Quid nam igitur tanta p̄ spe tolerare recusez
Aut quid erit quod me separet a domino.
Ignem adhibe. rimare manu mea uiscera ēroz
Erugient penas mēbza soluta tuas.
Carcere si ceco claudar. nectarq; cathenis.
Liber in excessu mētis adibo deum.
Si mucrone paret ceruicem abscondere licetoz.
Impaudum inueniet mors cita uita breuis.
Non metuo exiliū. mundis dom? o mib? una
Sperno famem domini sit michi sermo cibus.
Nec mirabor opes. nullos sectabor honores.
Pauperiem christo diuice non timeo.
Qua stetero aduersis hac utar mente secūdis
Nec mala me uincēt. nec bona me capiēnt.
Nec tamen ista michi de me fiducia surgit.
Tu das xpe loqui tuq; pati tribuas.
In nobis nichil audem? sed fidem? in te.
Quos pugnare iubes. et supare facis.
Semp azam grates christo dabo semp honorē
Laus domini semper uiuet in ore meo.

CLXIII. De flosculis eius p̄saicis

Idem in libro sententiarum p̄saice.

Sic diligendi sūt homines. ut eorum non
diligāt errores. Quia aliud est amare qd
facti sunt. aliud odisse quod faciūt. Nul
la dei opera a misericordia uacant. quādo homini
et indulgentia cōsulit & flagello. Bene loqui &
male uiuere. nichil aliud est q̄ se sua uoce dānare
Cuius nō uidentur opera nisi bona. iniquū ē eum
ex suspicionē reprehendere. Qui deū colit ut aliud
q̄ ipm p̄mercat. non deum colit. sed id quod af
sequi cōcupiscit. Qui legem diligit. p̄bet se in om
nib? iniquis. id quod cōtra legem est odisse n̄ hoī
nes. Non est putāda mala mors. quā bona uita p̄
cesserit. Bon? etiam si seruiat liber est. malus autē
& si regnet seru? est et tot dominoz quot uiciorz
Verius cogitat deus q̄ d̄r. & uerius est q̄ cogi
tatur. Non pua aut noticie ps est. si anteq̄ possū
mus scire quid sit. possum? scire quid non sit. Bo
ne sunt in scripturis sactis misteriorum p̄fūdita
tes. que ob hoc tegūtur ne uilescāt. ob hoc querū
tur ut exercent. ob hoc apiūtur ut pascant. Non
differenda est ad dū cōuicio. Qui enim peniten
ti indulgentiā p̄misit. dissimulāti diem crastinum
non sponndit. Omnia que timenē rōnabiliter de
clinātur. Deus aut sic timendus est ut ab ipō ad
ipm fugiā. Vana querentib? nichil sufficit. Aliē
enoz quodāmodo retentoz est. qui p̄futura pau
peribus inutiliter habet. Paruū est nulli nocere.
nisi studeas multis p̄desse. Omnis infidelium vi
ta peccatum est. & nichil bonū sino summo bono
Mon est desperādū de malis. sed p̄ ipis ut boni fi
ant studiosius supplicādū. quia numer? sactoz
de numero semper augetur impioz. Non facile i
ueniūtur in aduersitate p̄sidiā. que non fuerint
in pace quesita. **CLXV.** **Idem** dicta eius de
angelis et uita eterna et uita cōtemplatiua.

Idem in plogo libri de uita contemplatiua.
Ractatō q̄stionū & si non instituit iue-
 nientis quod querit aīm. exercet tamen
 querentis ingeniu. **S**ciētia sicut sine do-
 no caritatis inflat. ita si ei caritas admisceatur edi-
 ficat. **I**dem in libro primo. Angeli mali quia p
 seuera cum possent noluerūt. iusto dei iudicō et
 volūtatem redeūdi & facultatem penitus amise-
 runt. sicut in s̄ctis angelis ecōtrario factum est
 ut que fuit cum deo suo manēdi volūtās. fieret p
 manēdi volūtaria felixq; necessitas. ut deo suo in
 fatigabili & amāter seruiāt. ita pfecte beati ut
 nec cupiāt beatiores fieri ultra. nec valeāt. In illa
 celesti patria ita patebūt singulorū sin gulis men-
 tes sicut corpalius oculis subiacent facies corpa-
 les. **I**bi etiā corpales oculos nichil creature uisibi-
 lis latebit. & quocunq; spūs ire voluerit. ibi cor-
 pus erit sine moza temporis aut impedimēto pō-
 deris. **T**ūc filiorū pentum cōiugum miseria bea-
 tos cōtristare non poterit. quia nomina necessite
 diuū corpaliū que hic nostra fragilitas habuit.
 excellentia illi? beatitudinis non admittit. ubi om-
 nes qui fuerint unū corpus erūt et singuli de sua
 uel singulorum felicitate gaudebūt. **V**ita cōtēpla-
 tiua esse dicit̄ rerum latentū et futurarūq; noti-
 cia. siue uacatio ab omnibus mūdi occupationib?
 siue diuinā studiū literarū. siue quod his pbat̄
 esse pfectius dei uisio. **CLXVI** De officio p
 dicationis.

Ille cui uerbi dispensatio cōmissa est eti-
 am si s̄cte uiuit. & tamen poite uiuen-
 tes arguere aut erubescere aut metui.
 cū omnibus qui eo tacente piunt perit.
Et quid ei pderit non puniri suo qui puniendū ē
 alieno peccato. **M**entio: si nō p ezechielē hoc do-
 minus loquitur dicens. **S**peculatorem de rē. **P**a-
 stores dicit uolumus non tamen esse cōtendimus.
Officij nostri uitamus laborem. appetim? dignita-
 tem. **Q**uādo peccātes diuites uel potentes aspici-
 mus. non solū non arguimus sed etiā ueneramur
 ne nobis aut munera solita offensi non dirigant.
 aut obsequia desiderata subducāt. **I**ta q; impitē
 mee ac finis recordatus ingemui. & uolui sarcoma
 episcopat? mei deposita elongare fugiens. & ma-
 nere in solitudine. et ibi expectare deum qui sal-
 uum me faceret. ap. s. & esse. **H**oc specialiter do-
 ctor ecclesiasticus elaborat. quo fiant qui eum au-
 diunt sanis disputationib? meliores. nō uana as-
 sentatōne fautores. lacrimas quas uult a suis au-
 ditoribus fūdi ipse p̄mitus fūdat. & sic eos com-
 pūctione sui cordis accendat. **T**am simplex et ap-
 tus etiam si minus latin? tamen disciplinatus &
 grauis debet eē sermo p̄dicis. ut ab itelligētia
 sua nullos quasi impitos excludat. sed i omnium
 audientū pectus cū quadā delectatione disten-
 dat. **CLXVII** De auditu uerbi dei et modo
 corripienti et cōtemptu seculi. **E**x libro sc̄do

Unt qui rationem dictorū sed dignitatē
 dicentium p̄ua exanimatōne discutiūt.
 et magis quis dicat q̄ qd dicat attendūt
 et quod facere aut fieri nolunt. dicit quo-
 q; sibi fastidiūt. patiores aliquid doct̄ rie etiā qd
 scire cupiunt ignorare q̄ a plone inferiorē cogno-
 scere. cum ueritas undecūq; claruerit non huma-
 no ingenio sed deo deputāda sit. **I**ta peccatis dis-
 similia sūt adhibenda remedia sicut ex dissimilib?
 causis ueniūt ipsa peccata. **A**rgue coequales ob

seca seniores. increpa iuniores in omni patientia
 et doctrina. quia leuiter castigat? exhibet castigā-
 ti reuerētiam. aspitate aut nimia increpationis of-
 fensus. nec increpationem recipit nec salutē. qui
 potius tales plerūq; mole tristitiē supra modum
 grauati succumbūt et factorum omnium uultus p
 quos possūt restitui deo refugiūt. aut certe ad o-
 nem peccādi impudentiā exacerbati p̄siliūt. **Q**uā-
 diu quis peccata sua que nosse et deflare d̄bet ig-
 norat. tādū curiose aliena cōsiderat. **Q** si mores
 suos ad seipsū cōuersus aspiciat. nō requirit qd
 in alijs reprehendat. sed in seipō quod luceat. **P**ro-
 inde fratry uicia non debemus facile accusare. sed
 gemere. ut inuicem onera nostra portātes legem
 xp̄i possimus implere. qui utiq; nō accusauit pec-
 cata nōstra sed tulit. **H**uc accedit q̄ et peccata ip-
 sa sic habent? occulta uel aliena nobis uel nostra
 alijs. ut plerūq; et s̄ctus inter peccatores lateat
 et famam s̄cti peccator obtineat. **E**xpedi e facul-
 tates ecclesie possideri. et pprias pfectionis amo-
 re cōtemni. **N**am et s̄ctus paulus ingentia sua
 p̄edia uendita paupibus erogauit. sed cū postea
 fact? esset ep̄us nō cōtemptit ecclesie facultates
 sed fidelissime dispensauit. sic et s̄ctus hilarius.
 sed uterq; non ut possessor sed ut pcurator possi-
 debat ecclesie facultates. **S**cientes enim nichil ali-
 ud esse res ecclesie nisi uota fidelium. p̄cia pecca-
 torum. et patrimonialia paupū. nō eas in usus ppri-
 os ut pprias uēdicauerūt. sed ut cōmēdatis pau-
 peribus diuiserunt. **H**oc est possidendo cōtemne-
 re nō sibi sed alijs possidere. et quod habet ecclesi-
 a cū omnib? nichil habētibus habere cōmune. nec
 ind e aliquid eis qui sibi sufficiūt erogare. cum ni-
 chil aliud sit habentib? dare q̄ p̄dere. **N**ec illi qui
 sua possidentes dari sibi aliqd uolūt. n̄ sine gradū
 peccato suo unde pauper uictur? erat accipiunt.
Ipi quoq; paupes si se possunt suis artificijs aut
 laboribus expedire. non debēt p̄sumere quod de-
 bet debilis et infirmus accipere. **CLXVIII**

De suauis iugo christi et abiiciēdo iugo seculi.
Que nolumus obseruare nō impossibi-
 litas facit dura sed uolūtās. in usum ue-
 niant et neminē cōturbēt. **I**lle nobis sūt
 ambiēde diuitie que nos ornare possunt
 p̄it̄ et munire. quas nec acquirere possumus in-
 uitū nec p̄dere. **H**ec sunt diuitie uirtutū. facultates
 pauperum. patrimoniu enim cordiū diuitie i
 corruptibiles morum. quibus nō abūdāt nisi qui
 carnalibus. sed diuitijs ex corde renūciant. **B**oni
 temporales amissio fit iusti exercitium. et iniusti
 supplicium. quia et iustus celestium desiderio ca-
 ptus omnia temporalia siue habeat siue amittat
 omnino non sentit. et iniquus quod cum delecta-
 tione habuit sine dolore non p̄dit. **O** facinus iau-
 ditum. suauis iugo xp̄i cōtempto. f̄rēū cupidita-
 tis imperium uolūtaria mentiū inclinatione susci-
 pimus. et abiecto domini nostri leui onere quod
 subiectos non onerat sed honorat. nō depremie
 omnino sed subleuat. plūbeum pond? nostris cē-
 uicibus aggregamus. quod citius deponi potest
 q̄ ferri. quia ipa cupiditas cōtemni potest facili-
 us q̄ expleri. **P**roinde que possidendi delectat ā-
 bitio. deum qui possidet omnia que creauit expe-
 dita mente possideat. et in eo habebit quecūq; ha-
 bere s̄cte desiderat. **E**t quia nemo possidet deus
 nisi qui possidetur a deo sit ipse primitus deo pos-
 sessio et efficitur ei deus possessor et portō. **Q**uid

autem ultra querit cui su? cōditōz omnia fit . aut
quid ei sufficit cui ille non sufficit. Igit̄ qui vult
deum possidere renūciat mūdo . ut sit illi deus be
ata possessio. Quid est ambulare sicut deus abū
lavit . nisi cōcēpnere omnia p̄spera q̄ ille p̄cepit . n̄
timē adūsa q̄ p̄tulit . libēt facē q̄ fecit . docere que
docuit . sequi quo ip̄e p̄cessit . Nichil contra absti
nentiā faciunt qui vinū non p̄ ebrietate sed p̄
corpōis salute p̄cipiūt . Si quolibet adueniēte ie
iunio intermisso reficiōz . non soluo ieiuniū sed im
pleo caritatis officium . Ipsa cōtinuatio ieiunioz
nisi fuerit quādo res exigat p̄missa . et me inflat . et
fratrem cui caritas iubet seruire cōtristat . cuz si
ne abstinentiā quēlibet hominem catholicum sola
caritas p̄ficiat et omnis abstinentiā sine adiūctio
ne caritatis aut p̄dat aut pereat. **CLXIX**

**De ypocrisi et inuidia et pudicitia quoq; et su
perbia.**

Sicut virtus aīaz sibi veraciter inherentez
si fuerit vera iustificat . ita simulata con
demnat . dupliciterq; rea est anima si &
bonum nō faciat unde spūaliter vivat .
& appetat similitudinem boni sub qua male vivat
et lateat. **S**upbus vult se cōstātem credi . p̄digus
liberalem . avarus indigentem . temerarius fortez
inhūanus parcū . gulosus hūanū . ignau? quiet uz
timidus caueū . **I**mpudentia sibi fiducie nom̄ ascri
bit . p̄citas libertatis . appellatiōē obtēdit . **E**lo
quentiā verboritas fingit . et curiositatis malū s̄b
spūalis studij colore delitescit . **I**nuidus alienum
bonū . suū facit iuidendo supplicū . **T**ātos inuidz
habet iusta pena tortozes . quātos inuidiosus lau
datores . **I**nuidiosū enim facit excellentia meriti . i
uidū pena peccati . **Q**uosdā pudicos aut tempatō
corpōrū facit . aut timor supplicij temporalis ab im
pudicicie actōne suspendit . aut occasio negata d̄
sticit . **S**ed licet necessitate pudici sint non uolū
tate . tamen et p̄mi si de beneficio nature sue deo
gratias agunt . & secūdi et terciū si pudice vivere
cōsuecūt . in virtutem de necessitate p̄ficiunt . &
paulatim ip̄z pudicicie delectatione crescente pu
dici veraciter fiunt . **I**n quibusdā supbia tam apte
regnat . ut nec digne se occultare nec valeat . quo
rum etiā ip̄e habitus et incessus ceruix erecta fa
cies torua . truces oculi . sermo terribilis . nudā su
pbiam clamāt . **H**i quos superbe mētis tabes p̄ru
lenta corzuperit . senioz suoz non obseruāt im
pata . sed iudicant . de suis negligentis obiurgati
aut rebellāt insolenter aut murmurāt . **D**e loco su
piori disceptant . p̄ferri se meliozibus etiā impru
denter affectant . simplicitatem spūaliū fratrum
irridenter exagitant . sententias suas p̄citer ias
ctāt . obsequia delata fastidiūt . negata p̄maciter
querūt . **H**abent intentione p̄maciā . in corde duri
ciam . in sermocinatiōe iactantiā . **I**n hūilitate falla
ces . **I**n iocatiōe mordaces . **I**n odio p̄macēs . **A**d
opus bonū pigri . ad cōmunionē feri . ad obsequi
um duri . **A**d exequendū quod nesciūt p̄mpti . ad
fraterna obsequia inhūani . **T**emerarij in audiēdo
clamosi in loquendo . fastidiosi in audiendo . p̄sūp
tuosi in docendo . efferati deformiter in cachino .
In grati beneficijs . inflati obsequijs . impiofi abie
ctis. **CLXX** **De inuidia et uana gloria.**

Inuidi s̄cte viuentiū merita sua . faciūt
inuidendo peccata . et quidquid boni fie
ri vel dici a s̄ctis audierint . aut omnio
non credūt aut in malū male interpretādo

cōuertunt . et omne malū quod de illis mendax fa
ma iactauerit statim tāq; si ipsi uiderint credunt .
ac feraliter eis qui illud non verū esse p̄bauerint
cōtradicunt omnes suos emulos fingunt quozū p̄
fectu deficiūt . **I**nimicicis gratuitis ardeat . d̄p̄re
bendi pectoris sui maliciā timent semper amari .
nūq; certi . amici dyaboli . inimici sui . omnibus do
lofi . ad gaudenda anxii . ad plāgēda leti . utrobiz
puerfi . **I**nter amicos discōrdias semināt . op̄mōez
bonoz mendacijs decolorāt odioz sibi occasiōes
p̄uis suspitōnibus decolorāt . velut amici i obse
quio . hostes in aīmo . cōtinentes in verbo . turpes
in facto . **C**onsiderate obsecro qualiter iuidos pu
nitura sine mala sua . quos etiā bona puniunt alie
na . ubi poterunt fieri boni qui sūt in bono mali .
aut quādo malis bene usuri sunt qui mali bonis
vri non desinunt . **Q**uis enim poterit subuenire .
qui se sibi exhibet inuidendo carnificem . **V**a
nitas est inflata quedā circa delectatiōes varias
animi lāguentis affectō . potiendi honoris auida
simul et nescia . morbo excellentie ianis afflata . ca
ua morbida . turbulenta . animoz leuiū d̄na . male
fūdati omnibus blanda . repugnātib; fumea ca
piēdis seductoria . captis inuicta . **H**ec vanos ho
mines afflatus sui vento circūfert qui se de operi
bus quoz sibi cōscii non sūt turpiter iactant . &
ab omnibus se p̄dicari affectant . salutationibus
occurentium gaudent . adolatoribus suis fauent
voluptatibus parent . gestiunt docere quod nesci
unt . credi de se sublimia volunt . delectabilia gra
uibus anteponunt . in promissione veloces . in ex
hibitōne mendaces . in verbo graues . ubiq; falla
ces . leti ad p̄spera . fragiles ad aduersa . inflati ad
obsequia . anxii ad opprobria . imoderati ad gaudi
a . difficiles ad honesta. **CLXXI** **De timore
supplicij et amore dei**

Nulla res sic nos ab omni peccato seruat
imunes sicut timor supplicij et amor d̄i
Ad penā que peccati debet mens ateq;
peccet aspiciat . et nulla eam ad peccan
dum delectatō corpōralis inclināt . **C**ogitate q̄le
malum sit ab illo gaudio diuine cōtemplatiōis ex
cludi . beatissima s̄ctoꝝ omnium societate p̄ri
uari . mori uite eterne . & mori uiuere sempitēne .
p̄fundo gehenne fluctuātū imergi . edacissimis uē
mibus in eternum dilaniari nec finiri . ex undantis
incendiij terribilis crepitus pati . baratri fumantis
amara caligine oculos obsecari . non sentire in illo
igne quod illuminat . sentire quod cruciat . **H**ec &
multa similia cogitare . nichil aliud est q̄ vicijs oī
bus repudiū dare . et omnia carnalia blādimēta
refrenare . **C**aritas est recta voluntas ab omnib;
terrenis p̄fus auersa . et deo in sepabiliter vnica
igne quodam spūfacti a quo est et ad quem refer
tur incensa . inquinamenti omnis extranea . supra
omnia que carnaliter dirigunt . excelsa . affectōnū
omnium potentissima . summa bonazum actōnū
salus morum . mors criminum . vita virtutū . uir
tus pugnatiū . palma victozum . anima s̄cta .
mentium . causa meritoꝝ . premium p̄fectozum
quā fides cōcipit . ad quam spes currit . cui profe
ctus omnium seruit . **Q**uidam honesta p̄dicare n̄
cessant . non ut auditozes eozum p̄dicatiōne p̄fici
ant . sed ut ipsi videant curare que predicant . &
hoc modo turpitudinem sue cōuersationis obnu
bilēt . **Q**uid ē diligere deum nisi occupare illi aīm
cōcipere fructū uisionis eius affectum . peccati

odium. mundi fastidium. diligē etiaꝝ p̄ximū quē
ip̄e censuit diligendū. in ip̄o amore seruare modū
et ordinem legitimū. Proximos autē sicut nos
diligimus. si non p̄pter aliquas utilitates uel affi
nitates uel cōsanguinitates. sed p̄pter hoc t̄cum
q̄ nature nostre p̄cipies sunt diligam? Naz si p̄
p̄m quos nostros q̄uis turpes et icōpositos pluꝝ
q̄ quoslibet factos a sāguie nostro extraneos di
ligimus. grauit̄ in eozū tali dilectatione pecca
mus. Hec est autem p̄ximū tota dilectō. ut bonū
quod tibi cōferri uis cōferas & p̄ximo.

CLXXII De temperat̄ia et iusticia.

Emperat̄ia est uirtus que libidines fre
nat. desideria facta multiplicat. omnia i
tra nos cōfusa ordinat. ordinata corzo
borat. mentem placida trāquillitate. cō
ponit. et ab omni uiciorū tempestate defendit. Tē
p̄antie est q̄ loquenti seniori p̄stamus silentium.
q̄ ip̄i? ad loquendū p̄stolamur in impiū. q̄ nō attol
limus imoderatū in collocatōnibus sonū. q̄ risu
p̄rūpē non audemus in cachinnū. q̄ nulli detrahi
mus. nec detrahentib? acquiescim? sed nec detra
hentes equanimiter sustinemus. qui ad hoc alios
viles uideri uolunt ut se cōmendent eozū cōpatō
ne quos carpūt. & uideant̄ ea in se uicia nō habe
re que maliciose i alijs rephendūt. Ex iusticia ma
nat equitas. que facit ut nos omniū necessitates
hominū nostras esse dicamus. nec nobis t̄cum. sꝫ
etiā generi humano nos natos utiles esse credā?
et quidquid cuiuslibet homini nocere potest tāq̄ si
nobis noceat euitemus. Qui enim homines sum?
nichil hūani a nobis alienū putare debemus. Si q̄
dem beluarū est sibi uiuere. nec suas utilitates in
cōmune conferre. Duo autē sunt iniusticie gene
ra. vnum quod iniurias irrogam? alterū qd ab a
lijs irrogatas cum possim? p̄pullare negligimus.
Neqꝫ enim michi aliquid p̄dest q̄ non circumue
nio aliquē uel decipio. si eum decipi uel circumueni
ri p̄mitto. Et in omnibus peccantibus pecco. q̄n
quos peccare uel peccasse scio. quādā crudelis ani
mi malignitate non increpo. Qui amicum p̄pter cō
modū quodlibet amat. non amicum cōuicitur ama
re. sed q̄modum. quod cū esse desierit amare cessa
bit. Qui autem p̄pter deum diligit. sicut de? etē
nus est ita in eternū ip̄a amici dilectō p̄manebit.
Dominetur uicijs ratō. subiiciatur corpus aīmo
& animus deo. et impleta est hominis p̄fectō. Qui
equitati seruiūt omnes omnū bono uiuūt. ac ve
lut sibi inuicem nat̄ salutem mutuā tuent̄ et dili
gunt. ac p̄ hoc contra iusticiā faciunt. hi qui meri
to sue cōuersationis uel eruditionis electi. ocōsū
studium fructuose utilitati regende multitudis
anteponūt. Sed quia sunt multi qui se impes tā
te sarcine norunt. tales iuste se etiā questū nō offe
runt. ne uideantur non ecclesiasticos labores uel
le suscipere sed honores ambire. cum dignitas ec
clesiastica nec ambienda sit nec uitanda.

**CLXXIII De imperio zenonis et astutia ei?
Sigibertus in cronicis.**

Mortuo leone impatore. āno domini. cccc
lxxij. mundi scilicet quaremillesimo cccc
xxvj. successit zenon. et impauit annis.
xix. Hic theodozicū igē ostrogothoz
cōsulem ordinariū fecit que post impialem digni
tatem p̄ma est dignitas. et equestrem statuā aure
am ante regiam illi collocauit. **H**ugo floziacen
sis libro quinto Zenon iste scripturam cōtra fidē

ecclesiasticā cōposuit. regnum ytalie sibi p̄sūpsit
& usurpauit. Quod ut sibi p̄henniter cōfirmaret.
filias suas uicinis regibus copulauit. dans vnam
earum regi gothozū alarico et alteraz regi burgū
dionum sigismūdo. Neptem uero suā almalbertā
copulauit regi thoringorum hermenfrido. Utqꝫ
gentem sibi frācozum faceret etiam federatā igis
dodonij filiam suo cōiunxit matrimonio. Sororē
quoqꝫ suam wādalozū regi copulauit. sessionezqꝫ
suā rauenne cōstituit. homo arriane secte et bestī
alem contra catholicos uiros gerens i animo cru
delitatem. **S**igibertus ubi supra. Hoc tempo
re genericus rex wandalozū successione regnādi
inter filios suos ordinata. ut fratri moriente fra
ter supstes sine cōtrouersia filiozūz succedēt mor
ritur. Cui succedens honoricus filius eius regna
uit annis octo. Sub hoc eugenius carthaginēsis
ep̄us & omnis clerus eius contra arriana heresim
wandalozum p̄ x̄po fortiter agonizant.

**CLXXIII De honorico rege wandalozū et
eugenio carthaginēsi episcopo. Ex gestis ei
usdem eugenij.**

Hic quidem honoricus in p̄mordio ignij
ut habet subtilitas barbarozū cepit mi
tius et moderatius agere. et maxime cir
ca religionem nostram. et ut se religiosū
ostenderet sollicit? requirebat hereticos maniche
os. ex quibus multos incendit. plurimos autez d̄
struxit nauibus trāsmarinis quos pene omnes ma
nicheos sue religionis iuenit. et p̄cipue p̄biteros
et dyaconos arriane hereseos unde magis erubel
cens amplius in illis exarsit. Dedit autem licētī
am zenone impatore atqꝫ placida p̄ edita libri ro
gantibus. ut carthaginēsis ecclesia sibi quez uel
let episcopum ordinare que iam xxiiij. ānos tali
ornamento fuerat destituta. Destinauit ergo per
notariū suoz edictū quod publice legeret. iubēs
ut iuxta petitionez zenonis ecclesia carthaginis re
ligionis sue p̄prium haberet episcopū. Quod dū
edictum nobis p̄sentibus ecclesie legeretur geme
re cepimus. eo q̄ mediantibus dolis malozū esset
futura p̄secutio p̄parata. et ita legatio ip̄pōdi?
Si ita est. interpositis his cōditionib? p̄iculosā.
ecclesia non uult habere episcopū. gubernet eum
christus. qui semper dignat? est gubernare. Quā
suggestionem legatus accēpe neglexit. simul et po
pulus. (ut tunc fieret) ut ignis exāsit. cui? erat da
mor intolerabilis. qui nulla posset ratione sedari.
Ordinato itaqꝫ episcopo eugenio uiro factō deo
quoqꝫ accepto sublimis nata ē leticia et gaudiuz
cumlatū ē ecclē dei exultās m̄l̄itudo catholica sub
bābara d̄natōe d̄ordiatōe p̄otificis repati. Cepit
enī ille uir d̄i p̄ cōsuetōez bonā. ueneabil et reue
rēd? haberi. his etiā q̄ foris sūt. et ita esse omib?
gratus. ut si fas esset animam suam p̄ eodem vni
uersos ponere delectaret. pecunia apud eum nun
q̄ mansisse p̄batur. nisi forte tali hora offereēt q̄n
sol diei explicans cursum. nocturnis tenebris oz
ordinem daret et locum. tantū. reseruabat quātuz
diei sufficeret. non quātum cupiditas expetisset.
deo nostro subinde quotidie igētia & maiora do
mināte. **CLXXV De initio p̄secutionis
Honorici in ecclesiam africanam**

Sed cum fama eius esse ubi celebris atqꝫ
manifesta. ceperunt exinde arrianorum
episcopi inuidia graui torquezi. quoti
dianis (et p̄cipue cyrileas) eū calumniā

infectantes. Quid plurimum suggerunt regi d
illo et suum nequaquam federet thronum. nec ad dei
populū verbum faceret cōsuetū. Deinde quoque
mares vel feminas in habitu barbaro incedentes.
in ecclesia cōspicere prohiberet. Ille respondit ut d
cuit. Domus dei omnibus patet. intrātes nullus po
terit repellere. Et maxime quia ingens fuerat mul
titudo nostrorum in catholicoz in habitu illorum i
dentium. ob hoc quod domui regie seruibant. At
ubi ab homine dei tale respōsum accepit. statuit
in portis ecclesie collocari tortozes. Qui vidētes
feminā uel masculum in specie sue gentis ābulan
tes ilico palis mimozibus dētatis iūctis in capite
crimibusque in eisdem collocatis. at uehementius
stringentes. simul cum capillis omnē pelliculā ca
pitis auferebāt. Nonnulli dum fieret statim ocu
los amiserūt. alij ipso dolore defūcti sunt. Mulie
res uero post hanc penam capitibus pelle nudatis
pōnebantur p plateas ad ostensionem ciuitatis
ducebantur quod sibi magis que patiebantur lueruz
maximū cōputabāt. Quozū nos plurimos noui
nec scimus tūc aliquem eozū etiā penis urgentibus
a recto iurare desitisse. At ubi isto modo fidei
infringere non ualuit illū. cogitat ut nostre religi
onis homines in aula eius cōstituti neque ānonas ne
que stipendia solita potirent. Addidit quoque et la
boribus eos cōterere rusticanis. et dirigit viros
ingenuos et admodū delicatos ad cāpum uticēse
ut sub ardentis solis incendio cespites messū de
secarent. Vbi omnes cum gaudio pgentes. in do
mū letabant. In quozū cōtubernio quodam fuit a
ridū habens manū. que p ānos quā plurimos nulluz
ei pstitit obsequiū. Qui cum veraciter excusa
ret se opai nō posse. magis uiolenter iussus est p
gere. Sed ubi ad locū ventū est. & pferim p eo
orādo ingemuerūt omnes. pietate diuina illa ari
da incolumis cōfessoz di iūstituta est manus. Hinc
iam honozici psecutio doloris atque pēbaitōnis no
stre sūpsit inīcium. **CLXXVI** De crudelita
te eiusdem in suos.

Ipsē autē q̄ sese iam dudū omnibus bene
ostēderat. desiderās post obitum suum
filijs quod non cōtigit regnuz statuere.
theodorici fratrem filiosque eius. guntinisque fratris
nichilominus filios crudeliter cepit insequi. Quoz
nullū dimitteret nisi eis mozs desiderii sui volun
tatem auferret. Primo sciens uxorem theodorici
fratris astutā. credo ne forte maritum aut maiorē
filiū qz (prudens & sapiens videbāt) osilijs acris
ozibus aduersus tyrānum armasset. crimine iposi
to gladio eam interfici iubet. Post occiditur et il
le filius. magnus literis institutus. cui secūdū cō
stitutionem gensericū eo quod maior omnibus esset re
gnum inter nepotes potissimū debebatur. Accē
ditur adhuc crudelius aliquis. ppetrare. astante
vulgo in media ciuitate p gradibus platee noue.
epm sue religionis nomine iocūdum. quem patri
archā uocitabāt pcepit incendio cōcremari. ob hoc
quod in domo theodorici gmani regis acceperat. habe
batur. cuius forte sutragio memorata domus re
gnū poterat obtinere. Tunc et guntunis maiorē
filiū nomine godagis. cū uxore absque solatio se
uiant ancille crudeli exilio delegauit. fratrem ve
ro theodorici post occasionez uxoris et filij nudū
atque destitutū similiter exulauit. Post cuius mortē
filiū qui superat infāculū. dualque filias eius adul
tas impostas a suis longius affligendo piecit. s;

& comites quā plurimos & nobiles gentis sue obie
ctōnibus fallis infectans. ob hoc quod germano faue
rent. alios incendit. alios iugulauit gladio. imita
toz existens gensericū patris. qui sui fratris uxoz
rem ligato pōdere lapidum in ansaga fluiū cir
tense fetilolum iactando dimersit. et post necem
matris etiā filios interfecit. Sed multos ei genser
icus pater moriens sacramento interposito com
mendauerat. quos ille in memor fidei et sacramen
ti uiolator diuersis penis et incendio crucidauit.
Nam eldicū quendā quem pater ppositū fecerat
regni. iam annosū atque veteranum cum dedecore
capite trūcauit. eiusque uxorem cum alia noīe ches
uarica in medio ciuitatis incendit. Quarū corpa
p vicos et plateas trahi mandauit. que tota die ia
centia rogat. a suis ep̄is uix uespere sepelire cō
cessit. hoc p quāque uel ampli ppeffi sunt annos.
Quibus hec supplicia sufficere poterāt ad eternam
mercedē. si catholici fuissent. & fidei sue memora
ta ista pferret. Sed istud ideo silere nequiuimus
ut impietas regis etiā in suis minime sileret. Qui
nō solum ep̄m suū iocūdum flammis adullit. sed eti
am p̄biteros & dyaconos suos. id est arrianos
quā plurimos incendit. & insup bestijs mācipauit.

CLXXVII De signis que psecutionem ca
tholicoz pcesserunt.

Haputatis igit in breui omnibus quos ti
mebat. et solidās sibi ut putabat regnū
quod breue fuerat & cadacum. ex parte
odiosus atque securus uniuersa tela fu
roz in psecutiones ecclesie catholice rugiens sicut
leo cōuertit. Ante psecutionis tamen tempestates
multis p̄uentibus uisionibus & signis imminens de
mōstratum fuerat malū. Nam ferme ante biennū
um quod fieret. uidit quidam fausti ecclesiam solito in
ornatu fulgentem. et dum letaret candore tanti
fulgoris. ceris quoque fulgentibus. palliisque vela
mento ac lampadibus rutilante. subito ait. lumis
illius cōcupiscibilis extinctus est fulgor. ac tene
bris succedentibus aduersari naribus nate est fe
toz. & omnis illa albatozum turba expellētibz qui
busdā ethiopicis mimata est foras. Ob hoc lamen
tandū. queam in claritate p̄stima nequaquam uiderit
iterum restitutā. Nam uisionem istā nobis p̄se
tibz sacro retulit eugensio. Vidit & quidā p̄s bi
ter istam fausti basilicā resertam turba innumerabi
lium populoz. & post paululū euacuatam. et re
pletam multitudinē porcorū atque caprarum. Ite
rum alius uidit areā triticeam uentilatori paratā
granis uentilatozis iudicio nec dum a palea sepa
ratis. Et dum ingentis masse cōfuse magnitudinē
miraret. subito ecce turbo ueniens rēpeltaris so
niuago flatu cepit aduentum suū surgēte pulue
re demonstrare. Cuius impetu palea illa omnis oī
no uolauit. remanentibus granis. Post hoc uenit
quidam p̄cerus splendido uultu. habituque nictido
fulgens. et cepit grana uacua. macilēta. atque simi
lagini repha. purgando p̄icere. Que diu exami
nās uix magnitudinem illi. masse licet pbate ad
acruū tamē p̄noxit exiguum. Sed quincimianus
honorabilis ep̄us uidit se supra quēdam montem
stare. de quo cōspiciebat gregē innumerabiliū ouī
um. et in medio gregis due erant olle nimitū bulli
entes. Aderant autem ouium occisozes. quarum
carnes ollis bullientibus demergebāt. Et cuz ita
fieret omnis illa magnitudo cōsūpta est gregis.
Reoz ergo illas duas ollas cāthagū. et larensem

duas esse ciuitates. in quibus multitudo p̄ma fu-
it cōgregata. & a quibus incendiū initiū sūpsit.
aut honozicum regem et cyrillam ep̄m eius. Sed
de multis visionibus quia breuitati cōsulendū fu-
it. hec dixisse sufficiat. **CLXXVIII** De ip̄is
edictis in milites et ep̄iscopos et sacras uirgines

Quid ultra. censet p̄mo tirānus iussione
terribili. ut nemo in eius palatio militaz
neq; publicas ageret actōnes nisi se ar-
rianum fecisset. Quoz ingens numerus
uigore mūcto ne fidem p̄deret. militiā tempalem
abiecit. quos postea domib; p̄ictos omniq; sb-
stātia expoliatos. in insul' sicilia & sardinia relega-
uit. Quod etiam statuere p̄ totam africā festina-
uit. ut nostrorū ep̄oz defunctorū fiscī sibi substā-
tiam uendicasset. Qui autem defūcto succedere
poterat. nō ordīnaretur. nisi fisco regali quī-
gentos solidos obtulisset. Sed hoc edificium ubi
cōstruere visus est dyabolus. statim illud d̄stru-
ere. dignatus est xp̄us. Suggestit ei domestici sui
dicētes. Si istud seruauerit p̄ceptō uestra. nostri
ep̄i in ptibus tracie et alijs regionibus constituti
peiora incipient pati. Precepit deinde sacras vir-
gines cōgregari dirigens wādalos cum sue gētis
obstetricibus ad inspiciendū et cōrectandū. con-
tra ius uerecūdie et pudoris. ubi nec matres ade-
rant nec aliqua catholica matronarum. cremātes
grauī suspensio. atq; ingentia pondera pedibus
colligātes. lamīas quoq; ferrī ignitas dorso. uē-
ri. māmillis et lateribus apponebat. Quibus intē
supplicia dicebatur. Dicite q̄ ep̄i uobiscū p̄cūbūt
et clerici uestri. Quarū acerbitate penarū. pluri-
mas scimus tunc extinctas. Alie que remāserunt
cutibus arefcentib; facte sūt curue. Nitebat enī
semitam inuenire. p̄ cuius aditum publicam sicut
fecit faceret p̄secutorē. Et ita faciēs nullo modo
inuestigare potuit. quomodo xp̄i ecclesiam macu-
laret. **CLXXIX** De uiris ecclesiasticis et mu-
lieribus & infantibus in exiliū directis.

Quibus autē p̄sequar flumīnib; lacrimaz
quādo ep̄os p̄sbiteros dyaconos et alia
ecclesie mēbra. i. quartuor milia nōgen-
tos sexaginta sex ad exiliū heremi desti-
nauit. in quibus erant podagēi q̄ plurimi. alij per-
etatem ānosam lumīe tempali puati. In quorum
erat numero beatus felix abirritanus ep̄. habēs
iam in ep̄atu. xliij. annos. Qui palisi morbo p̄cul-
sus. nec sentiebat quicq; nec penitus loquebatur.
De quo nos maxime cogitātes. q̄ non posset iunū
to portari. suggestimus ut a suis rex peteret. ut
saltem eum p̄pere moxiturū carthagini esse iussis-
set. q̄ ad exiliū nulla ratōne posset p̄duci. Qui
ita ferē tirānus cum furore dixisse. Si aīali sedere
non potest. iūgantur boues in domiti qui eū col-
ligatum funibus trahendo p̄ducant. ubi ego p̄ce-
pi. Quem ex trāsuerso super burdonem unctum
quasi quendā ligni trūcum toto itinere portabā?
Cōgregantē uniuersi in succensez et lazense ciuita-
tem. ut illuc occurrētes mauri sibi traditos ad hē-
mum p̄ducerent. Superuenientes igitur comites
duo. subtilitate dānabili blandis sermonib; cum
dei cūfessoribus agere ceperunt. Quid uobis in-
quiunt uideretur ut ita p̄tinaces sitis. & domini no-
stri p̄ceptis minime obtemperis. qui esse poteris-
tis in cōspectu regis honorabiles. si ei; festinētis
facere uolūtatem. Statim illis ingenti uociferatō-
ne clamātib; et dicentibus. xp̄iani sumus. crīmita-

tem in unum deū inuolabilem cōfitemur. icludū
tur grauiori quidem sed ad huc letiozi custodia.
Vbi nobis copie dabantur et introire. ac verbum
admonitōnis fratribus facere. et diuina ministrēia
celebrare. Ibi et infātuli fuere q̄ plurimi quos ge-
nitricēs materno sequebātur affectu. alie gauden-
tes. alie retrahentes. alie gaudebāt se martires pe-
pisse. alie moliendo diluuiū rebaptisationis nite-
bantur a cōfessione fidei reuocare. Nullum tamen
tūc blandimenta uincerūt. nec carnalis pietas ali-
quem inclinauit ad terram. Nam quedā tunc que
fecerit augustin; breuiter delectat referre. Duz
enim iter ageremus cū dei exercitu comitantes. et
forte magis noctibus p̄mouimus p̄pter solis ar-
dozem. cōspiciamus mulierculā sacculuz et alia ue-
stimenta portātem. manu infantulū unū tenentē
atq; in his sermonibus cōsolantem. Curre domie
meus. uides uniuersos factos quomodo p̄gunt.
et festināt hilares ad coronā. Quā nos cum incre-
parem; q̄ impozituna uideretur aut uiris p̄ sexu
iungi aut exercitui xp̄i sociari. respondit Benedi-
cite. b̄ndicite. et orate p̄ me. et isto nepote puulo
meo. cum quo ad exiliū p̄go. ne inueniat eū so-
lum inimicus. et a uia ueritatis reuocet ad mortē.
Ad hec uerba repleti lacrimis. nichil dicere ualui-
mus. nisi ut uoluntas fieret dei.

CLXXX
De carceribus eorum artissimis et teterrimis
Sed ubi aduersarius. qui iam forte dice-
bat. partibor spolia. replebo animā me-
am. interficiam gladio meo. dom inabit
man; mea. nullo potuit p̄occupare req̄-
rit angusta et teterrima loca. i. quoz cōclauib; di-
exercitum coartaret. Tunc eis etiā uisitātōnis hu-
mane negata est cōsolatō. Puniūtur et fustibus ḡ-
uiter affligunt. Iactantē cōfessores xp̄i. angustia
coartante. unus sup alium ut agmina locustarum
& ut p̄prie dicitur ut p̄cedissima grana frumen-
torum. In qua cōstipātōne secedendi ad naturale
officiū nulla ratō sinebat loci. sed stercozis & un-
ne urgente necessitate ibde; faciebāt. ut illic tūc
fetor et horroz uniuersa penarū genera suparet.
ad quos aliquādo datis ingentib; munerib; mau-
ris dormientibus wādalīs uix clam admissi sum;
intrare. Qui introeūt. sicut iurgite luti usq;
ad genua cepimus mergi. illud tunc hieremie ui-
dentes fuisse cōpletum. Qui nutriti sūt in croce-
is. amplexati sūt stercoza sua. Quid multa. p̄cep-
ti sūt vndiq; p̄strepentib; mauris ad iter. ubi de-
stiat fuerāt se p̄parare. Exeūtes itaq; die domini
ca limita habentes stercozibus uestimenta. et faci-
es simul et capita a mauris tamen crudeliter mi-
nabātur himnū cū exultātōne domimo decātātes.
Hec est gloria in omnibus factis ei;. Aderat enī
tūc beatus pontifex cypanus uinzidiliensis ep̄us.
cōsolator egregius. qui singulos pio et paterno
fouebat affectu. non sine flumīnib; currentiū lac-
marum. patus p̄ fratribus animā ponere. & se ul-
troneum si dimitteretur talibus passionib; dare.
Qui totum quod habuit. egentib; fratribus in il-
la tunc necessitate expendit. Querebat enim occa-
sionem. qualiter cōfessoribus sociaretur. ipso ani-
mo et uirtute cōfessor. Qui postea p̄ multos ago-
nes et squalozes carceris. in exilio quod desidera-
bat cum exultatione p̄xit. **CLXXXI**

De mortuis in itinere et exilij asperitate.

Quante et tunc multitudines de diuersis re-
gionibus et ciuitatibus ad uisendos dei
martires concurrerunt populorum. testatur
vie vel semite que agmina uisenciu neq
q̄ capiebant p̄ vertices montium & vallium concurren-
tes turbe fidelium iestimabiles descendebat. cere-
os manibus gestantes. suosq; infantulos vestigijs
martirum p̄sentes. ita ut uoce clamabat Quibus
nos miseros relinquitis du p̄gitis ad coronam. q̄
hos baptizaturi sunt puulos fonte aque phennis
Qui nobis penitentie manus collaturi sunt. & re-
cōsiliatōnis indulgētiā & obstrictos peccatorum vi-
culis soluti. quia uobis dictū est. quēcūq; sol-
ueritis sup̄ terrā. erit solutus & in celis. Qui so-
lenibus orationibus sepulcra sunt morientes. q̄b?
diuini sacrificij ritus exhibendū est cōsuetus. Vo-
bis euz & nos libebat p̄gere si liceret. ut tali modo
filios a patribus nulla necessitas separet. In his uo-
cib? & laudib? nullū iā p̄gere admissū ē solator.
s; arbitrabat mltitudo ad currēdū. ut ubi tūc na-
uis erat p̄parata laboziosa capent mansionē. Qui
cū senes deficerēt. & alij forte & si iuuenes delica-
ti ceperūt p̄mo hastiliū cuspidib? ad currēdum
& lapidibus tundi. unde magis deficientes ampli-
us lassabāt Post uero impatū est mauris. ut qui
ambulare non poterāt ligatis pedibus uelut cada-
uer aialis mortui traherēt p̄ dura & aspa loca.
ubi p̄mo uestimenta postea mēbra singula carpes-
bant. q; p̄ gladios acutos petraz hic caput cōte-
rebat alibi latera scindebāt. & ita inter trahētūz
man? spūm exalabāt. quoz numerū colligere ne-
qua p̄ ualūmus multitudinē coherentē. extat tam
p̄ totū aggerem publicū uilis sepultura sacozuz
loquentib? tumulis Reliqui habiliores ad solitu-
dinis loca pueniūt. in quib? collocati ordeum ad
uiscendū ut iumenta accipiūt. ubi etiā uenenato-
rū aialiu atq; scorpionū tanta esse dicit multitu-
do. ut ignozātib? incredibilis uideat. Que solo
flatu etiā p̄cul positis ueneni uirus ifūdat. Scoz-
pione autem p̄cussū nullū dicit aliquādo euasisse
Quorū feritas uirulenta usq; ad p̄fēs xp̄o defē-
dente. nullū seruoꝝ eius nocuisse docetur. Sed
cum illi alūtur ordeaceis granis. postea et hoc ab-
latū est. quasi non possit de? qui pluerat patrib?
mana. pascere & tūc tali exilio mācipatos.

**LXXXII De ciuitate reliquoz episcopo-
rum catholicoz ad cōsalium.**

Quod agit acroza aduersus ecclesiam dei. ut
qui mēbra aliqua abscederat totū lanian-
do p̄deret corp? Naz die ascensionis do-
mini legato zenonis ipatoris rege n̄ p̄nte. legēdū
media ecclesia eugenio ep̄o dirigit p̄ceptū. tali te-
noze cōscriptū qd etiā uniuersis africis ueredarijs
discurrentib? destinauit. Rex honoricus wādalo-
rum & alanorū. uniuersis episcopis omouianis
n̄ semel sed sepi? cōstat esse phibitū. ut i fortib?
wādalozū sacerdotes uestri cōuentus minie cele-
bzarent. ne sua seditōne animas subuerterēt xp̄i-
anas. Quā rem sp̄nentes plurimi. nūc reperi sunt
cōtra interdētū missas in fortib? wādalozū facē-
asserentes se integrā regulā xp̄iane fidei tenē. Et
quia in puincijs a deo nobis cōcessis scādalu? eē
nolūmus. ideo dei puidentia cū cōsensu sacozū
epozum nostrozū hoc nos statuisse cognoscite. ut
ad diem kalēdazū ianuariaz p̄xima futuraz amif-
sa omni excusatōne formidimis. omnes carthagiēz
ueniat. ut de ratōne fidei cū nostris uenerabili

bus episcopis positis mire cōflictum. & de fioei
omouianozū quaz defenditis de diuersis scriptu-
ris pp̄ie a pp̄betis. quo possit agnosci si integrā
fidem teneatis. Huius autē edicti tenozem nos q̄
aderamus cognoscentes simulq; legentes ingemu-
im? eo q̄ future p̄secutōnis furozem indicaret.
& p̄fercim ubi dixit in puincijs nobis a deo cō-
cessis. Tunc sac̄to eugenio ratōnabile uidēbat ut
sic cor barbaroz suggerendo molliret. nitebatur
q; regi suggerere. cōsortes sue religionis etiā trās-
marinos uocari debere. Agnoscat inquit demen-
tia regis. nos disputatōnem legis cū adiutorio di-
nullaten? declinare uel fugere. sed sine uniuersita-
tis assensu nos non debere asserende fidei nostre
causas assumere. Hoc autem agebat eugenius non
q̄ deessent in africa qui aduersarioꝝ obiecta ruel-
lerent. sed ut illi uenissent qui alieni ab illoꝝ do-
minatu maiozem fiduciā libertatis haberēt. p̄icq;
oppressionis nostre calūniā uniuersis terris & po-
pulis nūciarent. Ille ergo qui necebat dolos au-
dire noluit. ratōnem agens argumētatōnib? cre-
bris. ut quoscūq; episcopozū audierat eruditos.
uarijs insectatōnib? agitaret. Iaz ad exiliū mura-
nēsem secūdum donauianū impositis centū. quimq;
ginta fustibus miserat ep̄os. necnō ut subseculēse
p̄sidiū uirū acutum. Tunc & uenerabiles man-
fuetum germanū fuscū. & multos alios fuga-
uit. Dum hec gerūtur impat ut nostre religionis
illoꝝ mensa nullum cōmunē haberet. neq; cū ca-
tholicis omnino uiscerent. Que res non ipsis a i
quod p̄stitit beneficiū. sed nobis maximū cōeu-
lit lucrū. Nam si sermo illoꝝ dicente ap̄lo sic can-
cer cōsueuit serpere. quātomagis cōmunis mēsa
aborum potuit inquinare. cū dicat idem aposto-
lus cū nefarijs nec cibi habere cōmūnē. Sed cū
ignis p̄secutōnis accēderet. & flama insectantis
ubi q; regis arderet. ostēdit dominū noster quod-
dam miraculū p̄ seruum suū fidelem. quod p̄ter
ire non debeo **LXXXIII De felice ceco p̄
beatum eugenium illuminato.**

Hic in eadem ciuitate carthagine quidā
cecus hui? ciuitatis notissimus nomine
felix. hic uisitā a domino. Dicit q; ei no-
cte per uisū. dies enim epiphaniōrum lucebat
Surge & uade ad seruum meū eugenium episcopū
& dices ei. quia ego te ad illū dūxi. Et illa hora
qua benedixerit fontem ut baptizentē accedentes
ad fidem. cōtinget oculos tuos & apertent & vi-
debis lumen. Qui cum tali uisione cōmonit? est.
putans se quomodo assolet deludi per sōnū. sur-
gere noluit cecus Sed cum iterū uigere in som-
no. similiter ut ad eugenium pergēt compellit? rur-
sum negligit. Tercioq; festinanē & grauiter incre-
patur. Exstat puerū qui ei solitus erat manū por-
rigere. p̄git ueloci agilitate ad fausti basilicā. &
orat. Et ueniens cum ingentibus lacrimis. sugge-
rit cuidam subdyacono nomine peregrino. ut eū
episcopo nūciaret. indicans se habere aliquod se-
creti genus intinādū. Audiens episcop? iussit
hominē introire. Iam enim ob celebritatē festiuā
tis himni nocturni per totam ecclesiam canente.
populo increpabāt. Indicat cecus artititi ordinem
uisionis sue. dicit q; illi. Non te dimittam. nisi si-
cut a domino iuss? es. michi reddideris oculos me-
os. Cui ille. Recede a me frater. quia peccator sū.
Cūq; ille instaret. attendens eugenius inuerecūdā
credulitatē eius. & quia iam temp? urgebat. p̄git

eum eo comitante officio clericorum ad fontem. ibiq; fixis genibus cum ingenti gemitu pulsans singultib; celum. crispate bñdixit aque fontem. Et cum cōpleta oratione surrexisset. respondit ce co. Jam tibi dixi frater. homo peccator sum. sed q̄ te uisitare dignatus est. prestet tibi secundum fidē tuam. Simulq; vexillo crucis oculos eius cōsigna uit. Qui statim visum recepit. quē secū quousq; baptisim? celebraēē ibi dēmit. sic hoc ecclie māsifestum. statimq; nunciū pergit ad tirānum. Rapiē felix inquitur ab eo. quid factum sit qualiterq; lum receperit. Dicit ille ex ordine totū. Dicit ep̄i arrianorū hoc p̄ maleficia fecisse eugenū. Et quia oppreſsione cōfusi. lumen non potuerūt nubilare eo q̄ felix uniuerse ciuitati manifestus esset & notus. tamen uolebāt eū si fas esset necare. Quomodo iudei suscitātū lazarus cupiebant occidere.

CLXXXIII De cōuentu ep̄orum ad concilium congregato.

Hopropinquabat iam futur? ille dies calūniosus kalendaz februaraz ab eodez statutus. Cōueniūt non solū uniuerse africe. uerum etiā insularū multarū ep̄i. afflictione & meroze cōflicti. sic silentiū diebus multis. quo usq; pitos quosq; et doctissimos uiros. exide separet calūnijs oppositis necados. Nā vnū ex ip̄o choro doctorū nomine letū. strenuū et doctissimū uirum. post diuturnos carceris squalores incendio cōcremauit. extimans q̄ tali exemplo timorem incuteret reliquis & lesurā. Tādē uenitur ad disputatōnis cōflictu. ad locū. s. quem elegerāt. aduersarij. uicātes i gē nostri uociferatōnis tumultus. ne forte postmodū arriani dicerent. q̄ eos aliquis nostrorū oppreſserit. delegūt de se nostri qui p̄ omnibus respōderent decem. Collocat sibi girilla cum suis satellitib;. i loco excelso sup̄bissimū thronum astātib; nobis. Dixerūtq; nostri ep̄i. pi. Illo est semp̄ tractāda locutō. ubi sup̄ a non dñatur potestatis elatō. Conuersūq; nostri girille dixerūt. p̄pone quod disponis. Girilla dixit. Nescio latine. Nostri dixerūt ep̄i. Semp̄ te latine esse locutum manifeste nouimus. modo excusare non debes p̄ferim quia tu hui? rei incendiū suscitasti. Si autem nostram fidem cognoscere desideratis. hec est ueritas quā tenem? Regali enim impio fi dei cabolice quam tenemus p̄cipimur reddere rationem. Ideoq; aggredimur p̄ nostraz uiriū mediocritate fidei adiutorio. quā credimus uel p̄dicā? breuiter intimare. Primum igit̄ de unitate substantie patris et filij. quod greci omouision dicūt. exponendum nobis esse cognouimus.

CLXXXVI Expositō fidei catholice cōtra ar

Datres & filiū & sp̄m̄ factū ita. Arrianos in unitate deitatis p̄fitemur. ut & patrē in sua p̄prietate p̄sone subsistere. & filiū nichilomin? in p̄p̄ia extare p̄sone atq; sp̄m̄ factum p̄sone sue p̄prietate retinere. fidei cōfessioe fateamur. Non enim eundem asserētes patrē quem filiū. neq; filium cōfitementes quia pater sit a sp̄m̄ fact? neq; sp̄m̄ factuz accipi m? ut aut pater sit aut filius sed ingentū patrem et de patre genitū filium. et de patre et filio p̄cedentem sp̄m̄ factum. vni? credim? esse substantie uel vni? essentie. quia ingentū patris et genitū filij et p̄cedentis sp̄m̄ facti vna ē deitas. tres uero p̄sonarū p̄prietates. Et quia contra hāc catholicā uel apliscam fidem heresis exorta nouitatem quādā indu-

xerat. asserens filiū non de patris substantia genitū sed ex nllis extātibus. i. ex nichilo eum substantisse. Ad hanc impietatis p̄fessionem que cōtra fidem emerſerat reuellendā et penitus abolendā omouision sermo grecus posit? est quod interpretatur vni: us substantie uel essentie. significās filiū non ex nllis extātibus nec alia suba sed de patre natū esse.

Qui ergo putat omouision auferendū. ex nichilo uult asserere filium extitisse. Sed si ex nichilo non est. ex patre sine dubio est. et recte omouision unius cum patre substantie filius est. Ex patre autē esse id est. vni? cū patre substantie his testimonijs appbat aplō dicente. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie. Ip̄e quoq; in euāgelio dicit. Ego in patre et pater in me. et ego et pater vnus sumus. Quod nō ad unitatem tātummodō uolūtatis sed ad unā referē eandemq; substantiā. quia nō dixit. ego et pater unū uolum? sed vnus sum?. Verum quia duas in filio p̄fitemur eē naturas. id est dūz uerū et hoīem. quidquid excellentis s̄b limitatis & potētie de eo referūt scripturē. ad memorādā eius diuinitatē tribuendū sentim?. et qd quid infra honorem celestis potētie de eodē humiliter narrāt. non uerbo dei sed homini reputā? assumpto. Secundum diuinitatez ergo est hoc quod sup̄ius diximus. ubi ait. Ego et pater unū sumus et qui me uidet uidet et patrem. et omnia quecūq; pater facit eadem et filius facit. simili & cetera que sup̄ius cōmēt. Illa uero que de eo secū dum homines referunt ista sunt. Pater maior me est. et non ueni facere uoluntatem meā et pater si fieri potest zc. Non est etiā filius dei degener. qz deus uer? de deo natus est. uero. sicut iohānes dicit. Hic est uerus de? et uita eterna. Et ip̄e dominus ait. Ego suz uia ueritas et uita. Cetrū de spū sancto dicit aplūs. Diuisiones gratiaz sunt. idem autem spūs zc. Et post. Hec autem omnia opat vnus atq; idem spūs diuidens singulis p̄t uult. Vnō idubie clare spūm̄ factum. et deū esse et sue uolūtatis autorem. qui cuncta opari. et secū dum p̄prie uoluntatis arbitrium diuine dispensatōnis dona largiri ap̄tissime demonstrat. quia ubi uolūtaria gratiaz distributō p̄dicat non potest uideri cōditō uirtutis. Habes quoq; creatorem spūm̄ sanctum in libro iob. Spirit? inquit diuinus est qui fecit me. et spiritus omnipotentis qui docet me. Et dauid dicit. Emitte spūm̄ tuum et creabū tur. Vna itaq; est religio. una gloriificatō trinitatis. ut audiamus aplm̄ sicut audierunt corintheij. Gratia dñi nostri iesu christi. zc. **CLXXXVI**

De p̄scriptōe catholicoz ep̄oz et expoliatōe

Hec est fides nostra euāgelicis et apostolicis traditōnibus. et omniū que in mundo sunt catholicarū ecclesiarū societate fundata. in qua nos p̄ gratiā dei omnipotentis p̄manere usq; in finem terre huius cōfidimus & speamus. Qui cum noster libellus legereē oblat? ueritatis lumen nequaquā sufferre cecis oculis potuerunt. insanientes uocibus infrem̄ tes grauer qz ferentes quāē nos nomine nostro catholic? dixim?. statimq; mentientes suggerunt regi d nobis q̄ strepitum fecerimus audientiam fugiētes. Qui eadem hora accensus & credens mendacio. festinauit facē quod uolebat. Iamq; cōscriptum dcretum habens. et occulte cum eodem dcreto p̄ diuēsas p̄uincias suos homines dirigens. ep̄iscopis carthage positis una die uniuēse africe ecclias

clausit. uniuersamq; substantiam episcoporum et ec-
clesiarum suis episcopis munere condonauit. Nesciens
quoque quid loqueretur neque de quibus affirmabat. legem
quam christiani imperatores nostri contra eos & contra ali-
os hereticos per honorificentiam ecclesie catholice
dederat aduersum nos illi proponere non erubuerunt.
addentes multa de suis sicut placuit tyrannice po-
testati. Post hec dicta se alia veneno toxicato trans-
uersa. iubet cunctos episcopos qui carthagine fuerant
congregati. quorum iam ecclesias domos & substan-
tiam ceperat. in hospitibus quibus erant expoliati.
& ex poliatos foris muros puelli. Non animal nisi
seruus non mutanda que ferebant uestimenta peni-
tus dimittunt. Adidit adhuc ut nullus quepiam
illoz hospitio reciperet. aut alimoniam prestaret. qui
autem miseracionis causa seculum facere temptasset. cum uni-
uersa domo sua incendere. Sapienter tunc etiam
predicti episcopi fecerunt. ut licet medicantes exinde non ab-
irent. Quia si recederent non tantum uolenter om-
nino reuocarent. sed & mentirentur eos sicut mittere
sunt fugisse conflictum. maximeque quia ubi reuertere-
rentur iam nequaquam fuerat ecclesie substantia etiam eorum
domibus occupatis. Dum ergo gementes in circum-
itu murorum nudo sub aere iacerent. factum est ut rex
impius ad piscinas exisset. Cui uniuersi occurrere
maluerunt. dicentes. Vt quid taliter affligimur.
per quibus malis forte commissis ista perpetimur. Si
ad disputationem sumus congregati quare expolia-
mur. Quare educimur. quare deferimur. & sine ec-
clesiis & domibus nostris foris ciuitatem fame &
nuditate laborantes medijs stercozibus uolutamur.
Quos ille coruis oculis aspiciens. pulchrum suggesti-
onem eorum audisset. iussit super eos cum fessozibus
equos dimitti. ut tali uolentia possent non solum
ceteri. uerum etiam enecari. Quorum tunc multi contenti
sunt. & precipue senes. **CLXXXVII** De iu-
ramento per dolum ab eis exacto.

Unc deinde iubent ad quendam locum qui
dicitur edes memorie. illi uiri dei occurre-
re nescientes fraudem sibi aptatam. Vbi
cum uenissent. carta eis ostendit iulua-
ta. Diciturque illis ita subtilitate serpentis. Dominus
noster rex honorificus licet doleat quod fueritis contem-
ptores. ut adhuc eius uoluntati obedire non tade-
tis & eius efficiamini religionis cuius est ipse. nunc
tamen de uobis bonum cogitauit. Si iuraueritis ita
ut quod ista carta continet faciatis. dimittet uos ec-
clesiis & domibus uestris. Ad quod uniuersi epi-
scopi responderunt. Semp dicimus & diximus et di-
cturi sumus. episcopi sumus. christiani sumus. applicam fidem
& unam & ueram tenemus. Accelerauerunt quoque
illi a rege destinati. scripture eis palatium tenorem
qui huiusmodi sermonibus fuerat colezatus. Sic enim
caluniosa series continebat. Iurate. si post obitum
domini nostri regis eius filium hilberith desideratis
esse regem. uel si nullus uestri ad regiones trans-
marinas epulas dirigat. Qui si sacramentum huius
rei dederitis. restituet uos ecclesiis uestris. Cogi-
tauit tunc multorum pia simplicitas. etiam contra phi-
bitonem diuinam sacramentum dare. ne dei populus in
posterum diceret. quod uicio sacerdotum qui iurare no-
luerunt. non fuerint ecclesie restitute. Alij quoque
astutiores episcopi sentientes dolum fraudis. nequaquam iu-
rare uoluerunt dicentes prohibitu fuisse euangelica au-
toritate ipso domino dicente. Non iurabis in toto.
Quibus ministri regis. In parte secedat inquit. qui
iurare disponunt. Qui cum secederent. notarijs scri-

bentibus quis quid diceret. & ex qua ciuitate fu-
isset. Similiter factum est illis qui non iurauerunt
Statimque per ueraque custodie mancipia. Post uero
fraus que celabat appuit. Iurantibus dictum est
Quare contra preceptum euangelij iurare uoluistis. Ius-
sit rex ut ciuitates atque ecclesias uestras nunquam ui-
deatis. sed relegati colozias iter ad excolendum agrum
accipietis. ita tamen ut non psallatis neque ozetis
aut ad legendum codicem manibus gestetis. non bap-
tizetis neque ordinetis. aut aliquem recediliare presu-
matis. Similiter non iurabitur ait. Quia regnum fi-
lij domini nostri non optatis. idcirco iurare nolui-
stis. Ob quam causam iussi estis in coriscanā insulam re-
ligari. ue ligna profutura nauibus. dominis incidatis. Ad-
didit itaque bestia illa sanguinem sciens innocentium.
episcopis necdum in exilia directis. per uniuersas africane
terre prouincias uno tempore tortozes crudelissimos
destinare. ut nulla remansisset domus & locus. ubi
non fuisset ululatus & luctus. ut nulli etati. nulli pe-
cere sexui. nisi illis qui eorum succuberent uolunta-
ti. hos fustibus. illos suspendio. alios ignibus con-
cremabant. mulieres etiam precipue nobiles contra iu-
ra nature nudas omnino in facie publica cruciabant
ex quibus una nostram dyonisiā. cursim ac breuiter no-
minabo. **CLXXXVIII** De martirio sancte
dyonisie & suorum.

Quoniam uiderent eam non solum audacem esse
sed etiam matronis. ceteris pulchriorem
ipsa primo nisi fustibus expoliataz ap-
tare. Que cum pateret. diceretque de do-
mum secura. qualiter libet cruciate uerecunda. tamen
membra nolite nudare. amplius illi magis furentes
celozio loco uestimentis exuta consistunt. spectacu-
lum eam omnibus facientes. Que inter ictus uirga-
rum. dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitaret.
libera uoce dicebat Ministri dyaboli quod ad opprobrium
meum facere computatis. ipsa laus mea est. Et
quia esset scripturarum diuina scientia plena. ap-
tatis artata peis. & ita iam martir. alios ad martiri-
um confortabat. Que suo sancto exemplo pene uni-
uersam suam patriam liberauit. Hec quoque cum filium
suum unicum admodum adhuc tenere etatis & delica-
tum nomine maioris. timore penarum formidolosum
cospiceret. uerberas eum nutibus oculozum. & incre-
pas auctoritate materna. ita confortauit ut matre
multo fortior redderet. Memento fili mi quod in no-
mine trinitatis in matre catholica baptisati sumus.
Non perdamus indumentum nostre salutis ne ueniens
inuitator uestem non inueniat nuptialē. & dicat
ministris. Mittere in tenebras exteriores. ubi erit
fletus oculozum & stridor dencium. Illa pena timen-
da est que nunquam finit. illa desideranda uita que sem-
per habet. Talibus itaque solidas filius uerbis. ue-
lociter martirem fecit. Amplexansque illa hostiam
suam quantum potuit uocibus domino gratias agens.
ad gaudium spei future. in sua maluit domino se-
peliri. ut quoties super sepulcrum eius trinitati pre-
ces effunderet. alie nam se a filio nunquam esse confideret.
Quanti ergo per eam in illa ciuitate ut facti sumus ac-
quisiti sunt deo. longum est enarrare. Nam et eius ge-
mana nomine datima. atque leoncia filia sancti ger-
mani episcopi. cognatusque datime uenerabilis eme-
lius medicus. uel libidensis bonefacius. quanta pru-
lerint qualibusque cruciatibus euiscerati sunt. qui
ualet ex ordine dicat. **LXXXIX** Passio san-
cti maioris et sancte uictorie

Seruus quoque tuburtane ciuitatis maior generosi & nobilis uiri. pro christo quem protulerit quem explicet penas. Qui post cedes innumerabiliu fastiu trocleis frequentibus eleuat. dum totam per urbem penderet. nunc in sublime sublatus & ictu celeri demissus in terris canabinis super silices platearum pondere corporis ueniens. ut lapis super lapides corruerat. Sed & sepius tractum et lapidibus acutissimis defricatum est. ut cutibus sepatis pelles corporis lateribusque uideres et ueteri pendere. Iste iam temporibus generis non ualde dissimilia protulerat. ne amici cuiusdam sui secreta nudaret. In ciuitate uero culusitana non ualeo quod gesta sunt nunciare. quia et ipsarum quantitate martirum uel etiam confessorum homini impossibile est supputare. Vbi quedam matrona auctrix sui nominis uictoria dum in conspectu vulgi continuo suspendio concremaretur a marito iam pro doto filijs presentibus taliter rogabat. Quid patris coniunx. Si me despicias uel horum quos genuisti miserere. Impia puulorum quare obliuisceris ueteri tui. & pro nichilo ducis quos cum gemitu pepisti. ubi sunt federa conjugalis amoris. ubi societatis uincula que iter nos dudum honestatis iure tabule conscripte fuerunt. Respice queso filios ac maritum & regie iussionis implere festina preceptum. ut immentia adhuc tormenta lucreris. simul & michi donec ris & liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletu. nec serpentis audiens blandimenta. affectum oculorum aletius eleuans a terra. mundum cum suis desiderijs contempnebat. Quam cum iam continuo suspendio auallis humeris etiam qui cruciabant aspicerent mortuam deposuerunt. prosum omni parte grammatam. Que postea reculit quadam sibi uirgine asseruisse. atque tetigisse membra singula. & ictu fuisse saluatam. **CXC.** Passio sancti uictoriani presulatus & duorum germanorum.

Qualiter autem adrumitane ciuitatis ciuem uictorianum tunc presulem carthaginis protulit (nescio deficientibus uerbis) quo in africa protibus nullus dicitur fuisse. Qui etiam apud impiam regem pro rebus sibi commisisse fidelissimus habebat. mandatur ei a rege familiariter. diciturque quod eum habiturus esset pro omnibus si eius precepto facilem commodasset assensum. Sed ille uir dei missis ad se tale dedit cum fiducia magna responsum. Securum sum de christo deo & domino meo & hec regi dicatis. Surgat ignis. adigat bestias. excruciet omnium tormentorum genere. si consensero frustra sum in ecclesia baptisatus. Nam si hec presens sola uita fuisset. & aliam que uere est non sperare? eternam. nec ita fecissem ad modicum temporalis gloriari. & ingratus existerem (qui suam michi fidem contulit) creatori. Ad quod tyrannus excitatus. quatuor tormentorum et quatuor eum afflixerit penis humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians. feliciterque consummas. martirialeque coronam accepit. Apud tambadensem quoque ciuitatem gesta quis queat et certamina martirum explicare. ubi duo germani aquisregiensis ciuitatis sibi securi domino inuicem iurauerunt ut rogarent tortores ut una pena parique supplicio torquerentur. Et dum primo suspensio molibus lapidum pedibus alligatis tota die penderent. unus illorum petiuit se deponi et sibi inducias dari. Cuius frater aliter metuens ne fidem negaret. de suspensio clamabat. Noli noli frater. non ita iurauimus christo. accusabo te cum ante

thronum eius terribilem uenerimus. quia super corpus et sanguinem eius iurauimus ut pro eo inuicem patiamur. Ista dicens et alia confortauit germanum ad plium passionis. Qui clamans ingenti uoce dicebat. Adhuc supplicijs quocumque uultis et penis christianos artate crudelibus. quod frater meus factus est hoc etiam et ego. Quatuor iam lamis adusti sunt ignitis. quatuor simul exarati. quibus cruciatibus torti. ipsa res docet quod eos ipsi tortores a sua facie piecerunt dicentes. Istos imitatur uniuersus populus ut nullus ad nostram religionem penitus conuertatur. Et precipue quia nulli liuores nulla penarum uel stigia. in eis penitus uidebantur. **CXCI.**

De illis qui linguis abscissa loquebantur.

In tiacensi uero quod gestum est mauritanie maioris ciuitate ad laudem dei dicere festinem. Dum sue ciuitati arrianum episcopum ex notario cirille ad prendas animas ordinatum uiderent. omnis simul ciuitas euectone ualida proximo ad hispaniam confugit. relictis paucis fumis qui aditum non inuenerat nauigandi. Quos arrianorum episcopus primo blandimentis postea minis compellere cepit. ut eos faceret arrianos. Sed fortes in domino non solum suadentis insania iraserunt. ueruetiam publice misteria diuina in domo una congregati celebrare ceperunt. Quod ille cognosens occulte cathagini relationem aduersus eos direxit. Que cum regi innotuisset. comitem quendam cum iracundia dirigens. precepit ut in medio foro congregata illuc omni provincia linguas eis et manus dextras radicibus abscideret. Et spiritu sancto prestante ita locuti sunt et loquuntur. quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus uoluerit esse. pergat nunc constantinopolim. et ibi reperiet unum de illis subdiaconum repatum. ob quam causam uenerabilis nimium in palatio zenonis imperatoris habet. et precipue regina mira cum reuerentia uenerat. Sed quis congruo sermone possit assequi. aut coaceruare diueritates penarum. quas ex iussu regis sui etiam ipsi uadali in suos homines exercuerunt.

CXCII. De persecutione que facta est in cathagine.

In ipsa quoque que gesta sunt cathagine si nitatur scriptor sigillatim astruere. etiam si ne ornatu sermonis nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere. Que res hodie posita in promptu demonstrat alios sine manibus. alios sine oculis. alios absque pedibus. alios tructos auribus. aliosque nimio suspensio scapulis euulsis caput eorum quod eminere solebat in medio scapularum fuisse demersum. dum iugiter in altis edibus suspensio cruciantes. impulsione manuum funibus agitatis. per uacuum aerem huc atque illuc faciebant. uagare pendentes. qui nonnunquam disruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu ualido corruentes. plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt. alij contractis ossibus spiritum continuo reddiderunt alij post paululum exalauerunt. Sed qui hoc fabulolum putat animum zenonis legatum interroget. cuius presentia precipue gesta sunt. illa scilicet causa quia ueniens cathaginem sese pro defensione ecclesiarum catholicarum uenisse iactabat. et ut illi ostenderet. tyrannus se neque formidare. illis placis uel uicis plures tortores et credeliores statuit in quibus legatis mortis est ascendendo ad palatium et descendendo transire. ad opprobrium uidelicet ipsius reipublice. et nostri iam deficientis temporis fecem. Tunc igitur et quedam uxor cuiusdam celarite

regis nomine dagili qui temporibus gēserici multo-
tociens iam cōfessor extiterat. matrona nobilis ac
delicata flagellis et fustibus omnino debilitata ex
ilio arido et niueo relegat. ubi nullus hominū for-
te cōsolationis gratia ueniendi haberet accessum
relinquens cum gaudio domū maritū si l' & filiū.
Cui postea oblatū esse dicit. ut in mitiori heremo
trāslata frueretur si uellet solatō sociorū. Illa ve-
ro ingens sibi adesse. gaudiū ubi nullus hūanus
esset cōsolatōnis affectus. ne fieret supplicauit.
Tunc etiam eugenio pastore iam in exilio cōstitu-
to. & uniuersus clerus ecclesie carthaginis cede i
ediaz macerat. fere quingenti vel amplius. in
quos q̄plurimi erant lectores infantuli. gauden-
tes in domino pcul exilio crudeli traduntur.

CXCIII. De sacto murita dyacono & incre-
patione elpidofori.

Sed tunc dū in media urbe cederent. mu-
ritam dyaconū ceteris libertorem tacere
non debeo. Fuit quidā elpidofor. noie
nisiū crudelis & ferus. cui fuerat dele-
gatum mēbra cōfessorum xp̄i supplicij grassanti-
bus laniare. Hic enim fuerat apud nos dudū in
ecclesia fausti baptizat. quē venerabilis murita
dyaconus de alueo fontis suscepit generatū. P̄
vero dū apostotaret. tante exitit. feritatis adū.
ecclesiā dei ut supior omnib. executor p̄secutōis
fuisse iuentus. Quid mlta. Dū p̄ p̄biteri i sup-
plicij macerandi ordīe citarent. post archidya-
conem saluarem apratē penis memorat. murita.
fuit enim secūdus in officio ministrozū. Qui cuz
elpidoforo sedente & fremente. honorabilis seni-
or cepisset extendi. p̄sq̄ exueretur clam forte ne
scientibus cūctis illa quib. cum suscipiens de fō-
te dudū texerat sabana baiulabat. Quib. uentila-
tis simulq. in ostensionē cūctozū extencis. in his
verbis totam ad fletū & lacrimas cōmouisse dicit
tur ciuitatem. Hec sūt lintheamina elpidofore mi-
nister erroris. que te accusabūt dum maiestas ve-
nerit iudicantis. custodient diligentia mea ad te
stimoniū. tue p̄ditionis. ad demergendū te in abis-
sū putei sulphurantis. hec te imaculatū cūxerūt
de fonte surgentem. hec et acrius p̄sequētur fla-
mantem gebennā cum cepis possidere quia inuū-
sti te maledictionem sicut uelimentū. scindens
atq. amittens veri baptismatis & fidei sacra-
mentum. Quid facturū es miser. cum serui patris
milia ad cenam regiā cōgregare cepint inuitatos
Tunc te aliquādo uocātū terribiliter indignat.
exutum stolā rex cōspiciens nuptialem. dicit tibi
Amice quomodo hac uenisti. uestem non habēs
nuptialem. Nō uideo quod cōtuli. non cognosco
quod dedi. p̄didisti milicie clamidem. quā in tela
uirgineozū mēbrozum gesto. decem mensib. texti
et tendicule crucis extendēs aqua mūdauit. et pur-
pura mei sanguinis decozauit. si cōspicio. vultum
signaculi mei. caractere. non uideo trinitatis. Ta-
lis interesse non poterit epulis meis. ligate eum
manib. & pedibus suis faniculis. q. se ipm. volū-
tate sepani uoluit a catholicis fratribus suis. Ipe
funes extendit cōtinuos in laqueū. quibus & se
metipm. uincit. & alios ne ad istud uenirent cōui-
uiū impediuit. Iuxta semitam multis scandalum
posuit. quē nūc cum rubore p̄petuo & dedecore
sempiterno de cōuiuio meo pieci. Hec et alia mu-
rita dicente. igne cōscientie ante ignem eternū ob-
mutescens elpidoforus terzebat. **CXCIII**

**De tormentis exulantiū et xij infantium a gre-
ge seperatorum**

Parentes uniuersi igit̄ doza sua verberibus.
alacres ad exilium p̄gunt. quib. ad
huc in itinere longioris vie cōstitutis. d̄
stimant̄ ep̄is arrianoz suggerentib. ho-
mines imisericozdes ac violētī. ut illud quod eis
forte miseratō xp̄iana uictū cōtulerat p̄futurū
crudeliter auferretur. quādo vnusquisq. eozum
libentius forte cantabat. Nud. exiui de utero ma-
tris mee. nudū etiam me oportet ad exiliū p̄gere
quia dominus nouit esurientibus cibū porrigere
et in deserto uestire. Nam et wandali duo sub gē-
serico fidei cōfessores. comitante matre. cōtem-
ptis omnibus diuitijs suis. cū eisdem clericis ad
exiliū prexerūt. De multitudīe autem p̄gentiū
cōfessorū. i. ecclesie carthaginis clericoz. suggerē-
te quodam ex lectore theucario p̄dito. quos ille
nouerat uocales strennuos atq. aptos modul. can-
tilene. designatōne sua debere dicit. xij. infantu-
los separari. quos ille dum catholic. esset tūc dis-
cipulos habuit. Statim illo suggerente sub festi-
tōne dimittūtur. & vi barbari furoris bisfenus
numerus puerozū de itinere uocatur. Segregan-
tur corpe non spū a grege sanctoz. Qui timētes
p̄cipitiū. cū suspirijs lacrimaz. ne diuellerent cō-
stringebant manib. genua sociorū. Quos violen-
tia tamen heretica mimacib. sepans gladijs. cātha-
gini reuocauit. Sed dum cū eis quasi cum tali eta-
te non blandicijs agere. supiores suis inuētī sūt
annis. Et ne obdormirent in mortem. lucernā sibi
euangelici luminis accenderūt. Indignant̄ ad hoc
grauiter arriani. et se supatos a pueris erubescūt.
Vnde accensi. subdi iterū fustib. iubent. quos iā
ante paucissimos dies varijs uerbib. disparatē
Impmūtur vulnerib. vulnera. et rursus pena re-
stauata crudescit. Factū est domino cōfortante.
ut nec etas iunior deficeret i dolore. & magis anī-
mus cresceret roborat. in fide. Quos nūc cartha-
go miro colit affectu. & quasi. xij. ap̄loz chorū
cōspicit puerozū. Vna degunt. simul uescūt. p̄-
psallūt. simul in domino glorian. Illis diebus &
duo negociatores frument. & alius frumēt. ip-
si eiusdem urbis egregio martirio coronati sunt.
Tūc & iij. fratres non natura sed gratia in mō-
sterio cōmanentes. cōfessionis certamine expleto
imarcessibilem puenerūt ad coronam id est. libeā
tus abbas. bonefaci. dyaconus. rogat. monach.
& maxim. monachus. **CXCV.** De passione s̄-
cti eugenij carthaginensis ep̄i.

Nam illo tempe crudelius arrianorum ep̄i
p̄biteri. clerici. q̄ rex & wandali seuiēbāt
Nam ad p̄sequendū ipsi cum suis clericis
vbiq. gladijs accincti currebant. sicut quidā ep̄.
inter illos ceteris crudelior anthonius nomine q̄
tam nefaria & incredibilia in nostris exercuit. ut
narrari non queant. Fuit iste in quadā ciuitate p̄-
xima heremo. que tripolitane p̄uincie uicimatur.
qui ut bestia insatiabilis catholicoz siciens sāguī-
nem. huc illucq. ad rapiendū rugiens excurrerat.
Nam impius honoric. sciens ferocitatem antho-
nij. in ipsis heremi p̄ribus uoluit sanctū eugenū
relegare. Quem dū custodiendū anthonius acce-
pisset. ita eum artiozi custodia cūxit. ut nulluz ad
eum introire p̄mitteret. insup varijs insidiar. atq.
penarum supplicijs extingere cogitaret. Sed eu-
genius sanctus dum nostre p̄secutōnis defleret

icōmoda. & alpeitate ciliū fenile attereret corp⁹
nuda mꝛꝫ sup humū cubitās stratū saci irrigaēt
imbribus lacrimarū. aliquādo sensit infestū palis
morbum. quo nūcio in gaudiū cōuersus. arrian⁹
egit festinus ad cubile exiliū hominis dei. Et cum
uideret arcente passione uerū pontificem balbuti
entia uerba pꝛouocare cogitauit simul extigūe quē
supesse nolebat. Precepit igitur ut acetū aspū ni
misq; & acerrimū quereretur. Quod cū fuisset al
lacum. venerabili seni recusantib⁹ & nolentibus
faucibus ingerebat. Nam sicut cōmunis domū
quī ad hoc uenerat ut potaret cū gustasset noluit
bibere. quātomagis iste seruus & cōfessor fidelis
omnino nollet nisi heretica feritas ingessisset. Ex
quo accepto p̄sertim illi passioni noxi⁹. morbus
accepit augmentū. Cui pietas xp̄i misericorditer
subueniens. postea salutem exhibuit. **EXCVI**

De passione sancti abdimer epi & ceterorum.

Alio autem ep̄o nostro abdimer similiter
relegato ad lunensis ciuitatis in qua an
thonius fuerat. quātum potuit infesta
ri res ipa demonstrat. Nam cum diuersis eum p
secutionibus affligeret. nec posset facere arrianus
uideretq; xp̄i militem semp in cōfessione cōstāte
pedibus maib⁹q; ligatis uiculis ingentib⁹ oreq;
obturato ne lingua clamaret. aquā corpi ut puta
bat rebaptisatōnis sp̄git. quasi ualere cōscientiā
ligare cū corpore aut non adesset qui audit gemi
tus cōpeditōr. & cordis secreta rimat. vel supra
re posset aqua mendax tante uolūtatē p̄positum
quod iam homo dei lacrimis miserat ligatū in ce
lum. Exiit statim uirū uinculis. et tali quasi gau
dens uoce p̄sequitur. Ecclesie nostre frater ab di
mer xp̄ianus effectus est. Cui abdimer. Illa est im
pie mortis athonij dānatio. ubi uolūtatē tēnetur
assensio. Ego fidei mee tenax uocibus cōfiteor cre
bris. quod credo & credidi clamabo defendi. Et
et postea q̄ cathenis uinxit. & oris ianuam opi
lasti in p̄torio cordis mee uolentē subscribenti
bus angelis gesta cōfecit. & lectanda imperatori
meo trāsmisi. Erat generalis quidem ista uiolen
tia tirānozū. Nam uādali p̄ hac re ubiq; fuerāt
destinati ut trāscūtes itinera sacerdotib⁹ suis ad
ducerent iugulandos. Non licebat siue puatis si
ue negociatorib⁹ alicui trāfire nec aliquid emere
uel uendere. nisi qui haberet caracterem bestie ī
fronte sua & in manu sua. Nam et ep̄i atq; p̄biter
ri illozū cum armatozū manu nocturnis tempibus
uicos ul' opida circūbant. & sic de spicatis post
bus ianuaz. aquā gladiūq; gestātes aīarum p̄do
nes intrabāt. Et quos domi repererāt alios forte
in lectis sopozatos. igneo imbze atq; fluminea re
sp̄gētes demonica uociferatōne xp̄ianos suos ip
sos parit uocitabāt. ut ludū potius sue hereseos.
q̄ aliquā religionem ostenderent. In quo min⁹ ca
paces et ignauī impletū in se pollutōnis sacrilegi
um imputabāt. prudentes uero nichil sibi quod
nolentibus atq; dormientibus ingestū est obesse
gaudebāt. Nā et multi eadem hora cinerem suis
capitibus iniecerūt. alii sese uel quia factū est ci
licio lugubri teixerūt nōnulli ceno fetido linierūt
et lintheamina uiolenter iposita a p̄foidis cōciderūt
atq; ī latrinis fetidissiq; locis manu fidei piccerūt
Tali uiolentia nobis uidentibus ibi carthage fi
lius cuiusdā nobilis annozū circiter. vii. iussu ciril
le a pentibus sepatus est. sine uerecūdia matrona
li matre solutis criminibus post raptos tota urbe

currēte. damās ut poterat xp̄iā? sū. xp̄iā? sū p̄ lā
ctum stephanū christian⁹ sū. Cui et os obturan
tes infontem infantia in suum gurgitē dimererūt

EXCVII De cōstantia liberati et uxoris ei⁹

Tad medici filiis uenerabilis liberati fa
ctum esse p̄batur. Nam iussu regis. cum
uxore et liberis ad exilium mitti iubetur
cogitauit impietas ariana a pentibus puulos su
os separi. et per pietatis affectū uirtutem p̄ster
nere genitorū. Distingūtur a pentibus tenera pi
gnora filiozū. Qui cū uellet liberatus lacrimas
mittere. auctoritate uxoria increpat⁹. ī ip̄o me
atu exitus sui ilico lacrimē siccauerūt. At enim
et cōiūx. Et p̄pter filios liberate p̄dicatus es ani
mam tuā. cōputa eos non fuisse natos. Nam et ip
sos uindicaturus omnino est christ⁹? Nōne uides
eos clamātes et dicentes. xp̄iani sumus. Sed hec
mulier que in cōspectu iudicū egerit. tacendū nō
est. Nam cū ipsa uel maritus licet seorsū carceris
custodia tenerent. ita ut se penitus non uiderent
mādat⁹ mulieri dicitq; illi. Solue iam duriciam
tuam. ecce uir tu⁹ paruic imperio regis. et noster
factus est xp̄ianus. At illa. Videā illum. faciā et
ego quod uoluerit deus. Educta igit de carcere
inuenit uirum suū stātem cum ingenti multitudine
p̄ tribunalibus cōnexum. et uerū estimans qd̄ sim
xerant inimici. iniecta manu apprehendēs uestimē
tozū eius gutturi p̄xima. uidentib⁹ omnibus sus
focabat eum dicens. Perdite & rep̄be. gratie dei
et misericordia ei⁹ indigne. quare uoluisti ad mo
dicū gloriari. et in eternū p̄ire. Quid tibi p̄uenit
aurum. quid argentū. Nūquid liberabūt te de ca
mino gehenne dixit et alia multa. Cui maritus re
spondit. Quid pateris mulier. Quid tibi uidetur
aut quid de me audire forte potuisti. Ego in noīe
xp̄i catholicus p̄maneo. nec aliquādo amittere po
tero quod teneo. Vbi heretici mendacii sui cōscij
et detecti fallaciam suam colorare minime pote
runt. Et quia super⁹ de uiolentia immanitatis eoz
breuit⁹ diximus. hanc plurimi metuentes. alii se
in spelūcis. alii in desertis locis uiri uel femie n̄
lo sibi cōscio sese claudēbāt. et ibidē nulla succur
rente sustentatōne cibozū fame uel frigore uicti
coneritum et cōtribulatū sp̄m exalabāt inter hec
afflictōnis incōmoda inuolante secū fidei securita
tem portantes sic enim crescozius p̄biter mizerta
ne ciuitatis in spelūca quizenis montis reperit. ē
puerescenci cadauere iam solutus. **EXCVIII**

**De angustia famis in africa et interitū hono
rici tiranni.**

A tempestate facta ē incredibilis fames
et cepit africam totā una depopulatōne
uastare. null⁹ tunc affuit imber. lurida
remanerat terre facies omnis. quia nec boues s̄b
erant nec castra usq; omnino remanserant. sed et
rusticozū manus alia interierat. et subinde q̄ for
te superat iam sepulturam querebat. Alii diffusi
p̄ campos. alii secreta silue petebant antiquas ra
dices herbarum uel quisquilia aliqua requirētes
Nōnulli tñ cū domos nitēntur ingredi. in ip̄o
limine corruentes cateruatim fame debellāte cad
bant. Strate uero uel semite cadaueribus reple
te. exalantium fetore mortuozū gradientes uiuol
ex omni p̄te necabant. nec deerant quotidie ubi
q; expirantium funera et non erat uirtus q̄ mise
ratōnis impenderet sepulturā. Neq; enim suffici
ebāt ad sepeliendum uiui fame dominante. et ipsi

post paululū morieuri. **V**rgebaē ifelix multitudine ad ipsam urbem carthaginem cōgregari. Et dum adhuc cateruatim illuc exaiata cadauera fluerēt ubi rex inferendarum mortuū vidit strages. pellī urbe omnes ilico iubet. ne cōtagio deficientiū cō mune paret etiā examini eius sepulcrū. **S**igibertus in cronicis. Tandem honozic iudicio dei percussus. scatenis vermibus miserabiliter expiuit. Post quem guntheramūdus annis. ix. regnat. & hic eugenium ep̄m ab exilio reuocat. **CXCIX**

De regno ytalie et cathalogo regum ipsius. **E**mpoze zenois odoazet rex ytalie pheleteum regem rugozuz bello oppressū extinguit. Huic pheleto & uxore ei? gise. factus seuerinus hec futura p̄dixerat. quia eos a malis cōpescere non poterat. Exterminatis autē rugis longobardi rugilā. i. rugozum pat. iā. inuadit. quibus tūc tempis quine? rex gudeoch p̄m cōpabat. Quia ergo longobardoz mentionem fecimus. quoz tēpora p̄pter ignoratā historice narrationis distinctōnem nondū attigimus. iā nunc narrationem eoz ordiamur & paulatim ad plenā & distinctā eozum historiam ascendere nitamur. **H**orū itaq; post iboz et agion p̄mus fuit rex agelmūdus. secund? lamisso sic dictus q; a lama. id ē uozagine fuit extractus. **N**az mater eius septem uno p̄u enixa. cum eos in piscinā picisset. et rex agelmūdus iter faciēs eos hasta reuolueret. is hasta eius firmiter tenuit & ab eo nutrit? eo virtutis p̄cessit vt i r̄gno succedēt ei necē ei? i bulgaes ultus sit. lethus tercius. hildoch quartus. gudeoch quintus fuit. **E**x quo ergo in rugilā p̄fecti sūt usq; ad annos. xl. talis fuit rerū gestarū eoz con sequentia. **S**ub gudeoch & filio eius claffone rege sexto in rugila habitauere. **S**ub taccone septimo rege in campis affed habitauere. vbi tercio anno rodulfo heruloz rege a taccone p̄pto. & regno herulozum destructo. longobardoz creuit potētia. **T**acconem uuacho p̄mit. & ip̄e octau? igna nit ānis. xl. secūduz cronicas. filiūq; suū walcha. rich successozem regni reliquit. qui regnauit ānis septem. **P**ost hunc andohin. xvij. **A**lbuin? filius eius. xxxj. s. xxv. in p̄nonia. & vj. in ytaliam. **C**leb. ij. **P**ost quem fuerūt sub ducibus annis. x. **P**ost hoc Auctari regem sibi statuerūt quem ob dignitatem flauium appellauerūt. a quo omnes om̄ceps longobardoz regis flauij appellati sunt. **H**uic āni vj. anocantur. **A**rgilulfus. xxv. adalaldus fili? eius. xij. **R**ocharich. xvj. **R**odoaldus fili? ei? v. **A**riperch. ix. **H**uius filij de regno contenderunt anno. j. **Q**uozū godobertū grimoardus dux taurimatiū dolo pemit. eiusq; regnū arripuit. & sororem eius uxorem duxit. ac regnauit ānis. ix. **P**ost hunc percarich alter filius ariperch ānis. xvij. **C**u niperch filius eius. xij. **C**ui successit fili? eius lui perch habens tutozem aufpradiū. **Q**uē regūbertus dux taurimensiū in bello supra uic & regnauit anno. j. **Q**uo mortuo ariperch filius ei? annis. ix. **C**um quo aufpradus cōtlixit. eoz fugiente & in fluiū dimerfo regnum recepit. **S**ed eo post tres mēses mortuo lui pradus filius eius reguit. ānis xxxij. **R**afcis septē. **Q**uo monacho effecto aistulfus frater eius ānis. vij. **Q**uo iudicio dei percusso desidenius regnauit xviii. annis. in quo regnum finitum est sub karolo magno sicut infra dicitur. **H**ec de regno lūbardoz. **T**empoze quoq; zenois fame inualescente in burgūdia. senator ecclias

quatuor milia paupes sustentās celestis p̄missio nis uocem audiuit. **C. C.** **D**e factō remigio remensi archiep̄sco po.

Remigius remensis ep̄s. **E**x gestis eius. **C**um enim quondā p̄secutō wādaloz eotā frāciā grauitē deuastasset. quidā reclusus uir factus cū sepissime orasset p̄ pace facte ecclesie. quadā nocte diutius uigilans tandē fatigat? leuiter obdormiuit. & subito nutu dei uisū est ei q; angelis interesset. **Q**ui cum ex pietate de sucursu gallicane ecclesie loquerentur. uenit uox ad eos dicens. **M**ulier illa cilimia nomine pariet filiū nomine remigiū qui gentem suā liberabit ab icursu maloz. **S**tatim ille euigilans ad domum cilimie cucurrit. & quod audierat nūciauit. **C**ui non credenti q; iam anus ex marito sene cōcipe posset. respondit. **S**cias q; cum ablactaueris puerū. pūget oculos meos de lacte tuo. & recipiā uisum. **N**am ut meritū illi accresceret sicut & tobie. oculoꝝ lumen amiserat. **S**icq; factū est ut p̄dixit. **L**itens itaq; tradit? p̄cito puer potuit reclusus. **I**nter uic Et cum. xxii. esset annoꝝ. ab omni populo archiep̄s remensis electus est. imo potius rapit? **S**ed cum reniti conaret. descendit subito radius noui luminis sup eius verticem. ac si sol ip̄e de celo motus sup eum cecidisset. **Q**ui cū ante & post om̄i uirtute polleter. tate māuetudinis fuit q; etiam ad mensā eius passerēs ueniebāt. & in manu eius abozū reliquias comedebāt. **Q**uodam autem tempoze cum parrochias circūiret. hospitatus est in domo cuiusdā cognate sue. **E**t dum ad inuicē loquerent. famulus dom? consuluit domina sua. q; caupo totū iā uinū uēdiderat excepto modico qd p̄ seruando uase retinuerat. **V**idens ergo beat? remigius illam erubescētem. cognita causa p̄for tauit eam. & statim in uiridariū quasi spaciatur? exiit. et ueniens āte hostium cellariū intrauit & si quid haberet uini quesuit. **E**cce inquit famul? modicū quod remāsit. **E**t ille **C**laude inquit hostium. et sta ibi donec reuertar ad te. **E**t p̄ges retro doliū. fecit cruce m sup illud. **C**ūq; flexis genib? ozaret. statim uinū p̄ hūdonem egreditur. ita q; p̄ mediū cellariū fūdebat. **Q**uod uidens famulus exclamauit. et cucurrit ad dominā suā. et hoc qd uiderat nūciauit. **C. C. De gelasio papa et scri ptis et statutis eiusdem. Sigibertus**

Eo tempoze gelasius romane ecclesie. xlii. p̄sides. **H**ic manicheos rome inuentos in exiliū deportari fecit. et codices eoz in cendit. **H**ic tractatus et himnos cōposuit. **H**ic tē cetera sacramentoz p̄fatōnes et oratōnes. cauto et limato sermone fecit. **E**x libro pontificali. **H**ic amatoꝝ pauperū clerū āpliauit. et a periculo famis romā liberauit. **S**cripsit conera nestozū & uticen libros quinq; contra arriū. ij. **F**ecit etiā hī nos in modū facti ābzofii. & sacramentozū p̄fatō nes. et multa alia. **S**edit ānis quatuor. **H**ic fug gestione sinodi cum fletu sub satisfactione libelli p̄gatū mesenū ep̄m reuocauit. quē ecclesie sue restituit. **S**epultus est autem in basilica beati petri xij. kl. decēb. **A**ctor. **I**dem etiā cū multis ep̄is ut in decretis ysidori legitur. decretū cōposuit. in quo libros quosdā tanq̄ autenticos appbauit. alios uero tanq̄ apocrifos reprobauit. **Q**uod uide licet decretū in capite huius operis michi iſerere placuit. ut hoc totū op? ex diuisis libris collectū

qui legeret. in ipso capite operis quid esset apocri-
fum et quid autenticum discernere posset. Idem ge-
ladius in quodam decreto negociationem clericis
interdixit hoc modo. ut ex ipso decreto breuiter
excerpsi. Nup ad nos missa relatio nuntiavit pluri-
mos clericorum negociationibus inhonestis et lucris
turpibus immerere. nullo pudore cernentes quod dominus
ipse negociatores e templo verberatos flagellis
expulit. nec apostolica uerba quibus ait. nemo militans
deo implicat se secularibus negociis. psalmistam
quoque surda dissimulantes aure cantantem. quoniam
non cognoui negociationes introibo in potestas
domini. Proinde huiusmodi postea questibus in-
gnis nouerint abstinentium. et ab omni cuiuslibet
negociationis ingenio vel cupiditate cessandum.
aut in quocumque gradu sint positi. mox a clericalibus
officiis abstinere cogantur. **¶ CIII. De inuen-
tione cripte sancti michaelis in gargano monte.**

Hugo florentinus
De etiam tempore cathedre romane ec-
clesie gelasio papa presidente facta est in-
uentio sancti michaelis archangeli. in gar-
gano monte. sub zenone imperatore. anno incarna-
tionis dominice quadringentesimo septuagesimo.
¶ Ex historia eiusdem memorie. Est enim locus
in campanie finibus. ubi inter sinum adriaticum & mo-
tem garganum ciuitas sepontus sita est. in qua fuit
prouincie quidam nomine garganum. qui ex euentu suo
monti uocabulum indidit. Huius pecora dum per de-
uexi montis latera pascerent. corrigebat thaurum gre-
gis spem cuncta singularem incedere solentem
& ad extremum redeunte pecore domum non esse re-
gressum. Quem cum dominus cum seruis per deuia queque
requireret. inuenit tandem in uertice montis foris-
bus spelunce cuiusdam assistere. iraque per motus eo quod
soliuagus incederet. correpto arcu appetit illum sa-
gitta toxicata. que uelut ueteri flamme reorta eum
a quo missa est percussit. Turbati ciues & stupefa-
cti nec audentes propius accedere. consuluerunt epis-
copum quid facto opus esset. Qui in dicto tridu-
ano ieiunio a deo monuit esse querendum. Quo per
acto sanctus michael archangelus domini appu-
it episcopo per uisionem dicens. Ego sum michael qui
in conspectu domini semper assisto. locumque hunc in ter-
ris incolam. & hoc uolui probare indico uidelicet hor-
minis telo suo percussit. me omnium que ibi gerunt. ip-
sius quoque loci inspectorem esse atque custodem. Hac
reuelatione coapta consuetudinem fecerunt hic domi-
num precibus & factum michaelis deprecari. Nec
tamen ultra criptam pruptam intrare audebant. sed
per foribus quotidie orationi vacabant. Est igitur in
loco illo ecclesia. ipsius archangeli & opere condita
& nomine consecrata. Hanc enim ad premerendam
mortalibus ibi supnoium ciuium societatem. propria
manu condere dignatus est. uertice siquidem mon-
tis excelsi posita. de corpore eiusdem saxi instar spe-
lunce excauata ostendit. Ibi cum neapolite paga-
nis adhuc ritibus oberrantes. sepontinos tempta-
rent bello lacessere illi antistitis sui monitis edo-
cti triduo petunt inducias. ut triduo ieiunio li-
ceret sancti michaelis implorare presidium. Ecce
iam nocte que belli diem precebat. adest in uisio-
ne sanctus michael antistiti. presces dicit exauditas
uictoriam affuturam spondet. & quarta hora diei
ei hostibus occurrendum premonet. Quod cum fieret
in primo belli patu garganus inmensa tremore con-
cutitur. fulgura crebra uolant. & caligo totum mon-

tis cacumen obducit. impleta prophetia que dicit.
Qui facit angelos suos spiritus & fugiunt pagani.
primum ferro hostium primum igniferis impulsis sagittis.
neapolim usque cedentibus aduersariis. Mena tan-
dem urbis sue moxibundi subintrant. **¶ CIII**

**De inuentione sancti barnabe et uiris illustri-
bus illius temporis. Sigibertus.**

Et tempore barnabas apud sa-
lamiam cipri a barien mago et a iudeis
per christo igne crematus est. corpus suum
quod a iohanne marcho cosobrimo suo in
cripta occultatum adhuc latebat. reuelatione sua in-
ueniri fecit. Cum quo etiam euangelium mathei ipsi
us mathei manibus hebraice scriptum. quod erat si-
mul receditum inuenitur. Quod euangelium ipse ba-
nabas ex doctrina apostolorum secum semper ferre so-
lebat & ubicumque inueniebat infirmos ponebat il-
lud super illos. et tanta fide barnabe quod merito mathei
omnes sanabatur. Hoc quoque tempore floruerunt
in gallia sanctus remigius rementis episcopus. et etiam
sanctus precipuus frater sancti remigii suessionis
episcopus. & sanctus auitus uienensis episcopus. qui
gallias ab arriana heresi defendit. Hic metricis de
conditione mundi libros composuit. Sanctus quoque
solensis carnotensis episcopus. claruit. qui in predi-
cando fratris christi non segniter istitit. In africa
fulgentius episcopus ruspensis. in ytaliam germanus.
capuanus. et epiphanius ciconensis. **¶ Acto.** Iste
germanus capuanus quate perfectio fuerit per illud
solum miraculum de transitu eius patet. in quo beatus
benedictus eius animam uidit ad celum in spera ignis
ferri. Que autem de fulgentio legi hic breuiter
inserui. **¶ CIII. De origine sancti fulgentii ru-
spensis et eius monachatu. Ex gestis eius.**

Fulgentius natus est ex fulgentio patre
et matre martiana in tellepre ciuitate. &
nobili genere carthaginensi senatorum.
Quem primo mater sua fecit erudiri gre-
cis literis. et nichilominus de latinis donec in grecis
eruditus esset a puero. adulescentia factus est peritior.
Cum autem legisset expositionem beati augustini
de psalmo. xxxvi. cepit uelle monachum proficere.
Potens est inquit deus uolenti dare facultatem
qui nolenti tribuit uoluntatem. factus est monachus
a beato fausto episcopo. qui per fide religatus ab ho-
nifico arriano in loco suo monasterium sibi construxit.
Quo audito. cucurrit mater ad eum clamans ad
faustum. Redde michi filium meum. Ille autem con-
tumelias eius irridens. nec saltem uidentis filium li-
centiam ei dedit. Post hoc fulgentius de nimia ab-
stinentia obsessus est impetigine. Qui per hoc se cul-
pantibus aiebat. Infirmatur etiam illi qui quotidie
cibus lautioribus saginantur. Iterum expulso exi-
de fausto accepta licentia petiit vicinimum monas-
terium. ubi felix preerat paucis. sed simplicibus
fratribus. a quo statim coactus est abbas. locum
tenere. Et quia se dilexerant ab adolescentia. aliter
sumpsit nomen alterius. Trahebatur postea hi duo
a quodam presbitero arriano felice nomine. faculta-
tibus locuplete. Dumque fulgentium factum verbera-
rent. ait felix. Parcite queso fratri fulgentio qui non
potest tormenta sufferre. conuertat in me crudeli-
tas uestra. Tandem presbiter illos decaluatos et
uestibus ablatis. nudos et manes a domo sua pro-
iecit. Cuius multi dicerent fulgentio. ut queremo-
niam faceret de presbitero qui eos ceciderat. respondit
Non licet in hoc seculo. querere uindictam christiano

Novit deus quomodo seruoꝝ suoꝝ defendat iniuri-
as. Post hoc ad monasteriũ suũ reuertens est. et ite-
rum inde fugit ad aliud districtioris regule ubi
nomen posuit abbatis. Ibi duo senes presbiteri. ab-
batis officio fungebant. Quibus se subiiciens ful-
gentius scriptoris arte laudabiliter utebatur. & pal-
marum folijs flabellum sepiissime cõtexebat. Cui
operi etiam cum fuisset abbas in suo monasterio
vacabat. Sed coactus est per faustũ episcopũ. ad
proprium redire locum. **CCV. De episcopatu
eiusdem et exilio.**

Factus autem postea episcopus ruspensis.
opus propositum tam in ueste quam in cibo retinu-
it. contentus una vilissima tunica tam in
estate quam in hieme. & nec inter hospites manducas
Oratio sicut omnes episcopi non utebatur. pelli-
cũ cingulũ gestabat. Caligis in tempe hiemis.
caliculis estatis tempe simpliciter utebatur. Intra
monasteriũ soleas interdũ accipiebat. Sepe nudis
pedibus ambulabat. Casulam preciosã vel supbi coloris
nec ipse habuit. nec monachos habere permisit.
Subtus casulam nigello vel lactinio pallio circumda-
tus incessit. Scapulis nudis nunquam a nobis visus est
nec depositio cingulo somnũ petiuit. In tunica dor-
miebat. in ipsa sacrificabat. & in tempore sacrificii
mutanda potius corda quam vestimenta dicebat. Car-
nes cuiuslibet generis nunquam comedebat. sed simplici-
ter olera pituitas & ova. Quãdiu iuuenis fuit si-
ne oleo. postquam senuit supfuso oleo. ne caligo oculo-
rum lectõnis impediret officium. & a vino tamẽ sa-
nus semper abstinuit. quod cum propter infirmitatem
biberet. sic obruebat aqua ut vinũ vix sapet. Se-
per autem fratres surgebat ad vigiliã. Post hec mis-
sus est in exiliũ apud sardimam. lxx. & amplius epi-
scopi cum eo cathena ligebantur exilij. Quorum omni-
um ipse lingua & ingenium erat. & sicut beatus aure-
lius carthaginensis episcopus inter sua privilegia meruit
ut literas in africano concilio dandas. solus ipse scri-
beret. similiter iste ut literas in illo dirigendas so-
lus ipse dictaret. inuitatus est carthaginem a tra-
semundo rege arriano. Cui idem rex quãdam plena pro-
fidie scripsit. quibus ille capitulatim respondit.
Fecit ad eum & tres libellos. quibus pinta episcopus ar-
rianus respondere voluit magis quam ualuit. Contra quẽ
fulgentius postea scripsit librum. quem titulauit adũ-
sus pintã. Mirabilia facere nunquam delectatur. hanc
gratiã sibi dari nullatenus desiderauit. **CCVI.**

Que iterato eiusdem exilio et regimie monasterij
Um secundo mitteretur in exiliũ. dixit ui-
lento viro religioso nimis dolenti de illi-
us recessu. quod cito reuertetur. Et addidit
Hoc queso secretũ sit apud te. quod me nimia caritas
indicare compellit. Dicebat enim. Mirabilia non com-
ferunt homini iusticiã. sed hominum noticiã. que magis
fugienda est quam querenda. Quisquis enim fuerit ho-
mibus notus. nisi fuerit iustus. ad eterna pueniet
supplicia condempnat. Iustus autem in conspectu dei
& si hominibus fuerit incognitus. Beata factorum
gaudia percipiet coronat. Itẽ dicebat. Ut monachus
lautioribus forsitan cibis utatur. interdum cogit infir-
mitas corporis. Ut autem cupiat in quibuslibet exigui-
s rebus iuris proprii dominium uendicare. supbe uo-
luntatis & auare cupiditatis uendens testimonium
est. Item de substantia comuni quisquis aliquid pro-
accipit. omnium sit debitor quorum est illa suba debi-
tozem vero sola iuuat humilitas. Item ueri mona-
chi sunt. qui iusticiã uoluntatibus suis pati sunt

nichil uelle. nichil nolle. sed abbas tantum modo consi-
lia uel precepta suare. Si quis autem presumpsisset plus
quam accipere petere. negabat continuo etiam si merere-
tur accipere. dicens monachum his que accepit debe-
re esse contentum. Sine suo autem consilio nec suum
propositum sinebat. aliquem agere. laborantes fratres
& opera carnalia indefessis uiribus exercentes.
lectõnisque studium habentes minus diligebat. nec
honore maximo dignos iudicabat. Amator autem
scientie spiritualis. etiam si uirtute corporis esset desit-
tutus. ab eo peculiariter amabatur. Amabat quan-
do coram fratribus disputabat. si quis ei questiones
acerrimas proponeret in quibus laborabat. licebatque
passim omnibus fratribus etiam natura simplici-
bus undevellent interrogare. nec prosequi satisfactum
sibi confiterentur. rationem reddere uictus tedio uel
labore cessabat. Scripsit contra faustum episcopum galli-
arum qui occulte consentiebat pelagianis. aperte uo-
lens catholicus uideri. Cum autem reuocaretur
ab exilio tantum deuote a populo susceptus est. ut de su-
is pallijs super eum extensis nouum genus tabernacu-
li facerent. Egresso illi de carthagine. obuius oc-
currebat ubique populus cum lucernis & lapidibus
& arborum frondibus. **CCVII. De institutione
cleri & transitu eiusdem fulgentij.**

Summã diligentiam prebuit. ne quis clericus
abiciosis vestibus ornaretur. aut negocijs se-
cularibus occuparetur. iussit omnes cle-
ricos non longe ab ecclesia domos habere. manibus
proprijs ortum colere. psallendi suauiter & pronu-
ciandi curam gerere. per singulas septimanas omnes cle-
ricos & uiduas & quicumque potuissent ex laicis. iiii.
& vii. feria statuit ieiunare. In concilio uincensi iu-
dicio omnium sacerdotum qui conuenerant. prelatus
est episcopo cuiusdam nomine quod uult deo qui prorem se il-
lius confirmabat. Tunc autem tacuit ne auctorita-
tem concilij minuere uideretur. Sentiens autem post con-
cilium dolere episcopum. timensque propter suum honorem
generare facti scandalum. melius iudicans per carita-
tem se fieri minorem. quam sine caritate maiorem. exegit
postea precibus impetratis a supbecano consilio ut
nomen suum postea recitaret. Bonifacius episcopus
carthaginensis apud burnos ecclesiam dedicã. duo-
bus diebus se prope simonem tractante expectauit. tan-
tum delectatus in uerbis eius ut tantum lacrimis
terram rigaret donec ille simonem finiret. Anno uno
ante mortem suã ecclesiasticas occupationes reliquit.
& a suo monasterio secreta recedens. in insulam
circumã in quodam scopulo breui cui nomen est chil-
mi habitauit. ubi edificato monasterio deo uacauit
& sibi. Infirmatus est acerrime. lxx. diebus. et hoc
solum dicebat. Domine da michi modo hic peccate-
tiã. postea indulgentiam. Suadentibus medicis. ut
balneis uteretur. non acquieuit dicens. Nunquid
balneis poterunt facere. ut non moriamur in tempore
suo homo mortalis. Moriens circumstantibus fratri-
bus dixit. Ego fratres animarum uestrarum salutem
prospiciens. molestus apud uos forsitan & difficilis
extitit. & ideo obsecro uos ut ignoscatur michi quis-
quis aliquid dolet. Iussit autem egentibus pecu-
niã dari. pro seipsum memoriter recolens uiduarum
pupillarum pegrinorum contractorumque illic indige-
ntium nomina. quibus. quid. cui. sigillatim daretur
propria deliberatione ostendit. Obijt kal. ianuarij. anno
episcopatus sui. xxv. uite. lxx. **CCVIII. De scri-
ptis eiusdem.**

Actos.

Scripsit autem idem fulgentius opuscula nonnulla ad edificationem ecclesie utilia. Si quidem edidit ad eucimum de remissione peccatorum. li. ij. Ad donatum de fide. li. j. De misterio mediatoris. li. iij. Ad monimum de predestinatione & quibusdam aliis questionibus. li. iij. Responsum contra obiectiones trasamundi regis arriani. li. j. De continentia conjugatorum seruanda post votum. li. j. Ad pbam de uirginitate & humilitate. li. i. Ad eandem de oratione & copulatione. li. i. Ad eugippum de caritate. li. i. Ad theodorum senatorem. li. i. Ad uenaciam de penitentia & indulgentia. li. i. Scripsit & sermones nonnullos. precipueque de natiuitate domini ac de solennitate beati stephani protomartiris pulcherrimos. Et de his omnibus opusculis eius plura quidem notabilia dicta excerpti. que et opusculis nostris per loca diuersa inserui. Hic tamen etiam pauca de quibusdam eorum ad eius eloquii commendationem inferere uolui.

CIX

Exhortatio ipsius ad sanctimoniam uite uidualis.

Fulgentius ad gallam de uidualitate seruanda. **P**ost obitum temporalis mariti. omnes in corde tuo reliquie debent mundane cogitationis extinguere. **H**abitus quoque tuus talis sit qui non ad lasciuia excitet. sed ad continentiam puocet. **N**ec queras ut placeas oculis hominum sed ut christi non offendas aspectum. **I**lle in te quod diligit uideat. quod deest inueniat. quod delectat agnoscat. **S**it oratio crebra in cogitatione sancta. & operatione continua. **O**ratio namque est in conspectu dei. omne bonum opus quo delectat nullo indiget deus. **R**eflectione tua non uoluptas expleatur. sed infirmitas sustentet. **D**isce nichil tibi assignare de nobilitate generis. sed in eo te illustrare fieri agnosce. in quo uirtus accrescit humilitatis. **V**oluntarium ieiunium tuum esuriam subleuet in digentium. ut in fructu misericordie tuorum possit ieiunium fecunditas appere. **P**rosit etiam tibi uilitas uestium & per te uestiat nuditas pauperum. **T**unc enim uilitas fugies preciose uestis ornatum. si nudos uestias. nec ipsis pauperibus quos pascis aut uestis superiorem te credas. tanquam ideo potior sis quam plura contempseris. frustra enim continentis facultates tuas. si noxias iactantie teneas in corde diuicias. **P**lures diuicias zacheus pro christo dicitur impendisse pauperibus. pro quo uilissima retia reliquit petrus & nauem & tamen a christo non zacheus diues pauperi petro. sed pauper petrus diuiti zacheo proponitur. ut diuitibus christi nulla de contemptis diuitiis iactantia nasceretur. **I**n opibus bonis laudet te quidem humana lingua. sed tu laudem a solo deo desideras. **S**ic fiet ut dum tu laudem ab hominibus non quesieris. deus laudetur in operibus suis. **CX.**

De commendatione uirginitatis ac de ieiunio et lacrimis

Idem ad pbam de uirginitate et humanitate. **U**irgo dicitur quasi uirago. uirago autem dicitur a uiro. & uir a uirtute. **C**laet itaque inter ceteras ecclesie donationes. illius precipuum munus spiritualis esse carismatis. ubi uirtus ipsa integritatis perfectio meretur uocabulo censeri uirtutis nec in eo quod uirginalis integritatis agnoscamus culmen. pudicitie conjugalis asserimus. **C**rius sed sanctam uirginitatem dicimus merito potiore distare a conjugali uita. quantum distat a bonis meliora. a terrenis celestia. a carne spiritus. ab infirmitate uirtus. **N**ec dicere dubitamus. tantum a sancta uir

ginitate carnis et spiritus. fidelium conjugatorum licet a deo concessum distare concubitum. quantum similitudo pecorum ab imitatione discernitur angelorum. **I**n uno quippe ad terram spiritus terrena carnis uoluptate demittitur. in altero terrena caro celestis delectatione spiritus ad celestia subleuatur. **I**eiunium sit est adhibenda temperies. ut corpus nostrum nec fatuitas excitet. nec inedia immoderata debilitet. **S**anctitas facit ut manenter ieiunemus. debilitas ne ieiunare possimus. **V**estis talis sit sacre uirginitatis que testis existat inteme castitatis. **V**irgo que parat inuentibus illecebam. non habet castitatem ueram sed uirtutum splendor spoliatur animam suam. **H**ec fidem non suat christo. que populo magis que rit placere quam sponso. **I**dem ad eandem de oratione et copulatione. **H**umilium fletus. magnus est concupiscentie carnalis interitus. lacrimae quoque que ex copulatione cordis ueniunt. et inimicum uicunt et nobis donum leticie triumphalis acquirunt. **I**n celesti uero patria non minor erit laudatione nostra delectio. nec inferior dilectione laudato.

CXI

De quibusdam aliis moralibus dictis eiusdem. Idem ad theodorum senatorem.

Quamuis esse luctus dyabolo putas. quod a te contemptum respicit mundum. et te contemptum agnoscat ad christum. **Q**uamuis enim christus equaliter sit cunctis fidelibus mortuus. tamen conuersio potentium seculi militat acquisitionibus christi. **I**n deo nichil deest. quia in illo totum est. nichil ibi superest. quia nichil preter illum est. **S**i qui ergo rerum temporalium amore contempto in illius dilectionem transeunt. in illo pleni sunt. in quo nullo indigentur. in illo securi in quo nichil timeatur. in eo uero gloriosi. cuius gloria non aufertur. **Q**uia nam datorum currere delectaris. non hoc tibi dat natura sed gratia. **N**am et oculus sic factus est ut uideret lumen possit. sed uidere non potest nisi si illi lumen infuderit. **Q**uod ergo uidet oculus. beneficium est lumis quo si caruerit cecus manebit in tenebris. **N**il itaque tibi boni tanquam tuum assignes. ne non accipias quod accipere poteris. et quod accepas perdas. **D**etestabilis est cordis humani superbia. qua facit homo quod deus in hominibus damnat. sed illa detestabilior. qua sibi tribuit homo quod deus in hominibus donat. **D**anabilis est qui substantia seculi male utitur. sed danabilior qui spiritualibus donis superbus effertur. **I**dem ad uenaciam de penitentia et spe indulgentie. **N**on est perfecta boetas a qua non omnis malicia uincitur. hec non est perfecta medicina cui morbus aliquis incurabilis inuenitur. **N**emo igitur de medico despans in infirmitate remaneat peccati. quia dicit apostolus pro impiis mortuus est. **S**alubris conuersio duplici ratione consistit. si nec penitentia sperantem. nec spes deserat penitentem. **S**i diuturnitas peccatorum misericordiam uinceret. non in etate mundi nouissima christus ueniret ut peccatum mundi penitentis auferret. **Q**uacumque ergo quis etate uocatus. si benignitatem dei uocatis non spernat. necesse est ut denarium uite accipiat. **N**ec unquam est penitentia apud deum sera. in cuius conspectu semper presentibus habent tam preterita quam futura. **A**ctor. **H**ec ad presens de illius dictis sufficiant. **V**sque ad hoc tempus gennadius librum suum de illustribus uiris protulit. qui prebiter massiliensis fuit. **H**ec de temporibus zenonis sufficiant imperatoris.